สัญญาเลขที่ RDG5110026

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยศึกษาชื่อหมู่บ้านภาษามลายูปาตานี ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

โดย

นายสาการียา ซาเระ และ คณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว .)

สัญญาเลขที่ RDG5110026

รายงานความฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยศึกษาชื่อหมู่บ้านภาษามลายูปาตานี ในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

โดย

นายสาการียา ซาเระ
นายอัสมี มามะ
นายซูลกิฟลี วาจิ
นายเพาซาน อาแว
นายอับดุลเลาะ สะอิ
นายอาแว ตีเยาะ
นายอับดุลเลาะ เปาะอิ
นายมะปอซี สารอเอง
นายบารูดิน สามะ
นายเจะเตะ สาและ

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	**1**
ส่วนที่ 1 บทสรุปผู้บริหาร	**2**
ส่วนที่ 2 สรุปเนื้อหาโครงการโดยย่อ	**4**
2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	5
2.2 โจทย์วิจัย	5
2.3 วัตถุประสงค์	5
2.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
2.5 ขอบเขตการศึกษาวิจัย	5
2.6 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย	5
2.7 ประวัติอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	6
2.8 ที่ตั้งและอาณาเขต	7
ส่วนที่ 3 ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	**8**
3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลชื่อหมู่บ้านและความหมายของชื่อหมู่บ้านภายในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี	8
3.2 การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	9
ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงานวิจัย	**14**
4.1 ชี้แจงโครงการและศึกษาเอกสารเบื้องต้น	15
4.2 วางแผนการดำเนินงานในภาพรวมและแบ่งพื้นที่การทำงาน	16
4.3 สำรวจป้ายชื่อหมู่บ้าน 84 หมู่บ้าน	17
4.4 เก็บข้อมูลชื่อหมู่บ้านและประวัติความเป็นมาของแต่ละหมู่บ้าน	17
4.5 การรวบรวมเรียบเรียงข้อมูล	20
4.6 จัดเวทีนำเสนอข้อมูลต่อชุมชนและตรวจสอบข้อมูล	21
4.7 ส่งให้นักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ตรวจสอบ	21
4.8 จัดเวทีสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้	21
4.9 จัดทำต้นฉบับหนังสือตำนานชื่อหมู่บ้าน อ.สายบุรี จ.ปัตตานี	21
4.10 รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์	21

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 5 กระบวนการดำเนินงานวิจัย	**22**
5.1 ข้อมูลชื่อหมู่บ้านจำแนกตามกลุ่มภาษา	22
5.2 ข้อมูลชื่อหมู่บ้านจำแนกตามกลุ่มความหมาย	23
5.3 ตำนาน ที่มา และการสันนิษฐานเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้าน	24
5.4 การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	39
5.5 ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานวิจัย	39
5.6 ความรู้ที่ได้เพิ่มเติมจากการดำเนินงานวิจัย	42
ส่วนที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	**46**
6.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษาชื่อหมู่บ้าน	47
6.2 ตำนานหรือประวัติศาสตร์ของชื่อหมู่บ้าน	48
6.3 ผลของงานวิจัยที่เกิดขึ้นต่อชุมชน	49
6.4 ผลที่เกิดต่อทีมงานวิจัย	50
6.5 ข้อเสนอแนะของทีมงานวิจัย	53
ส่วนที่ 7 ภาคผนวก	**54**
ภาคผนวก ก. ประมวลภาพกิจกรรม	55
ภาคผนวก ข. รายชื่อหมู่บ้านและชุมชนในอำเภอสายบุรี	58
ภาคผนวก ค. รายชื่อผู้ให้ข้อมูล: ปราชญ์ชุมชนและผู้รู้ในพื้นที่	60
ภาคผนวก ง. แบบสำรวจข้อมูลชื่อหมู่บ้าน	63
ภาคผนวก จ. บันทึกการลงพื้นที่	64

คำนำ

โครงการวิจัยศึกษาชื่อหมู่บ้านภาษามลายูปาตานีในเขตอำภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชื่อหมู่บ้านที่เป็นทางการและชื่อดั้งเดิมในท้องถิ่น รวมถึงประวัติความเป็นมาและตำนานของหมู่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอสายบุรี ซึ่งมีจำนวน 11 ตำบล 84 หมู่บ้าน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการตั้งชื่อหมู่บ้าน ซึ่งจำแนกข้อมูลได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน และ 2) กลุ่มความหมายของชื่อหมู่บ้าน ทั้งนี้การวิเคราะห์ดังกล่าวใช้ข้อมูลพื้นฐานจากคำบอกเล่าเกี่ยวกับ ตำนานหรือที่มาของชื่อหมู่บ้านจากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้อาวุโสในชุมชน และผู้รู้ รวมทั้งข้อมูลจากผู้อาศัยในพื้นที่ของหมู่บ้านนั้นๆ เป็นแนวทางสำคัญในการศึกษาและวิเคราะห์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลชื่อหมู่บ้าน พบว่าภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านที่พบมากที่สุดคือ ภาษามลายูถิ่น รองลงมาคือ ภาษาไทย และชื่อหมู่บ้านที่เป็นภาษาอาหรับ ทั้งนี้ชื่อหมู่บ้านบางส่วนไม่สามารถระบุภาษาได้ว่ามาจากภาษาใด เนื่องจากบางคำที่ใช้ในการตั้งชื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงทำให้ระบุที่มาของภาษาและความหมายได้ยาก นอกจากนี้การเรียกชื่อหมู่บ้านของคนในพื้นที่มักเรียกชื่อดั้งเดิมที่ใช้กันในท้องถิ่นซึ่งเป็นชื่อภาษามลายูถิ่น และในบางพื้นที่เรียกทั้งชื่อภาษามลายูถิ่นและชื่อภาษาไทย ขึ้นอยู่กับคู่สนทนา

สำหรับผลการวิเคราะห์กลุ่มความหมายของชื่อหมู่บ้าน พบว่ามีการตั้งชื่อโดยยึดตามสภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือชื่อของพืช (ต้นไม้/ผลไม้) ชื่อสัตว์ และชื่อคน ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการตั้งชื่อโดยเอาคำกริยาและชื่อโรคมาเป็นชื่อหมู่บ้าน แต่พบจำนวนน้อยมาก

คณะวิจัยโครงการชื่อหมู่บ้านฯ
พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

ส่วนที่ 1
บทสรุปผู้บริหาร

จุดเริ่มต้นของโครงการศึกษาชื่อหมู่บ้านมาจากทีมวิจัยที่เคยผ่านการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาก่อน โดยแต่ละคนติดนิสัยช่างคิดช่างถามในกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เมื่อมองสิ่งที่ใกล้ตัว เช่น ชื่อหมู่บ้าน บางชื่อเราได้แต่เรียกขาน แต่ไม่ทราบความหมายและตำนานของชื่อเหล่านั้น เป็นต้น หลังจากนั้นจึงได้มีการรวบรวมทีมงานที่มีความสนใจในเรื่องประวัติของชื่อหมู่บ้านมาเป็นทีมวิจัยของการศึกษาชื่อหมู่บ้านภาษามลายูปาตานีในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีจำนวน 11 ตำบล 64 หมู่บ้าน 20 ชุมชน โดยมีชื่อที่ต้องศึกษาทั้งหมด 84 ชื่อ ซึ่งทางทีมวิจัยมีความประสงค์ในการศึกษาภาษาของชื่อหมู่บ้านทั้งที่เป็นชื่อทางการและชื่อดั้งเดิมในท้องถิ่น รวมทั้งความหมายและประวัติความเป็นมาในพื้นที่ ในขณะเดียวกันก็มีการจัดเวทีฟื้นฟูภาษามลายูถิ่น โดยใช้ประเด็นของชื่อหมู่บ้านมาเป็นหัวข้อในการถกเถียงความหมายและที่มาของชื่อหมู่บ้าน จากการศึกษาครั้งนี้ ประชาชนเกิดความตระหนักในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษาท้องถิ่นของตนโดยผ่านการศึกษาชื่อและประวัติความเป็นมา ในส่วนของเครื่องมือวิจัย ทีมวิจัยใช้การสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง และแบบสำรวจข้อมูลชื่อหมู่บ้าน สำหรับเทคนิคในการลงพื้นที่ ทีมวิจัยได้ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning = PBL) ศึกษาจากปัญหาในพื้นที่มาเป็นบทเรียนในการลงพื้นที่ครั้งต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการประกอบด้วย 8 กิจกรรม โดยเริ่มจากการจัดเวทีชี้แจงโครงการเกี่ยวกับการบริหารงานการเงิน ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัยแต่ละคน หลังจากนั้นได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสำรวจข้อมูลและกำหนดวิธีการลงพื้นที่ เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นได้มีการจัดประชุมวางแผนเพื่อเตรียมงานและนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาวิเคราะห์ เพื่อเตรียมตัวในการลงพื้นที่ต่อไป

การเก็บข้อมูล มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมที่วางแผนให้มีการจัดประชุมใหญ่ในแต่ละตำบลก่อนเก็บข้อมูล แต่เมื่อพบกับสถานการณ์ในพื้นที่ที่ไม่เอื้อต่อการจัดเวทีใหญ่ ทีมงานจึงเปลี่ยนมาเป็นการจัดเวทีย่อย และเมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้ว ทีมงานได้รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อชุมชนในแต่ละตำบล จากนั้นจึงนำข้อมูลให้กับนักวิชาการเพื่อตรวจสอบ เมื่อได้ข้อมูลกลับมา ทีมงานจึงจัดเวทีสังเคราะห์องค์ความรู้ ซึ่งแต่เดิมเป็นการจัดเวทีใหญ่เพียงครั้งเดียว แต่หลังจากมีการประชุมแสดงความคิดเห็นจึงเสนอให้มีการปรับเปลี่ยนเป็น 2 เวที คือ เวทีถอดบทเรียนนอกพื้นที่ โดยมีทางพี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษาและทีมงานจากมหาวิทยาลัยมหิดลช่วยในการตั้งคำถามและสรุปการดำเนินงาน และเวทีสังเคราะห์องค์ความรู้ในพื้นที่ โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดในการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา เมื่อได้ข้อมูลของชื่อหมู่บ้านและจัดประเภท รวมทั้งรวบรวมตำนาน

เสร็จเรียบร้อยแล้ว ทีมวิจัยได้รวบรวมเป็นหนังสือต้นฉบับเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านในอำเภอสายบุรี

ผลการศึกษาพบว่า ชื่อส่วนใหญ่เป็นภาษามลายูถิ่น รองลงมาคือ ภาษาไทย และภาษาอาหรับตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีชื่อที่สามารถวิเคราะห์ที่มาและความหมายได้ว่ามาจากทั้งภาษาไทยและภาษามลายูถิ่น

การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านโดยจำแนกตามลักษณะภาษา ซึ่งต้องอาศัยโครงสร้างคำและความหมายของคำแล้ว ยังต้องอาศัยตำนานและที่มาของหมู่บ้านนั้นๆ ประกอบการวิเคราะห์ด้วย ซึ่งความซับซ้อนของข้อมูลส่งผลให้เกิดความน่าสนใจ รวมทั้งสร้างความยากลำบากสำหรับทีมวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้บางชื่อไม่สามารถคาดเดาได้ว่ามาจากภาษาใด เนื่องจากมีทั้งความหมายที่เป็นภาษาไทยและภาษามลายู บางคำก็มีการเพี้ยนจากภาษาไทยและภาษามลายูถิ่น จึงจำเป็นต้องอาศัยตำนานและที่มาของชื่อซึ่งได้มาจากคำบอกเล่าของปราชญ์ในชุมชน อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะอาศัยข้อมูลจากคำบอกเล่าของคนในหมู่บ้านแต่ก็ยังไม่สามารถตัดสินลงไปได้อย่างชัดเจนว่าชื่อหมู่บ้านนั้นมาจากภาษาใด หรือมีความหมายว่าอย่างไร ส่งผลให้การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านบางแห่งสามารถตีความได้ว่ามาจากทั้ง 2 ภาษา

สำหรับการวิเคราะห์กลุ่มความหมายของชื่อหมู่บ้านในอำเภอสายบุรีส่วนใหญ่ตั้งตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ เช่น พื้นที่เกี่ยวข้องกับน้ำ หรือพื้นที่ชุ่มน้ำ และพื้นที่สูง เป็นเนิน รองลงมาคือตั้งตามชื่อพืชหรือต้นไม้ที่ขึ้นเป็นจำนวนมากในพื้นที่ รวมถึงชื่อสัตว์และชื่อคนตามลำดับ

ผลที่ได้รับจากการทำวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทีมวิจัยได้ทราบถึงตำนานและความเป็นมาของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ ได้เรียนรู้การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ได้ใช้ทักษะต่างๆ ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ได้เรียนรู้ความยากลำบากในการวิเคราะห์ภาษาต่างๆ ที่มีอยู่ในชื่อหมู่บ้าน แม้ว่าส่วนใหญ่จะเป็นภาษามลายูถิ่น แต่ทีมวิจัยก็ไม่อาจจะคาดเดาความหมายและที่มาได้ทั้งหมด เมื่อได้เรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเป็นบทเรียนที่ดีให้กับทีมวิจัยเพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานหรือการวิจัยครั้งต่อไปให้ดีขึ้น ทีมวิจัยไม่เคยเหนื่อยหรือท้อกับงานวิจัยที่ได้ทำขึ้น แต่กลับรู้สึกดีที่ได้ค้นพบอะไรใหม่ๆ อยู่เสมอ แม้ว่ามีปัญหาอุปสรรคก็ตาม

เนื่องจากโครงการวิจัยศึกษาชื่อหมู่บ้านภาษามลายูปาตานีในเขตอำภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีนี้ ไม่ได้ดำเนินการโดยนักภาษาศาสตร์หรือนักวิชาการ แต่เป็นการทำงานของชาวบ้าน ฉะนั้นแนวคิดและวิธีการจึงอยู่ในแวดวงชาวบ้าน ฉะนั้นการวิเคราะห์เชิงลึกด้านประวัติความเป็นมาและการวิเคราะห์ชื่อเชิงภาษาศาสตร์จึงทำได้เพียงในระดับเบื้องต้นเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ ทำให้ได้เห็นแนวคิดและการทำงานของชุมชนหรือชาวบ้านในพื้นที่จริงๆ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลในระดับพื้นฐาน ส่วนข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งด้านประวัติความเป็นมาและการวิเคราะห์ชื่อด้านภาษาศาสตร์นั้น จำเป็นต้องเป็นการทำงานของนักภาษาศาสตร์หรือนักวิชาการซึ่งสามารถต่อยอดต่อไปได้

ส่วนที่ 2
สรุปเนื้อหาโครงการโดยย่อ

2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่หนึ่งในแหลมมลายูที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับโลกมลายูทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรม มีเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาต่างๆ ของคนในพื้นที่ที่บ่งบอกถึงความเป็นมาหรือสภาพทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ ที่สื่อผ่านการตั้งชื่อของหมู่บ้านหรือชุมชน

ชื่อหมู่บ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ถ่ายทอดถึงความคิด ความเชื่อ เอกลักษณ์ของคนในพื้นที่หนึ่งๆ ไม่ว่าจะตั้งชื่อตามชื่อบุคคล ต้นไม้ ที่นา ภูเขา แม่น้ำ เพื่อเป็นเอกลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรม และสื่อถึงความเป็นมา การก่อถิ่นฐาน เพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านยอมรับและเรียกติดปากมายาวนานจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นการศึกษา ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านจะทำให้ได้องค์ความรู้และเรื่องราว ประวัติศาสตร์ที่น่าศึกษาอันสามารถผูกโยงกับค่านิยมภูมิปัญญาด้านต่างๆ ของชุมชนที่เป็นเจ้าของภาษานั้นๆ

อำเภอสายบุรีเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดปัตตานี มีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครอง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง และพลวัตรต่อชุมชนในด้านต่างๆ อย่างหลากหลาย อาทิ การย้ายถิ่นที่ตั้งของชุมชน การสูญหายและการเกิดขึ้นใหม่ของชุมชนหรือหมู่บ้านต่างๆ รวมทั้งชื่อเรียกหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลง (หรือเพี้ยน)ไปจากเดิม ตลอดจนชื่อเรียกที่ทางราชการได้บัญญัติขึ้นในภายหลัง (ซึ่งเกิดการเพี้ยนสำเนียง) หรือการตั้งชื่อเป็นภาษาไทย บางชื่อดัดแปลงเป็นภาษาไทยโดยให้สำเนียงใกล้เคียงกับภาษามลายูเดิม แต่ความหมายเปลี่ยนไปตามชื่อภาษาไทย ไม่ได้สื่อถึงเรื่องราวที่มาของชื่อหมู่บ้านหรือชุมชนนั้นๆ

นอกจากนี้เรื่องราว ตำนาน ความเป็นมาของชุมชนหรือหมู่บ้านต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่อยู่ในความทรงจำของคนเฒ่าคนแก่ ไม่ได้มีการบันทึกเป็นหลักฐานหรือร่องรอยที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของพื้นที่นั้น สิ่งเหล่านี้จึงค่อยๆ สูญหายไปจากความทรงจำของคนในพื้นที่ แม้ว่าในบางครั้งชื่อและเรื่องราวของชุมชนหรือหมู่บ้านดังกล่าวจะมีการบันทึกอยู่บ้าง แต่เป็นเพียงการบอกถึงที่มาของชื่อชุมชนหรือหมู่บ้านอย่างสั้นๆ ดังที่ปรากฏในเอกสารทั่วไปของทางราชการ ซึ่งไม่ได้สื่อถึงความเป็นมาและพัฒนาการของชุมชน อันเป็นเรื่องราว ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางภาษา วัฒนธรรม เรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาต่างๆ ของคนในพื้นที่ และยังไม่มีการศึกษาตรวจสอบที่ชัดเจน

การศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอสายบุรี เป็นการศึกษาถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหรือหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่บอกกล่าวความเป็นมา และพัฒนาการของ

ชุมชนหรือหมู่บ้าน อันแสดงถึงเอกลักษณ์ องค์ความรู้ทางภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และเป็นความภาคภูมิใจของคนในชุมชนแต่ดั้งเดิม ที่นับวันมีแต่จะสูญหายไป ด้วยเหตุดังกล่าวทีมวิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษา สืบสานและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้านให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่นตัวเอง ตลอดจนเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของบรรพชนและเกิดความสำนึกรักษ์บ้านเกิดต่อไป

2.2 โจทย์วิจัย

ชื่อหมู่บ้านและชุมชนในอำเภอสายบุรีเป็นภาษาอะไรบ้าง มีความหมาย และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างไร

2.3 วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาภาษาของชื่อหมู่บ้านทั้งที่เป็นชื่อทางราชการและชื่อดั้งเดิมในท้องถิ่น

2.เพื่อศึกษาบันทึกความเป็นมาและประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชน

3.เพื่อศึกษาความหมายภาษามลายูจากชื่อหมู่บ้าน

4. เพื่อสร้างกิจกรรม/เวทีของการฟื้นฟูภาษามลายูถิ่นให้กับคนในชุมชน

2.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาความเป็นมาของหมู่บ้าน มีความภาคภูมิใจในความเป็นมาของหมู่บ้านและสร้างจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิด
2. ได้องค์ความรู้ภาษามลายูในชื่อหมู่บ้าน
3. คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการฟื้นฟูภาษามลายูถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. เกิดจิตสำนึกและรักษ์บ้านเกิด
5. ได้เอกสารบันทึกประวัติศาสตร์หมู่บ้าน/ชุมชนในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นเอกสารข้อมูลในการปรับใช้ในการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น

2.5 ขอบเขตการศึกษาวิจัย ระยะเวลา 1 ปี

ศึกษาชื่อหมู่บ้านทั้งหมดในอำเภอสายบุรี ซึ่งประกอบด้วย 11 ตำบล ซึ่งมีชื่อทั้งหมดเป็นจำนวน 64 หมู่บ้าน และอีก 20 ชุมชน (เทศบาลตำบลตะลุบัน) ทั้งที่เป็นชื่อดั้งเดิมและชื่อทางการ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

2.6 ขั้นตอนการศึกษาวิจัย

1. จัดเวทีชี้แจงโครงการและศึกษาเอกสารเบื้องต้น

-เวทีประชุมทีมวิจัย

-ศึกษาเอกสารที่เป็นข้อมูลทางวิชาการ

-ศึกษาโครงการวิจัยชื่อหมู่บ้านในพื้นที่อื่นๆ

-ศึกษาและรวบรวมเอกสารทางราชการที่เกี่ยวกับชื่อหมู่บ้าน

2. จัดเวทีเก็บข้อมูล

-สัมภาษณ์เชิงลึก

-จัดเวทีใหญ่ (แต่แบ่งกลุ่มย่อยตามจำนวนตำบล)

-สำรวจป้ายชื่อหมู่บ้านของกระทรวงมหาดไทย ทางลักษณะกายภาพและป้ายกรมทางหลวง

3. รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูล เพื่อนำเสนอต่อชุมชน

4. ส่งข้อมูลให้นักวิชาการตรวจสอบ

5. จัดเวทีนำเสนอข้อมูลต่อชุมชนและตรวจสอบข้อมูล

6. จัดเวทีสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้

7. จัดพิมพ์ต้นฉบับเป็นหนังสือประวัติความเป็นมาชื่อหมู่บ้านของอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

8. รายงานผลการวิจัยต่อสกว.

2.7 ประวัติอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

อำเภอสายบุรี เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดปัตตานี ชาวไทยเชื้อสายมลายูจะเรียกว่า “ตะลุบัน” (Taluban/Teluban) หรือในภาษามาเลย์-สันสกฤตเรียกว่า **เซอลินดุงบายู** “Selindung Bayu” แปลว่า **ที่กำบังลมพายุ** ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง

เดิมอำเภอสายบุรีมีฐานะเป็นเมืองๆ หนึ่ง ซึ่งในปี พ.ศ .2339 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดระเบียบการปกครองรัฐปัตตานีออกเป็น 7 หัวเมือง คือ เมืองปัตตานี หนองจิก ยะหริ่ง สายบุรี ระแงะ ยะลา และรามันห์ และแต่งตั้งข้าราชการซึ่งมีความสวามิภักดิ์เป็นเจ้าเมือง ปกครองบังคับบัญชาทั้ง 7 หัวเมือง ภายใต้การกำกับ ดูแลของเมือง[1] เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ในปี พ.ศ .2475 รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดิน ได้ยกเลิกระบบมณฑลเทศาภิบาล และจัดระเบียบ การบริหารราชการแผ่นดินขึ้นใหม่ โดยให้จังหวัดเป็นหน่วยการปกครองในราชการบริหารส่วนภูมิภาค ในการนี้ ปัตตานีได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดปัตตานี เมืองสายบุรี ยะหริ่ง หนองจิก ถูกลดฐานะเป็น อำเภอในจังหวัด ปัตตานี เมืองยะลา และเมืองบางนรา ได้รับการยกฐานะเป็นจังหวัดยะลา และนราธิวาส ตามลำดับ เป็นต้นมา

[1] อ้างอิงจาก **www.thaitambon.com/tambon/ttrvList.asp**

ปัจจุบันอำเภอสายบุรีมีพื้นที่การปกครอง 11 ตำบล 64 หมู่บ้าน กับ 1 เทศบาล 20 ชุมชน มีพื้นที่ทั้งหมด 17,424 ตารางกิโลเมตร คำขวัญประจำอำเภอ คือ “บูดูสะอาด หาดงาม วาสุกรี สักขีวัดเก่า ภูเขาสลินดง คงวัฒนธรรม งามล้ำเมืองสาย”

2.8 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอสายบุรีตั้งอยู่ริมชายฝั่งทางทิศตะวันออกของจังหวัด อำเภอสายบุรีห่างจากศาลากลางจังหวัดปัตตานีประมาณ 50 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังต่อไปนี้

- **ทิศเหนือ** ติดต่อกับอำเภอปะนาเระ
- **ทิศตะวันออก** ติดต่อกับอ่าวไทย
- **ทิศใต้** ติดต่อกับอำเภอไม้แก่น อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอกะพ้อ
- **ทิศตะวันตก** ติดต่อกับอำเภอกะพ้อ อำเภอทุ่งยางแดง และอำเภอมายอ

ส่วนที่ 3
ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ทีมงานวิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารในพื้นที่และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางในการดำเนินงานวิจัย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (1)การศึกษาและรวบรวมข้อมูลชื่อหมู่บ้านและความหมายภายในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี และ (2)การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลชื่อหมู่บ้านและความหมายของชื่อหมู่บ้านภายในพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

3.1.1 เอกสารแผนแม่บทชุมชนตำบลตะลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี (ฉบับปี 2544 ของหน่วยงานพัฒนาองค์กรชุมชน)ทีมงานวิจัยได้ค้นหาในห้องสมุดประชาชนอำเภอสายบุรีและมีการค้นพบที่มา/ความหมายของชื่อชุมชนในเอกสารดังกล่าว ดังนี้

ชุมชนละเมาะทะเล	หมายถึง	พื้นที่ที่มีปลาละเมาะทะเลอาศัยอยู่มาก
ชุมชนปาตาตีมอ	หมายถึง	หาดที่ทางทิศตะวันออก
ชุมชนโรงภาษีเก่า	หมายถึง	พื้นที่เคยเป็นเมืองท่าเก่า
ชุมชนบลูกาบายะห์	หมายถึง	พื้นที่ที่มีต้นบายะฮ (ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ใช้เรียกในภาษามลายู)จำนวนมาก
ชุมชนหวายขม	หมายถึง	พื้นที่ที่มีต้นหวายขม (ต้นหวายชนิดหนึ่งมีขนาดเล็กชอบขึ้นแถบดินทราย) ขึ้นเป็นจำนวนมาก
ชุมชนละเมาะบก	หมายถึง	พื้นที่ที่มีปลาละเมาะบก (เป็นปลาจือชนิดหนึ่งคล้ายปลาตะเพียน)อาศัยเป็นจำนวนมาก
ชุมชนบลูกา	หมายถึง	ป่าที่ถางแล้วขึ้นมาใหม่แต่ไม่ทึบมาก
ชุมชนบ้านกาหยี	หมายถึง	พื้นที่ที่มีต้นกือรายีขึ้นเป็นจำนวนมาก

ในเอกสารดังกล่าวได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของชื่อชุมชน จำนวนประชากร อาชีพและอาณาเขตติดต่อของแต่ละชุมชน เป็นต้น แต่ข้อมูลที่สำคัญสำหรับทีมงานวิจัย คือ ความหมายของแต่ละชุมชนซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในโครงการต่อไป

3.1. 2 หนังสือแผนแม่บทชุมชนแก้ปัญหาความยากจน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนร่วมกับเกษตรอำเภอเป็นผู้จัดทำแผนแม่บทพัฒนาชุมชนปี 2548 มีจำนวน 18 ตำบล จากเอกสารเล่มนี้สามารถค้นพบชื่อและประวัติของตำบลกะดุนง ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่ที่ 2 กูแบบาเดาะ หมู่ที่ 1 ปล๊ะโล๊ะ หมู่ที่ 5 บ้านชะเมาสามต้น ตำบลบางเก่า และตำบลละหาร

ในเอกสารดังกล่าวสามารถค้นพบรายชื่อของผู้รู้และผู้ประสานในพื้นที่ เช่น นายมะปอซี สารอเอง ผู้รู้หมู่ที่ 2 กูแบบาเดาะ เป็นต้น ในการค้นพบข้อมูลดังกล่าวนี้สามารถแบ่งเบาภาระในของการค้นหารายชื่อผู้รู้ของแต่ละพื้นที่ในระดับหนึ่ง และที่สำคัญสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับความหมายของแต่ละหมู่บ้านนั้นมาต่อยอดในโครงการต่อไป

3.1.3 เอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอน ได้มีการแนะนำจากนางสาวเจะฮานี สือแม ซึ่งเป็นครูอาสาสมัครประจำตำบลเตราะบอนและเป็นผู้รวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลให้นำข้อมูลไปไว้ที่ศูนย์การเรียนชุมชนตำบลเตราะบอน เพื่อเป็นสื่อในการศึกษาและค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวกับตำบลเตราะบอน

ข้อมูลที่พบจากเอกสารดังกล่าวคือ ประวัติความเป็นมาของตำบลเตราะบอน ประวัติศาสตร์ชุมชนเตราะบอน ความหมายของชื่อ ซึ่งประกอบด้วยหมู่ที่ 1 เตราะบอน หมู่ที่ 2 กะลูแป หมู่ที่ 3 ฮูแตกอแล หมู่ที่ 4 สือดัง หมู่ที่ 5 ชะเมาสามต้น หมู่ที่ 6 บาโงมูลง หมู่ที่ 7 กะลาพอออก หมู่ที่ 8 กะลาพอตก หมู่ที่ 9 กะลูแปเหนือ และหมู่ที่ 10 ลูโบะซูลง ข้อมูลที่ได้จากเอกสารนี้ถือว่าเป็นข้อมูลที่สมบรูณ์ในระดับหนึ่ง แต่ยังขาดการวิเคราะห์เชิงลึกและการอธิบายตำนานในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ทราบความเป็นมาที่แท้จริงของชื่อหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่

3.1.4 แผนแม่บทชุมชนตำบลตะบิ้ง จัดทำโดยคณะกรรมการแผนแม่บทชุมชนตำบลตะบิ้ง สนับสนุนโดยกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF)ปี 2545 สิ่งที่ได้จากการค้นคว้าคือรายชื่อคณะกรรมการตำบลตะบิ้ง ความหมายของชื่อหมู่บ้าน และมีการขยายผู้รู้ของชื่อหมู่บ้าน เช่น นายสาการียา ดีเยาะ เป็นคณะกรรมการผู้ประสานงานแผนแม่บทชุมชน ช่วยให้ทีมวิจัยรู้จักนายมามุ ยูโซะ ผู้รู้เรื่องชื่อหมู่บ้านในหมู่ที่ 2 กูแบบาเดาะ นายมามุ ยูโซะแนะนำให้ไปติดต่อนายอาดือนันท์ อาแว หมู่ที่ 4 ซึ่งเป็นผู้รู้ของหมู่บ้านแซะโมะ

จากจุดเริ่มต้นของรายชื่อคณะกรรมการแผนแม่บทชุมชน นำไปสู่การขยายเครือข่ายบุคคลในพื้นที่และถือว่าเป็นการขยายผลในการค้นหาข้อมูลของชื่อหมู่บ้านในพื้นที่

3.2 การศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยชื่อหมู่บ้านในอำเภอเมืองสุรินทร์ ทางทีมงานวิจัยได้ค้นพบงานวิจัยชิ้นหนึ่งเรื่อง **“ชื่อหมู่บ้านในอำเภอเมืองสุรินทร์” โดย สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และ สุขุมาวดี ขำหิรัญ (2527)** ในอำเภอเมืองสุรินทร์ มีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบความหมายของชื่อหมู่บ้าน ซึ่งทำให้เข้าใจหลักในการตั้งชื่อหมู่บ้านของคนในแถบนี้ นอกจากนั้น ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างชื่อราชการ ซึ่งเป็นชื่อที่บันทึกลงในเอกสารของทางราชการ และใช้ในการติดต่ออย่างทางการ โดยเปรียบเทียบกับชื่อพื้นบ้านที่รู้จักกันทั่วไปในท้องที่นั้น เพื่อพิจารณาถึงความแตกต่างในระดับต่างๆ และยังเป็นปัญหาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลของการศึกษา

สามารถเป็นประโยชน์แก่ทางราชการและคนต่างถิ่นที่ต้องไปปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับหมู่บ้านนั้นๆ

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้วิธีการสอบถามจากบุคคลที่มีหรือเคยมีความเกี่ยวข้องกับหมู่บ้านดังกล่าวในทางใดทางหนึ่ง เช่น เป็นคนพื้นบ้านนั้น เคยอยู่ เคยติดต่อหรือเคยรู้จัก โดยในการถามนั้น จะใช้คำถามตรงๆ คือ ถามว่าชื่อราชการนั้นๆ ตรงกับชื่อพื้นบ้านอะไร เป็นต้น ซึ่งได้พบข้อสังเกตว่า ในการถามนั้น จำเป็นจะต้องให้ชื่อตำบลที่หมู่บ้านนั้นๆ ขึ้นอยู่ เพราะชื่อๆ เดียวกันนั้นอาจพบได้ในหลายตำบล และในบางครั้งชื่อราชการเดียวกันอาจจะมีชื่อพื้นบ้านแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังจำเป็นจะต้องบอกรายละเอียดที่ตั้งของหมู่บ้านเท่าที่จะทำได้ เช่น อยู่ใกล้กับหมู่บ้านใดบ้าง เป็นต้น ในการบันทึกเสียงได้ตรวจสอบชื่อพื้นบ้านทุกชื่อและปรับการออกเสียงให้เป็นไปตามสำเนียงที่พูด

สรุปผลการศึกษาของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ และสุขุมาวดี ขำหิรัญ (2527: 53) โดยแบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 2 ประเด็นหลักคือ

<u>ประเด็นที่ 1 ศึกษาการแบ่งกลุ่มความหมายของชื่อหมู่บ้านต่างๆ</u> โดยพอจะสรุปได้ว่าการตั้งชื่อหมู่บ้านในอำเภอเมืองสุรินทร์นำมาจากสิ่งแวดล้อมและโลกทัศน์ของชาวบ้านในเขตนั้น เช่นชื่อต้นไม้ โดยเฉพาะต้นไม้ใหญ่ ต้นที่พบโดยทั่วไป พบเฉพาะในหมู่บ้านหรือพบมากกว่าที่อื่นๆ จนเป็นลักษณะพิเศษ มักจะถูกนำมาเป็นชื่อของหมู่บ้าน นอกจากนั้นชื่อหมู่บ้านมักจะเกี่ยวข้องกับชื่อสัตว์ ลักษณะพื้นที่และภูมิประเทศที่ตั้ง ชื่อคนที่เป็นผู้ตั้งบ้านเป็นคนแรก สิ่งก่อสร้างต่างๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ และลักษณะบางประการของหมู่บ้านนั้นๆ

<u>ประเด็นที่ 2 ศึกษาความแตกต่างระหว่างชื่อพื้นบ้านกับชื่อราชการ</u> ของหมู่บ้านต่างๆ โดยสามารถสรุปได้ว่ามีมากน้อยเป็นระดับต่างๆ กันซึ่งแสดงให้เห็นปัญหา และวิธีในการบันทึกชื่อเป็นภาษาท้องถิ่น ลงเป็นชื่อราชการ ด้วยภาษาไทยมาตรฐาน ดังนี้

2.1 ชื่อหมู่บ้านเขียนตามเสียงในภาษาท้องถิ่น มีความหมายตรงกันกับภาษาท้องถิ่น แต่เนื่องจากระบบการออกเสียงในภาษาเขมรแตกต่างไปจากภาษาไทย จึงมีหลายชื่อที่ไม่สามารถจะถ่ายทอดเสียงได้ถูกต้องทั้งหมด เมื่อเขียนแล้วอาจมีการเปลี่ยนแปลงเสียง/เพี้ยนเสียงจากเสียงเขมรเดิม โดยมีการเพี้ยนในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เพี้ยนเสียงสระ
2. เพี้ยนเสียงพยัญชนะ
3. เพี้ยนเสียงวรรณยุกต์
4. เพี้ยนเสียงพยัญชนะ และสระ
5. เพี้ยนเสียงทั้งพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

2.2 ชื่อหมู่บ้านที่อาศัยเค้าเสียงเดิมในภาษาเขมรแล้วนำมาเขียนเป็นคำภาษาไทยที่มีเสียงใกล้เคียงกัน โดยที่ความหมายมิได้สัมพันธ์กันแต่อย่างใด

2.3 เขียนชื่อหมู่บ้านเป็นชื่อราชการ โดยแปลจากชื่อภาษาพื้นบ้านเป็นภาษาไทย

2.4 ชื่อหมู่บ้านที่เขียนตามเสียงภาษาท้องถิ่น โดยใช้อักษรไทยหรือแปลภาษาท้องถิ่นเป็นไทยแล้วเติมคำภาษาไทย โดยบางกรณีเพื่อแยกหมู่บ้านที่มีชื่อเดียวกันออกจากกัน

2.5 ชื่อหมู่บ้านที่เป็นภาษาไทยซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับชื่อหมู่บ้านเดิมไม่ว่าจะเป็นด้านความหมายหรือเสียง

2.6 ชื่อหมู่บ้านจำนวนมากที่เป็นภาษาไทย หรือ ภาษาส่วย ไม่มีการใส่เสียงวรรณยุกต์ เนื่องจากในภาษาเขมรไม่มีระบบเสียงวรรณยุกต์

นอกจากงานวิจัยข้างต้นแล้ว ยังมีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อและความหมายของชื่อสถานที่ต่างๆ เรื่อง **"ชื่อบ้านนามเมือง" โดย สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529)** ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ ว่า

> *"ที่มาชื่อถิ่นต่าง ๆ บางคำก็เป็นข้อสันนิษฐานซึ่งอาจมีข้อโต้แย้งได้ ท่านจึงได้อ้างที่มาของชื่อนั้น ๆ ไว้เพื่อว่าผู้สนใจเกิดความสงสัยจะค้นหาได้ หรือเพื่อจะได้มีผู้ทักท้วงเป็นทำนองติ เพื่อก่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น งานชิ้นนี้เป็นงานริเริ่มที่ท่านมีความเชื่อมั่นว่ายังมีข้อบกพร่อง แต่รวบรวมขึ้นเพื่อกรุยทางสำหรับบุคคลอื่นๆ จะได้ช่วยกันต่อเติมเสริมสร้างต่อไป"*

กรงปินัง เป็นอำเภออยู่ในจังหวัดยะลา ชื่อ กรงปินัง ศาสตราจารย์สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ สันนิษฐานว่าเป็นคำประสมของคำว่า กรง + ปินัง คำว่า กรง เป็นภาษาไทยภาคใต้โบราณ มีความหมายอย่างเดียวกับ กง กรุง และเกาะ หมายถึง บริเวณที่มีเขาโอบล้อม หรือเนินที่มีที่ราบล้อมรอบ หรือที่ราบที่มีเนินหรือภูเขาล้อมรอบ คำว่า ปินัง เป็นภาษามลายูท้องถิ่น มาจากคำ ปีแน แปลว่า หมาก[2]

กะเปอร์ เป็นอำเภออยู่ทางใต้สุดของจังหวัดระนอง ชื่อ กะเปอร์ มาจากชื่อหญิงหม้ายชาวมาเลเซีย เล่าสืบต่อกันมาว่า ครอบครัวแรกที่เริ่มอพยพเข้ามาอยู่ในเขตนี้มีหัวหน้าครอบครัวเป็นหญิงหม้ายเชื้อสายมาเลเซียชื่อว่า กะเปอร์ อพยพมาจากเกาะในแถบอำเภอตะกั่วป่า ได้นำลูกหลานเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณที่เป็นบ้านกงสี หมู่ที่ ๕ ตำบลกะเปอร์ ในปัจจุบันนี้ ต่อมาจึงเรียกชื่อ หมู่บ้าน ตำบล และอำเภอตามชื่อของหญิงหม้าย[3]

กะพ้อ เป็นอำเภออยู่ในจังหวัดปัตตานี คำว่า กะพ้อ หมายถึง ต้นกะพ้อ ซึ่งเป็นชื่อปาล์มขนาดย่อมใบใช้ห่อทำไต้ ห่อของ ห่อต้ม) ขนมชนิดหนึ่ง (เย็บเป็นร่ม มุงหลังคาชั่วคราว ใบอ่อนใช้ม้วนบุรี[4]

---

[2] สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ เล่ม ๑ .หน้าที่ ๒๖

[3] พรศักดิ์ พรหมแก้ว และ เพ็ญพักตร์ สวรรค์คุณากร .สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ .๒๕๒๙ เล่ม ๑ .หน้า ๙๕

[4] ประมูล อุทัยพันธุ์ .สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม ๑ .หน้า ๒๔๓

โกตาบารู เป็นตำบลอยู่ในอำเภอรามัน จังหวัดยะลาชื่อ โกตาบารู แปลว่า วังใหม่ โกตาบารู เป็นตำบลหนึ่งอยู่ในอำรามัน จังหวัดยะลา เคยเป็นเมืองเก่าแก่ยุคเดียวกับหัวเมืองทั้ง ๗ คือ ยะลา ปัตตานี ยะหริ่ง ระแงะ หนองจิก สายบุรี และรามัน และเคยเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดยะลามาก่อน แล้วเปลี่ยนฐานะและชื่อเป็นอำเภอรามันเมื่อ พ.ศ .๒๔๘๑

เดิมเมืองโกตาบารูเคยเป็นเมืองที่เจริญและอุดมสมบูรณ์ มีเจ้าเมืองปกครองติดต่อกันมาหลายองค์ องค์ที่เป็นที่นับถือของชาวไทยพุทธ มุสลิม และชาวจีน คือ โต๊ะนิจาแว ซึ่งได้จัดกิจกรรมการละเล่นทีสนุกสนานในวันสำคัญหลายอย่าง เมื่อโต๊ะนิจาแวถึงแก่กรรม บรรดาลูก ๆ ได้พัฒนาวังเก่าให้ใหม่และใหญ่ขึ้น โดยย้ายจากที่เก่ามาตั้งใกล้ถนนใหญ่แล้ว เปลี่ยนชื่อเมืองใหม่เป็น โกตาบารู[5]

เจ๊ะบีลัง เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอสตูล เดิมชื่อ ตำบลเจ๊ะบีลัง แปลว่า ท่านนี้นับถือได้ ตามตำนานเล่าว่า สมัยโบราณมีโจรสลัดนำเรือเข้าไปจอดที่หมู่บ้านนี้ และจับเด็กลูกชาวบ้านนี้คนหนึ่งนำไปลงเรือ บิดาของเด็กจึงอ้อนวอนขอเด็กกลับคืน แต่พวกสลัดไม่ยอมให้ บิดาของเด็กจึงยึดเรือไว้แล้วลากเรือขึ้นบกเพียงคนเดียว ทำให้โจรสลัดที่นั่งพร้อมเพรียงกันในเรือเกรงกลัวจึงลั่นวาจาออกมาพร้อมกันว่า เจ๊ะนี้ตะบิลัง ตอนหลังจึงเพี้ยนเป็น เจ๊ะบิลัง[6]

เจ๊ะเห เป็นตำบลอยู่ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสมีประวัติว่า เดิมนั้น มีบุคคลที่มีนามว่า เจ๊ะเฮงมาตั้งภูมิลำเนาอยู่ไหนตำบลเจ๊ะเหเป็นคนแรก และเรียกว่า *บ้านเจ๊ะเฮง* เรียกชื่อกันมานาน ๆ ก็แผลงไปว่า เจ๊ะเห[7]

นราธิวาส เป็นจังหวัดชายแดนใต้สุดของไทยบนฝั่งทะเลด้านตะวันออก มีเขตแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย คำว่า นราธิวาส มาจากคำสองคำ คือ *นร-อธิวาส* หมายถึง ที่อยู่อันยิ่งใหญ่ของประชาชน เป็นชื่อที่รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทาน ส่วนนรา ซึ่งเป็นชื่อเดิมมาจากภาษามลายูว่า กัวลาเมอนารา หมายถึง กระโจมไฟที่ปากน้ำ) กัวลา=ปากน้ำ เมอนารา=กระโจมไฟ, หอคอย(จังหวัดนราธิวาส เดิมเป็นเพียงอำเภอชื่อ บางนรา ขึ้นอยู่กับเมืองสายบุรี ต่อมาได้โอนไปขึ้นกับเมืองระแงะ และเคยอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานี ครั้น พ.ศ .๒๔๕๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระทานชื่อใหม่ให้จังหวัดนี้ว่า นราธิวาส[8]

ปัตตานี จังหวัดหนึ่งในสี่จังหวัดของภาคใต้ ประชาชนนับถือศาสนาอิสลาม ตราประจำจังหวัดเป็นภาพปืนใหญ่นางพญาตานีตั้งอยู่บนแท่น ขอบดวงตราเป็นลายนก ชาวเมืองปัตตานีถือว่าเป็นของคู่บ้านคู่เมืองมาแต่โบราณกาล ปัจจุบันปืนนี้ได้ยกมาตั้งไว้ที่หน้ากระทรวงกลาโหม กรุงเทพมหานคร

---

[5] มาโนชญ์ บุญญานุวัตร .สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม ๒ .หน้า๕๙๒

[6] บุญเสริม ฤทธาภิรมย์, บรรณาธิการ .รวมเรื่องเมืองสตูล ที่ระลึกครบรอบ ๑๕๐ ปี กรุงเทพมหานคร, ชมรมถ่ายภาพและการท่องเที่ยวจังหวัดสตูล, ๒๕๓๓ .หน้า ๗๔

[7] รายงานกิจการประจำปี พุทธศักราช ๒๕๐๓ ของนราธิวาส .หน้า ๒๐๐

[8] ๑ .ประพนธ์ เรืองณรงค์ .*บุหงาปัตตานี คติชนไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้* .หน้า ๑๘๘

๒ .ผู้ว่าราชการจังหวัดและกรมการจังหวัดนราธิวาส, ผู้รวบรวม .จังหวัดนราธิวาส งานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ .หน้า ๙.

คำขวัญประจำจังหวัดปัตตานี “บูดูสะอาด หาดทรายสวย รวยน้ำตก นกเขาดี ลูกหยีอร่อย หอยแครงสด” คำว่า ปัตตานี เป็นภาษาสันสกฤต หมายถึง หญิงครองเรือน บ้างว่า ปัตตานี เป็นภาษาอาหรับ มาจากคำว่า ปะฏานี หมายถึง ผู้มีความรู้

ยังมีเรื่องเล่าเป็นนิทานปรัมปราว่า ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีธิดาของเจ้าเมืองไทรบุรีได้นำพรรคพวกออกมาหาที่ตั้งเมืองใหม่ ขณะเดินทางได้พบกระจงเผือกตัวหนึ่งปรากฏที่หาดทรายแล้วก็หายตัวไป ธิดาเจ้าเมืองไทรบุรีและคณะเห็นนิมิตดี จึงสร้างเมืองขึ้น ณ ที่แห่งนั้น ให้ชื่อเมืองว่า ปัตตานี มาจากคำว่า ปาตา-อินี ซึ่งเป็นภาษามลายู แปลว่า หาดทรายแห่งนี้[9]

ยะลา จังหวัดหนึ่งในชายแดนภาคใต้ มีอำเภอเบตงเป็นอำเภอใต้สุดของประเทศติดกับประเทศมาเลเซีย และเป็นจังหวัดเดียวในภาคใต้ที่ไม่มีพื้นที่ติดทะเล คำว่า ยะลา มาจากภาษามลายู ชาวบ้านเรียก ยะลอ ภาษามลายูกลางว่า ยะลา แปลว่า แห) ชื่อเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง ถักเป็นตาข่าย ใช้ทอดแผ่ลงในน้ำแล้วค่อย ๆ ดึงขึ้นมา (ที่เรียกเช่นนี้เพราะตั้งตัวเมืองครั้งแรกใกล้ภูเขาลูกหนึ่ง ตั้งอยู่กลางที่ราบลุ่มมีสัณฐานคล้ายแห

รากศัพท์เดิมของคำนี้เป็นภาษาสันสกฤตคือ ชาละ ความหมายว่า แห หรือ ตาข่าย พระนามโอรสพระเวสสันดร คือ ชาลี มีความหมายเกี่ยวข้องกับแห หรือตาข่าย เพราะเวลาประสูติชาวพนักงานใช้ตาข่ายรองรับพระกุมาร ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ยะลาเป็นเมืองที่มีมาแต่โบราณ และเป็นประเทศราชของไทยตั้งแต่กรุงสุโขทัยจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา จวบจนกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า ใน พ.ศ .๒๓๑๐ บรรดาหัวเมืองใหญ่ต่างตั้งตนเป็นอิสระ ทางใต้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชและเจ้าเมืองปัตตานีก็ตั้งตนเป็นอิสระเช่นกัน ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีได้ปราบปรามเมืองนครศรีธรรมราชได้ แต่ทางเมืองปัตตานียังคงเป็นอิสระอยู่ เมื่อถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงตีหัวเมืองปัตตานีได้ และได้จัดแยกหัวเมืองปัตตานีออกเป็นเจ็ดหัวเมือง ได้แก่ เมืองปัตตานี เมืองยะหริ่ง เมืองหนองจิก เมืองรามันห์ เมืองสายบุรี เมืองระแงะ และเมืองยะลา หัวเมืองเหล่านี้อยู่ในปกครองของเจ้าเมืองสงขลาจนถึง พ.ศ .๒๔๔๙ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ยุบเมืองรามันห์เข้ากับเมืองยะลา โดยการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล ยะลาจึงขึ้นกับมณฑลปัตตานี ภายหลังได้ย้ายศาลากลางจังหวัดไปตั้งที่ตำบลสะเตง) ต้นตาเสือ (และครั้งหลังสุดย้ายไปตั้งที่ตำบลนิบง) ต้นเหลาชะโอน อันเป็นที่ตั้งตัวเมืองปัจจุบัน นับแต่ พ.ศ .๒๔๙๔ เป็นต้นมา[10]

---

[9] ๑ .ประพนธ์ เรืองณรงค์ .*บุหงาปัตตานี คติชนไทยมุสลิมชายแดนภาคใต้* .หน้า ๑๘๖.

๒ .ผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรมการจังหวัดปัตตานี, จังหวัดปัตตานี งานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ .หน้า ๖๗.

๓ .สงบ ส่งเมือง และ จุรีรัตน์ บัวแก้ว .สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ .๒๕๒๙ เล่ม ๕ .หน้า ๒๐๖๘.

[10] ๑.ประพนธ์ เรืองณรงค์ .*อ้างแล้ว*

๒.ผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการจังหวัดยะลา, อ้างแล้ว

ส่วนที่ 4
กระบวนการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยศึกษาชื่อหมู่บ้านในอำเภอสายบุรี มีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างจิตสำนึกท้องถิ่นของคนในชุมชนอำเภอสายบุรี ในเรื่องการศึกษาชื่อและความหมายของหมู่บ้าน รวมทั้งรวบรวมประวัติความเป็นมาและตำนานในท้องถิ่นซึ่งคนในหมู่บ้านและชุมชนเป็นผู้บอกเล่าและบันทึกด้วยตนเอง เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ทั้งในด้านภาษามลายูถิ่น ผ่านกระบวนการวิจัยศึกษาชื่อหมู่บ้านโดยชุมชน เพื่อนำไปสู่การฟื้นฟูและเผยแพร่ความรู้และวัฒนธรรมมลายูถิ่นต่อไปแก่เยาวชนในพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัยโครงการ “ศึกษาชื่อหมู่บ้านภาษามลายูปาตานีในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี” จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเฟ้นหา “ผู้รู้” หรือ “ผู้อาวุโส” ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็น “ปราชญ์ชุมชน” ที่รู้ตำนานและประวัติศาสตร์ในพื้นที่ รวมถึงต้องมีกระบวนการ “เข้าถึง” คนในหมู่บ้านอื่นๆ โดยมีผู้ประสานงานในแต่ละหมู่บ้านเป็นเครือข่ายที่สำคัญในการหา “ผู้รู้” เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีค่า มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ โดยการดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งเป็น 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. ชี้แจงโครงการและศึกษาเอกสารเบื้องต้น
2. วางแผนและแบ่งเขตในการลงพื้นที่ (เพื่อการสัมภาษณ์ในแต่ละหมู่บ้าน)
3. สำรวจป้ายชื่อหมู่บ้าน 84 หมู่บ้าน
4. เก็บข้อมูลชื่อหมู่บ้านและประวัติความเป็นมาของแต่ละหมู่บ้าน
5. รวบรวมเรียบเรียงข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อชุมชน
6. นำเสนอข้อมูลต่อชุมชนและตรวจสอบข้อมูล
7. ตรวจสอบด้านภาษาและแก้ไข
8. จัดเวทีถอดบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้
9. จัดทำต้นฉบับหนังสือ “ชื่อหมู่บ้าน : ความเป็นมาและตำนานของหมู่บ้านในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี”
10. รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อ สกว.

กิจกรรมที่ทางทีมวิจัยได้จัดเป็นลำดับแรก คือกิจกรรมชี้แจงโครงการต่อทีมงานวิจัยและศึกษาเอกสารเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชื่อหมู่บ้าน ไม่ว่าในพื้นที่หรือนอกพื้นที่ เมื่อได้ข้อมูลพอสังเขปทางทีมงานได้วางแผนในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลนั้น ทางทีมงานวิจัยค่อนข้างใช้เวลานาน และมีการปรับรูปแบบการทำกิจกรรม จากเดิมนั้นมีการวางแผนว่าจะจัดเป็นเวทีใหญ่แล้วเชิญชาวบ้านมาร่วมเวทีซักถามชื่อหมู่บ้าน ความหมายและความเป็นมาในเบื้องต้น แต่ด้วยกับสถานการณ์ในพื้นที่

ส่งผลให้คณะวิจัยเปลี่ยนแผนเป็นการลงพื้นที่ระดับลึกในแต่ละหมู่บ้านแทน โดยให้คณะวิจัยทุกคนทำหน้าที่เป็นตัวประสานในแต่ละตำบลที่ตนเองรู้จักอยู่ รวมจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดที่ต้องศึกษาเป็นจำนวน 84 หมู่บ้าน ซึ่งบางครั้งลงพื้นที่แล้วกลับไม่พบผู้รู้ บางครั้งลงแล้วผู้รู้ไม่ว่าง (ไม่สามารถนัดหมายล่วงหน้า เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้อาวุโส ไม่มีโทรศัพท์) จะพบปัญหาต่างๆ ที่ไม่คาดคิดมากมาย ทำให้กิจกรรมเก็บข้อมูลเป็นกิจกรรมที่ยาวนานที่สุด

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วในแต่ละตำบล ทางทีมงานได้รวบรวมและนำเสนอต่อชุมชนเป็นเวทีเล็กๆ เมื่อผ่านเวทีนี้แล้วข้อมูลที่ได้จึงจะเป็นข้อมูลสำคัญและได้รับความเชื่อถือจากคนในหมู่บ้าน จากนั้นจึงทำการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวส่งให้กับนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อยืนยันความถูกต้องของการวิเคราะห์จากทีมงานและชุมชน แล้วจึงจัดเป็นเวทีเพื่อให้ชุมชนรับทราบและตรวจสอบความถูกต้องครั้งสุดท้าย

แต่เดิมเวทีเผยแพร่ข้อมูลแก่ชุมชนนี้ทางทีมงานมีการวางแผนว่าจะจัดให้เป็นเวทีขนาดใหญ่ เพื่อนำเสนอข้อมูลให้แก่ชุมชนรับทราบ แต่เนื่องด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นช่วงนี้เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกวัน รวมทั้งมี “การเตือนจากผู้หวังดี” (ไม่ประสงค์ลงนาม) ให้เบาๆ การทำงานลง ทางทีมงานเลยมีการประชุมระดมความคิดหาวิธีการในการปรับใช้ในพื้นที่ มติออกมาว่าสมควรใช้เด็กที่กำลังศึกษาใน กศน.เป็นแหล่งการตรวจสอบในระยะสุดท้าย สาเหตุเพราะว่าจะมีนักศึกษาอยู่ในทุกพื้นที่ รวมทั้งทุนเดิมของทีมงานวิจัยก็มีครูใน กศน.บางส่วน เลยทำให้สะดวกในการที่จะจัดกิจกรรมนี้ต่อไป เมื่อได้ความหมายและตำนานบางส่วน แล้วทีมวิจัยได้จัดเวทีสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้มา การได้มาขององค์ความรู้ครั้งนี้ถึงแม้ไม่สมบูรณ์นักในส่วนวัตถุประสงค์แต่ในกระบวนการ คิดวิเคราะห์ทางทีมงานคิดว่าได้มากกว่าโครงการที่ผ่านมา โครงการนี้ต้องใช้ความสามารถทางภาษาศาสตร์ ความสามารถทางเหตุผลในการสนับสนุนข้อมูลที่ได้มา ถึงแม้จะลำบากกว่าโครงการที่ผ่านมา ทีมงานก็ยังอดทนและทำให้เสร็จจนได้ ในตอนท้ายสุดเป็นการพิมพ์ต้นฉบับของหนังสือประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านและรายงานฉบับสมบูรณ์

4.1 ชี้แจงโครงการและศึกษาเอกสารเบื้องต้น

4.1.1 กิจกรรมชี้แจงโครงการศึกษาชื่อหมู่บ้านภาษามลายูปาตานีในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ได้ดำเนินการหลังจากการได้รับอนุมัติโครงการ ได้จัดเวทีประชุมทีมวิจัย โดยการเชิญผู้ประสานโครงการสร้างความเข้าใจในเรื่องการบริหารโครงการ การเงิน การเก็บหลักฐาน การจัดเวที ระยะเวลาวิจัย ขั้นตอนการรายงานผลให้ สกว .ระยะที่ 1 รายงานความก้าวหน้าในระยะเวลา 6 เดือนแรก สำหรับ 6 เดือนหลังให้ทำรายงานฉบับสมบูรณ์

ผลที่ได้จากการดำเนินงานทีมวิจัยได้เข้าใจถึงการดำเนินงานและการทำงานวิจัย ทางทีมวิจัยได้เทคนิคแนวทางการบริหารการเงินของโครงการวิจัยได้เรียนรู้ความแตกต่างของโครงการระหว่าง สกว .กลาง กับ สกว.ภาค ทีมวิจัยได้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ได้ทราบถึงแนวทางการทำงานของโครงการศึกษาชื่อหมู่บ้านภาษามลายูปาตานีในอำเภอสายบุรี จังหวัด

ปัตตานี และได้เสนอแนวคิดของแต่ละคนในทีมงานพร้อมทั้งแบ่งหน้าที่ตามความสามารถของทีมงาน

4.1.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาเรียนรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชื่อหมู่บ้าน และการค้นหาตำนานที่มาของสถานที่ต่างๆ จากเอกสาร พร้อมทั้งใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

-กิจกรรมศึกษาเอกสารที่เป็นข้อมูลทางวิชาการ

1.ศึกษาแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยงานต่างๆ ห้องสมุด

2.ศึกษาผู้รู้ในแต่ละพื้นที่เช่น ครู ผู้นำท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบแต่ละพื้นที่

3. ศึกษาพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แผนที่ เส้นทาง

-ศึกษาโครงการวิจัยชื่อหมู่บ้านในพื้นที่อื่น

การศึกษาค้นคว้าเอกสารนอกพื้นที่มีวัถตุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเก็บข้อมูลในพื้นที่อื่นๆที่เกี่ยวกับการศึกษาชื่อหมู่บ้านเพื่อนำวิธีการหรือแนวทางมาปรับใช้ในการลงพื้นที่ต่อไป โดยแบ่งให้ทีมวิจัยไปรวบรวมในแหล่งต่างๆ ผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมนี้ทีมวิจัยได้แนวทางในการลงพื้นที่เพื่อเตรียมหาเครื่องมือให้พร้อมเพื่อเก็บข้อมูลในพื้นที่จริงอย่างละเอียด

-ศึกษารวบรวมเอกสารทางราชการที่เกี่ยวกับชื่อหมู่บ้าน

1.เอกสารที่เกี่ยวกับระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่น

2.เอกสารที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์อำเภอสายบุรี

3.เอกสารเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของแต่ละหมู่บ้าน

<u>ผลที่ได้จากการดำเนินงาน</u>

1.ทีมวิจัยได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้านในเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่

2.ทีมวิจัยได้ทราบแหล่งข้อมูลและที่มาของงานวิจัยก่อนหน้านี้

4.2 วางแผนการดำเนินงานในภาพรวมและแบ่งพื้นที่การทำงาน

การวางแผนกิจกรรมโดยคร่าวๆ และกำหนดบทบาทหน้าที่รวมทั้งพื้นที่การทำงานที่เหมาะสมของนักวิจัยแต่ละคน โดยผ่านการประชุมระดมความคิดและข้อเสนอแนะของแต่ละคนในทีมวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวางแผนของทีมวิจัยนั้นเพื่อ วิเคราะห์พื้นที่และแบ่งเขตการทำงานในอำเภอสายบุรี เมื่อได้กำหนดเขตแล้ว ต่อมากำหนดผู้ประสานงานในพื้นที่ที่มีการแบ่งเป็นโซนให้รับผิดชอบ ผลของการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ทีมงานทราบโซนของตัวเองในภาระที่จะรับผิดชอบในการลงพื้นที่

4.3 สำรวจป้ายชื่อหมู่บ้าน 84 หมู่บ้าน

การจัดกิจกรรมสำรวจป้ายชื่อหมู่บ้านนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสำรวจป้ายแต่ละหมู่บ้านในอำเถอสายบุรี เพื่อแยกป้ายของกระทรวงมหาดไทย และของกรมทางหลวง และเปรียบเทียบชื่อป้ายกับชื่อในเอกสาร โดยแบ่งให้ทีมงานลงพื้นที่สำรวจใช้เวลาสองวัน บางแห่งไม่ได้ข้อมูลเพราะว่าไม่กล้าที่จะเก็บรูป กลัวประชาชนคิดว่าทางทีมงานเป็นสายลับให้กับฝ่ายรัฐบาล

ผลที่ได้จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจป้ายชื่อในระยะสั้นๆ ทีมวิจัยได้รูปป้ายต่างๆ ของชื่อหมู่บ้านทั้งที่เป็นป้ายทางการ (ป้ายมหาดไทย) และป้ายในชุมชน ซึ่งป้ายทั้ง 2 นี้มีการเขียนทั้ง 3 รูปแบบ คือ เขียนด้วยภาษาไทย ภาษามลายูกลาง (อักษรยาวี) และภาษามลายูกลางอักษรรูมี (อักษรภาษาอังกฤษ)

นอกจากนี้ยังได้รู้จักเส้นทางการเชื่อมต่อของแต่ละหมู่บ้าน รวมทั้งได้พบปะคนในพื้นที่บางส่วน และยังเป็นการแนะนำโครงการไปด้วย

4.4 เก็บข้อมูลชื่อหมู่บ้านและประวัติความเป็นมาของแต่ละหมู่บ้าน

4.4.1 <u>วางแผนก่อนเก็บข้อมูล/ แบ่งทีมวิจัย</u>

การจัดเก็บข้อมูลตามแผยที่ได้วางไว้ เบื้องต้นทีมวิจัยคาดว่าจะจัดเป็นเวทีใหญ่แต่ละตำบล (จำนวน 10 ตำบล/ รวม 10 ครั้ง) เพื่อให้ได้ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในแต่ละตำบลมาอย่างพร้อมเพรียง อย่างไรก็ตามเนื่องจากปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่ห้ามรวมตัวกันเป็นจำนวนมาก และประเด็นงานวิจัยที่สุ่มเสียงต่อการมองว่าอาจเป็นการกระตุ้นความรู้สึก/ความคิดเชิงประวัติ-ศาสตร์ที่อาจนำไปสู่เรื่องความมั่นคงได้ (อาจถูกเพ่งเล็ง) จึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเก็บข้อมูลทันที โดยเลือกใช้การลงพื้นที่สัมภาษณ์ระดับลึก โดยคณะวิจัยลงไปเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านจำนวน 84 หมู่บ้านด้วยตนเอง ทั้งนี้กระบวนการในการเก็บจำเป็นต้องมี**บุคคลสำคัญในการเก็บข้อมูล** ของแต่ละพื้นที่ ได้แก่

1) ผู้ประสานงานตำบล/หมู่บ้าน ซึ่งเป็นคนในทีมวิจัยที่คุ้นเคยกับคนในหมู่บ้านนั้นๆ จะทำหน้าที่ นำร่องการเก็บข้อมูล โดยแจ้งข่าวการลงไปเก็บข้อมูล สำรวจสถานการณ์ในแต่ละหมู่บ้าน หาข้อมูล “ผู้รู้” ในเบื้องต้นให้แก่ผู้ลงสัมภาษณ์

2) ผู้รู้ หรือ ปราชญ์ชาวบ้าน ในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งไม่ได้หากันง่ายๆ หรือบางครั้งได้พบผู้รู้หรือปราชญ์แต่บางคนอาจไม่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อและตำนานในหมู่บ้าน และต้องเสาะหา “ผู้รู้” คนต่อไป

จากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเก็บข้อมูล ทำให้**คณะวิจัยได้แบ่งชุดทำงานเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ กลุ่มผู้ประสานงานตำบล/หมู่บ้าน และ กลุ่มเก็บข้อมูลเพื่อบันทึกที่มาและตำนานของชื่อหมู่บ้าน** พร้อมทั้งแบ่งพื้นที่ในการประสานงาน (ซึ่งเดิมแบ่งไว้แล้วในกิจกรรมที่ 4.2)

จากนั้นจึงดำเนินการ**วางแผนการลงพื้นที่อย่างละเอียด** โดยให้ทีมวิจัยกลุ่มผู้ประสานไปสำรวจพื้นที่ในเบื้องต้นก่อน เพื่อหาข้อมูลผู้รู้และกำหนดวันเวลาในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลชื่อหมู่บ้าน ของแต่ละตำบล

4.4.2 <u>ออกแบบเครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล</u>

ในระหว่างที่มีการสำรวจพื้นที่เบื้องต้นนั้นทีมวิจัยได้ออกแบบ**คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และ จัดทำแบบบันทึกข้อมูล** ซึ่งทีมวิจัยจะเป็นผู้บันทึกเองในขณะที่สัมภาษณ์หรือนำมาสรุปและบันทึกร่วมกันภายหลังจากที่ได้สัมภาษณ์แล้ว (ในกรณีที่การเก็บข้อมูลภาคสนามไม่สามารถบันทึกได้) โดยมีข้อมูลดังนี้

การสัมภาษณ์ : สัมภาษณ์เป็นวิธีการหนึ่งที่ทีมวิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้รู้ในชุมชน ในการเก็บข้อมูลนั้นทีมวิจัยได้มีการวางแผนในการกำหนดทีมงานที่มีความผูกพันกับผู้รู้ในพื้นที่ เพื่อสะดวกในการที่จะเข้าไปพูดคุยและสัมภาษณ์ ในส่วนการประสานงานนั้นจะมีการนัดเวลาไว้ล่วงหน้าตามความสะดวกของคนในพื้นที่)เวลาว่างจากการทำงาน (สถานที่ส่วนใหญ่ในการนัดพบนั้น จะเป็นแหล่งชุมนุมของแต่ละหมู่บ้าน เช่น ศาลาเอนกประสงค์ ร้านน้ำชา เป็นต้น ในส่วนของวิธีการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน ทางทีมวิจัยใช้กระบวนการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ ในส่วนแรกของการสนทนาจะเป็นการนำประเด็นชีวิตประจำวัน เช่น การเมือง อาชีพ สังคมและศาสนา เมื่อเกิดความสนิทสนมกับผู้รู้ในพื้นที่แล้ว ทางทีมวิจัยเริ่มอธิบายวัตถุประสงค์ของโคงการและการมาในครั้งนี้ แล้วนำเข้าสู่ประเด็นคำถามที่ได้จัดเตรียมไว้

วิธีการบันทึกเสียง **:** วิธีการบันทึกเสียงของทีมวิจัยในการลงพื้นที่นั้นใช้เครื่องมืออัดเสียงแบบ MP3 เพราะว่าสะดวกต่อการเก็บไว้ในรูปแบบไฟล์คอมพิวเตอร์ ในการลงพื้นที่สัมภาษณ์นั้นทางทีมวิจัยจะใช้การอัดเสียงในกรณีที่ข้อมูลขาดความชัดเจน เรื่องเล่าที่มีเนื้อหามากและไม่สามารถจำได้หมด ภาษาที่ทีมวิจัยไม่คุ้นเคย หรือภาษาที่ไม่สามารถแปลได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลในเวทีประชุมของทีมวิจัยอีกครั้งหนึ่ง

แบบบันทึกข้อมูลชื่อหมู่บ้าน/แบบสำรวจ **:** การออกแบบในสำรวจข้อมูลชื่อหมู่บ้านครั้งนี้ผ่านการประชุมของทีมงานวิจัยและได้รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารเบื้องต้นรวมทั้งการเสนอแนะจากทีมงานมหิดลให้มีรูปแบบที่ง่ายและไม่สร้างความลำบากให้กับผู้กรอกข้อมูล โดยทีมงานออกแบบให้มีข้อมูลดังนี้

แบบสำรวจข้อมูลโครงการชื่อหมู่บ้าน

วันที่เก็บข้อมูล .....
ผู้บันทึก .....

ชื่อหมู่บ้านที่เป็นทางการ ชื่อ.....
ชื่อหมู่บ้านเดิม ชื่อ.....
ความหมายชื่อไทย คือ.....
ความหมายชื่อมลายู คือ.....
ภาษามลายูปาตานี อักษรไทย .....
ชื่อป้ายมหาดไทย ชื่อ.....
ชื่อป้ายทางหลวง ชื่อ.....

ประวัติความเป็นมา

.....

.....

หลักฐานยืนยัน

.....

ชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นาย / นางสาว / นาง.....นามสกุล.....ตำแหน่ง.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
2. นาย / นางสาว / นาง.....นามสกุล.....ตำแหน่ง.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อผู้ยืนยัน

นาย / นางสาว / นาง.... .....นามสกุล.....ตำแหน่ง.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

เมื่อทีมวิจัยกลุ่มผู้ประสานงานตำบลและหมู่บ้านได้สำรวจพื้นที่เบื้องต้นแล้ว (ตามข้อตกลงในการเลือกลงพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้าน) ได้แก่ หมู่บ้านที่มีสถานการณ์ปลอดภัย ณ เวลานั้นๆ และมีปราชญ์หรือผู้รู้ที่กลุ่มประสานงานได้นัดหมายไว้แล้ว ทีมวิจัยจึงได้เดินทางไปเก็บข้อมูล (บางครั้งเมื่อลงไปแล้วอาจไม่พบคนที่นัดหมาย แต่ก็สอบถามและติดตามจนหาตัวผู้ที่รู้ข้อมูลจากในหมู่บ้านได้)

4.4.3 เก็บข้อมูลแต่ละหมู่บ้าน

คณะวิจัยได้มีการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยการเดินเท้าสำรวจและสอบถามถึงที่มาที่ไปของชื่อหมู่บ้านต่างๆ จากการพบปะผู้รู้ ปราชญ์ และคนที่อาศัยในชุมชน (เมื่อมาตรองดูแล้วคิดว่าการทำเช่นนั้นในสถานการณ์ความไม่สงบเป็นเรื่องที่เสี่ยงอยู่มาก) โดยทีมวิจัยได้ลงพื้นที่

จำนวนมากกว่า 50 ครั้ง และได้รวบรวมที่มาที่ไปของชื่อหมู่บ้านจำนวน 84 หมู่บ้าน (ดูข้อมูลชื่อหมู่บ้านและการจำแนกประเภทได้ในรายงานส่วนที่ 5)

จากกระบวนการเก็บข้อมูลนี้นับเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลามากที่สุดในบรรดากิจกรรมอื่นๆ ซึ่งนอกจากจะได้ข้อมูลแล้ว ทีมวิจัยยังได้ลงพื้นที่บ่อยขึ้นรู้จักคนในพื้นที่มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

4.5 การรวบรวมเรียบเรียงข้อมูล

การรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการนำข้อมูลชื่อหมู่บ้านมาวิเคราะห์ ในการจัดกิจกรรมวิเคราะห์และจัดเรียงข้อมูล ได้จัดขึ้นจำนวน 7 ครั้ง (ดูที่ภาคผนวก ง)

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของชื่อหมู่บ้านในเบื้องต้น ทีมวิจัยได้ทำการ**สรุปเรียบเรียงและจัดประเภทของชื่อหมู่บ้าน** โดยระหว่างนั้นก็ได้เก็บข้อมูลชื่อหมู่บ้านอื่นๆ ไปด้วย แต่การจัดประเภทตามความหมายของชื่อหมู่บ้านรวมทั้งวิเคราะห์ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านจากคำบอกเล่าของผู้รู้ต่างๆ ค่อนข้างซับซ้อน และข้อมูลบางอย่างอาจไม่สามารถชี้ชัดได้ว่าถูกต้องเหมาะสม จำเป็นต้องได้รับคำแนะนำจากที่ปรึกษา (อ.แวยูโซะ สามะอาลี, อ.สาเหะอับดุลเลาะ อัลยุฟรี และ จากคณะพี่เลี้ยงทั้งในพื้นที่และมหิดล) โดยได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นออกมาดังนี้

(1) แยกประเภทภาษาของชื่อหมู่บ้านก่อน : เนื่องจากชื่อหมู่บ้านบางแห่งสามารถตีความได้ว่ามาจากหลายภาษา เพราะมีการเพี้ยนเสียง อาจเพี้ยนไปจากภาษามลายูถิ่น หรือภาษาไทยก็เป็นได้ ดังนั้นจึงควรแยกภาษาของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อที่จะช่วยในการวิเคราะห์ได้ และหากข้อมูลที่ได้จากผู้รู้มีการบอกที่มาของชื่อหมู่บ้านว่าเป็นไปได้ทั้ง 2 ภาษา ก็ให้คงไว้เช่นนั้น

(2) บอกความหมายของชื่อหมู่บ้าน : โดยบอกความหมายตามประเภทของภาษาที่จำแนกไว้

(3) จัดประเภทของชื่อหมู่บ้านตามความหมาย: ว่าในแต่ละหมู่บ้านมีการตั้งชื่อตามสิ่งใดบ้าง เช่น ตามลักษณะของภูมิศาสตร์ (ผืนดิน ผืนน้ำ) ตั้งชื่อตามต้นไม้ ตั้งชื่อตามคนสำคัญ เป็นต้น (ซึ่งเอกสารที่ศึกษามาก็สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นได้ดี)

ทีมวิจัยจึงได้วิเคราะห์และจัดเรียงข้อมูลอีก (หลายครั้งตามแนวทาง และยังมีการปรับแก้อีกหลายครั้งเช่นกัน) อย่างไรก็ตามยังมีชื่อหมู่บ้านบางส่วนที่ทีมวิจัยยังไม่ได้ที่มาของชื่อ หรือข้อมูลที่ได้มายังจำเป็นต้องได้รับการยืนยันอีก จึงมีการรวบรวมข้อมูลที่ยังไม่แน่ชัดเพื่อลงพื้นที่แก้ไขเพิ่มเติม และเก็บหลักฐานเพื่อยืนยันข้อมูล

4.6 จัดเวทีนำเสนอข้อมูลต่อชุมชนและตรวจสอบข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้ ผ่านการวิเคราะห์ความหมายและความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านในเบื้องต้น (จำนวน 1 ตำบล 12 หมู่บ้าน) แล้ว ทางทีมวิจัยก็ได้ลองนำเสนอใน “เวทีนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน” ผลที่ได้จากการจัดครั้งนี้ ทำให้ทีมวิจัยได้เติมเต็มข้อมูลมากยิ่งขึ้น ง่ายต่อการเรียบเรียงและงานที่ออกมาค่อนข้างเป็นระบบมากขึ้น

อย่างไรก็ตามมีปัญหาในการจัดการบางอย่าง คือ เวทีนำเสนอข้อมูลต่อชุมชนนี้ มีการจัดเป็นเวทีใหญ่เพียงเวทีเดียวเท่านั้น เมื่อพบกับสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัยทางทีมวิจัยมีการปรับเปลี่ยนให้จัดเป็นเวทีย่อยในแต่ละตำบล การจัดเวทีนี้ทางทีมวิจัยได้จัดครบทั้งหมด 11 ครั้ง คิดเป็น 11 ตำบลในอำเภอสายบุรี

เมื่อได้ข้อมูลที่ผ่านการถกเถียงของชุมชนมาระดับหนึ่งแล้ว จึงรวบรวมและส่งให้นักวิชาการด้านภาษา และที่ปรึกษารอตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ

4.7 ส่งให้นักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ตรวจสอบ

การส่งให้นักวิชาการตรวจสอบนั้นต้องนัดเวลาให้นักวิชาการรับทราบก่อน แล้วค่อยนัดเวลาในการส่งเอกสาร จะแบ่งให้เป็น 2 ส่วน โดยให้นักวิชาการตรวจสอบคนละส่วน หลังจากนั้นจะมีการนัดเวลา เพื่อมารับอีกครั้งหนึ่ง ผลที่ได้นั้นจะอยู่ในรูปของการเสนอแนะจากนักวิชาการทั้ง 2 ท่าน เมื่อรับข้อเสนอแนะจากนักวิชาการแล้วทางทีมวิจัยเรียกประชุมทีมงานเพื่อมอบหมายหน้าที่ในการปรับแก้อีกครั้งหนึ่ง

4.8 จัดเวทีสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้

เวทีสังเคราะห์องค์ความรู้นั้นทางทีมวิจัยได้จัด 2 ครั้ง ในครั้งแรก เป็นเวทีถอดบทเรียนจากพี่เลี้ยงประเด็นภาษาฯ และทีมงานจากมหิดล สำหรับครั้งต่อมาเป็นเวทีสังเคราะห์องค์ความรู้ในพื้นที่ การจัดเวทีทั้ง 2 ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพบปะและแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จัดกิจกรรมทั้งหมด (รายละเอียดดูภาคผนวก)

4.9 จัดทำต้นฉบับหนังสือตำนาน/ ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านของอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาชื่อหมู่บ้านมีประวัติและตำนานของหมู่บ้านอยู่ ทีมวิจัยได้จัดพิมพ์เป็นฉบับหนังสือประวัติของหมู่บ้านในอำเภอสายบุรี เพื่อเป็นเอกสารในการอ้างอิงและศึกษาในชุมชนต่อไป

4.10 รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อ สกว.

การรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์เป็นผลจากการที่ได้ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ เนื้อหาทั้งหมดประกอบด้วย 7 ส่วน คือ บทคัดย่อ สรุปเนื้อหาโครงการโดยย่อ ทบทวน

เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน สรุปอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ และภาคผนวค เมื่อเรียบเรียงได้ครบทุกส่วนรายงานฉบับสมบูรณ์จึงพร้อมที่จะส่งให้แก่แหล่งทุน

ส่วนที่ 5
ผลการดำเนินงานวิจัย

โครงการวิจัยศึกษาชื่อหมู่บ้านภาษามลายูปาตานีในเขตอำภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ได้ศึกษาชื่อหมู่บ้าน และชื่อชุมชนจำนวน 84 หมู่บ้าน ทั้งที่เป็นชื่อทางการและชื่อดั้งเดิมในท้องถิ่น โดยวิเคราะห์ข้อมูลการตั้งชื่อหมู่บ้าน 2 รูปแบบ ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้าน และ กลุ่มความหมายของชื่อหมู่บ้าน ทั้งนี้การวิเคราะห์ดังกล่าวใช้ข้อมูลพื้นฐานจากคำบอกเล่าเกี่ยวกับตำนานหรือที่มาของชื่อหมู่บ้านจากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้อาวุโสในชุมชน และผู้รู้ รวมทั้งข้อมูลจากผู้อาศัยในพื้นที่ของหมู่บ้านนั้นๆ เป็นแนวทางสำคัญในการศึกษาและวิเคราะห์ จนได้ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านต่างๆ ในเขตพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

5.1 ข้อมูลชื่อหมู่บ้านจำแนกตามกลุ่มภาษา

ผลจากการดำเนินการวิจัย พบว่าภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านที่พบมากที่สุดคือ ภาษามลายูถิ่น จำนวน 51 ชื่อ รองลงมาคือ ภาษาไทย จำนวน 24 ชื่อ ภาษามลายูถิ่นปนไทย จำนวน 6 ชื่อ และชื่อหมู่บ้านที่เป็นภาษาอาหรับจำนวน 1 ชื่อเป็นลำดับสุดท้าย และไม่แน่ชัดอีก 2 ชื่อ สามารถแสดงให้เห็นเป็นแผนภูมิวงกลมแบ่งเป็นร้อยละได้ดังแผนผังด้านล่าง

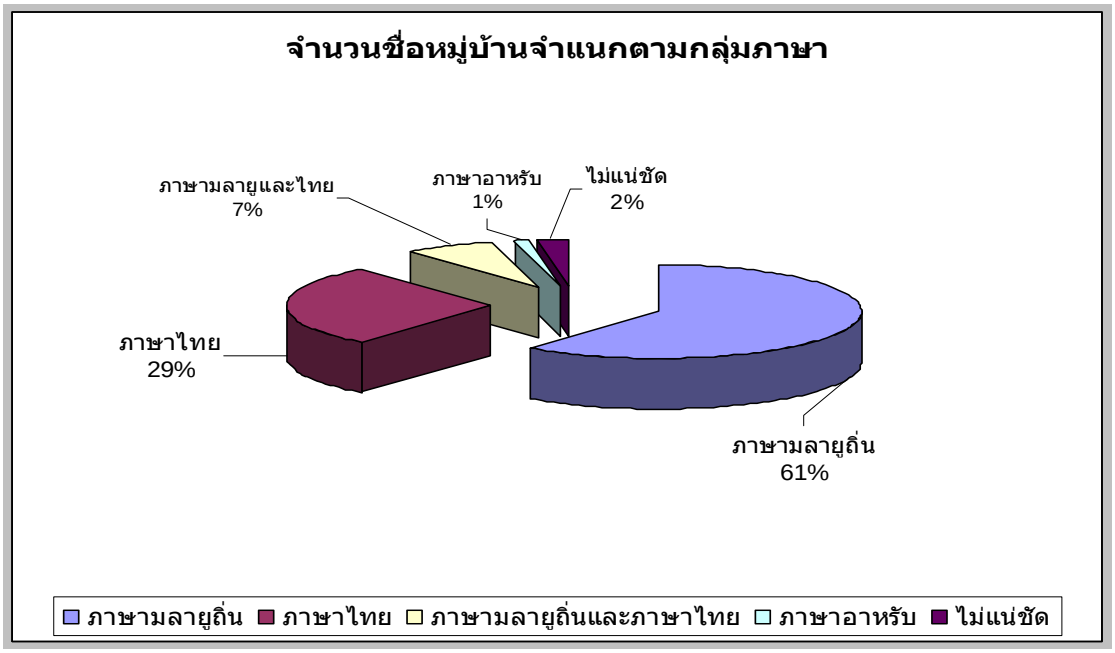

ทั้งนี้ชื่อหมู่บ้านบางส่วนไม่สามารถระบุภาษาได้ว่ามาจากภาษาใด เนื่องจากบางคำที่ใช้ในการตั้งชื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงทำให้ระบุที่มาของภาษาและความหมายได้ยาก

นอกจากนี้การเรียกชื่อหมู่บ้านของคนในพื้นที่มักเรียกชื่อดั้งเดิมที่ใช้กันในท้องถิ่นซึ่งเป็นชื่อภาษามลายูถิ่น และในบางพื้นที่เรียกทั้งชื่อภาษามลายูถิ่นและชื่อภาษาไทย ขึ้นอยู่กับคู่สนทนา

5.2 ข้อมูลชื่อหมู่บ้านจำแนกตามกลุ่มความหมาย

ข้อมูลชื่อหมู่บ้านจำแนกตามกลุ่มความหมาย ทางทีมงานวิจัยได้ข้อมูลของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด คือ 84 หมู่บ้าน ซึ่งสามารถแบ่งประเภทตามกลุ่มความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ ชื่อตามภูมิศาสตร์ ชื่อพืช: ต้นไม้/ผลไม้ ชื่อสัตว์ และชื่อบุคคล นอกจากนี้ยังมีกลุ่มที่ไม่แน่ชัดในการระบุความหมายได้ ซึ่งอาจเป็นชื่อที่มีการเพี้ยนเสียงจากคำในภาษามลายูปาตานี ภาษาไทย และภาษาอื่นๆ ก็เป็นได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลำดับ	ประเภทในการแบ่ง	จำนวน	ชื่อหมู่บ้าน/ชื่อชุมชน
1.	ตั้งชื่อตามภูมิศาสตร์	55	บ้านเจาะโบ บ้านช่องหมู่ บ้านละหาร บ้านฮูแตกอแล บ้านลูโบะซูลง บ้านปาตาบาระ บ้านบน บ้านปะเสยะวอ บ้านทุ่งเค็จ บ้านจ่ากอง บ้านลุ่ม บ้านหัวนา บ้านมะรุกาตือแร บ้านนาหว้า บ้านเตราะปลิง ชุมชนตลาดสด (ปาตาเรนะ) ชุมชนบ้านใต้ ชุมชนวังเก่า ชุมชนบ้านสะพานม้า ชุมชนบ้านบลูกา ชุมชนบ้านโรงภาษีเก่า ชุมชนบ้านบลูกาบายะห์ชุมชนบ้านปาตาตีมอ ชุมชนบ้านปาตาตีมอ 2 ชุมชนบ้านหลังมัสยิด ตำบลบือเระ ตำบลตะบิ้ง ตำบลมะนังดาลำ ตำบลละหาร ตำบลบางเก่า บ้านบือเระ บ้านกอตอ บ้านบาโงยือริง บ้านสือบือแร บ้านตะบิ้งบ้านกูแบบาเดาะ บ้านเจาะกือแย บ้านลานช้าง บ้านปล๊ะโละ บ้านกือบง บ้านป่าม่วง บ้านกาหงส์ บ้านทุ่งน้อย บ้านลาลอ บ้านเขาบ้านละหาร บ้านบางเก่าเหนือ บ้านบางเก่าใต้ บ้านบางเก่าทะเล บ้านป่าทุ่ง บ้านฮูแตมาแจ บ้านปายอ บ้านละอาร์ บ้านบือแนปาแด บ้านปายอนอก
2.	ตั้งชื่อตามชื่อของสัตว์	5	บ้านจะเฆ่ บ้านจะเฆ่ตก ชุมชนบ้านกาหยี ชุมชนบ้านลาเมาะบก บ้านกาเยาะมาตี
3.	ตั้งชื่อตามชื่อพืช/ ต้นไม้/ ผลไม้	18	บ้านสือดัง บ้านชะเมาสามต้น บ้านบาโงมูลง บ้านกลาพอออก บ้านกะลาพอตก บ้านกะลูแปเหนือ บ้านกะรูบี บ้านบาเลาะ ชุมชนบ้านค้อ ชุมชนบ้านหวายขม ชุมชนบ้านจือง าตำบลกะดุนง บ้านกาแระ บ้านจลาโก บ้านกูแว บ้านกะดุนง บ้านแป้น บ้านกะลูแป
4.	ตั้งชื่อตามชื่อบุคคล	1	บ้านโต๊ะบาลา
5.	ชื่อที่เพี้ยนมาจากคำในภาษามลายู ภาษาไทย และภาษาอื่นๆ	9	บ้านด่าน ชุมชนบ้านบางตาหยาด บ้านด่าน บ้านเตราะแก่น บ้านเตราะบอน ชุมชนบ้านตะพาล่าง บ้านเซะโมะ บ้านช่องแมว บ้านพอเหมาะ

การสำรวจทั้งหมดของชื่อหมู่บ้านนั้น ทางทีมงานวิจัยทำการสำรวจได้ 84 ชื่อ และถือว่าได้ทั้งหมดแล้ว โดยแบ่งประเภทของการตั้งชื่อของชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอสายบุรีเป็น 8 ประเภทด้วยกัน คือ ตั้งชื่อตามภูมิศาสตร์ ตั้งชื่อตามชื่อของสัตว์ ตั้งชื่อตามชื่อของต้นไม้ ตั้งชื่อตามทิศในภาษามลายู ตั้งชื่อที่เพี้ยนมาจากคำในภาษามลายู และภาษาอื่นๆ ตั้งชื่อที่เพี้ยนมาจากคำในภาษาไทย และตั้งชื่อตามชื่อบุคคล

5.3 ตำนาน ที่มา และการสันนิษฐานเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้าน

นอกเหนือจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในด้านภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ และกลุ่มความหมายแล้ว ในส่วนต่อไปนี้จะแสดงเนื้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมา หรือตำนานในหมู่บ้านต่างๆ จากรายชื่อหมู่บ้าน 11 ตำบล 84 หมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

1) ตำบลแป้น จำนวน 8 หมู่บ้าน

คำว่า *แป้น* เป็นชื่อต้นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งมีผลกลมคล้ายส้มโอ โดยมีเรื่องเล่ากันว่า มีหญิงคนหนึ่งได้มาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่นี้และได้ปลูกส้มแป้นต้นหนึ่งที่ออกผลผิดปกติ โดยมีขนาดเท่ากับผลมะพร้าวจึงทำให้ชาวบ้านเล่าลือต่อๆ กันไป ซึ่งคนมลายูจะเรียกผู้หญิงคนดังกล่าวว่า *เมาะแปง* ส่วนคนไทยพุทธก็เรียกว่า *แม่แป้น* ตั้งแต่นั้นมาก็เรียกกันจนติดปาก ต่อมาจึงได้ตั้งเป็นชื่อตำบลว่า *ตำบลแป้น* ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 8 หมู่บ้าน ดังนี้คือ

1.1 หมู่ที่ 1 บ้านเจาะโบ

มีข้อสันนิษฐานจากปราชญ์ในพื้นที่ว่า คำว่า เจาะโบ มาจากคำในภาษาไทยคือ *เจาะ* เพี้ยนมาจากคำว่า *เตราะ* ในภาษาไทยถิ่น ซึ่งแปลว่า *ลำธารเล็กๆ* ส่วนคำว่า *โบ* เพี้ยนมาจากคำว่า *บัว* ซึ่งหมายถึง *ต้นไม้ชนิดหนึ่ง มีใบคล้ายต้นบอน อาศัยอยู่เหนือน้ำ* ดั้งนั้นคำว่า เจาะโบ อาจจะมาจากคำภาษาไทยว่า *เตราะบัว* แปลว่า ลำธารที่มีดอกบัว

นอกจากนี้ มีนักปราชญ์อีกท่านหนึ่งได้สันนิษฐานว่าคำว่า *เจาะโบ* มาจากคำภาษามลายูเพราะคำว่า *เจาะ* เป็นคำที่กร่อนมาจากคำว่า *จาเรฺาะ* ส่วนคำว่า *โบ* มาจากคำว่า *กูโบ* ดังนั้นเมื่อนำมารวมกันก็จะได้ว่า *จาเรฺาะกูโบ* ซึ่งหมายถึง *ลำธารที่ไหลผ่านใกล้กูโบ*(สุสาน) โดยมีเรื่องเล่าว่า มีลำธารที่เกิดจากภูเขาที่อยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านไหลไปทางทิศตะวันออกและผ่านกูโบ(สุสานหรือหลุมฝังศพของมุสลิม) จึงเรียกว่า *จาเรฺาะกูโบ* ต่อมาหมู่บ้านได้มีการพัฒนาขึ้น ลำธารหรือจาเรฺาะถูกถมเพื่อสร้างถนนสายเจาะโบ – บางเก่าในปัจจุบัน (บอกเล่าโดย นายดอเลาะ ดารีจี)

1.2 หมู่ที่ 2 บ้านจะเฆ่

คนในชุมชนได้มีการสันนิษฐานว่า คำว่า *จะเฆ่* เดิมมาจากคำในภาษาไทยคือ

จระเข้ ซึ่งเป็นสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่งที่มีขนาดใหญ่ ดุร้ายและชอบอาศัยอยู่ในน้ำ นอกจากนี้ ยังมีเรื่องเล่าขานว่า มีจระเข้วิเศษตัวหนึ่งได้คาบลูกเจ้าเมืองทางฝั่งประเทศมาเลเซียและได้กลืนลูกเจ้าเมืองคนดังกล่าวพร้อมชุดเครื่องราชที่ได้สวมใส่ หลังจากนั้นจระเข้ตัวดังกล่าวก็ได้หนีตามแม่น้ำและข้ามมาฝั่งประเทศไทย และมีหมอวิเศษคนหนึ่งดำน้ำตามจระเข้ตัวนั้นแต่หมอวิเศษได้นำเอาต้นอ้อยมาด้วยและได้กินต้นอ้อยพร้อมกับคายกากอ้อยพุดขึ้นมาเพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้ทหารผู้ติดตาม โดยทหารมากับเรือติดตามมาเรื่อยๆ จนจระเข้ตัวนั้นผุดขึ้นที่ท่าเรือ *จะเฆ่* และได้กลายเป็นคน หมอวิเศษจึงได้ทำพิธีจับและให้แปลงเป็นจระเข้แล้วฆ่าจระเข้ตัวนั้นและได้ผ่าท้องเพื่อจะเอาเครื่องราชด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อบริเวณนี้ว่า *จะเฆ่* ซึ่งหมายถึง *จระเข้* (ให้ข้อมูลโดย นายต่วนมาโซ นิแต)

นอกจากนี้ มีนักปราชญ์อีกท่านได้เล่าว่า ในเขตพื้นที่บ้านจะเฆ่ โดยปกติแล้วจะมีการจัดงานประเพณีหลังเก็บเกี่ยวข้าวทุกปีและมีอยู่ครั้งหนึ่งที่มีการแสดงมะโยง แล้วมีข่าวว่าเด็กหาย ชาวบ้านได้พยายามค้นหาแต่ก็ไม่พบจึงไปหาหมอดูทางไสยศาสตร์ หมอดูทำนายว่า เด็กถูกจระเข้คาบไป หลังจากนั้นต่อมาได้พบศพเด็กคนดังกล่าวในพื้นที่ *ดาแรฺะ* (ดาแรฺะ หมายถึง โพรงที่จระเข้กบดานอยู่) และได้ทำพิธีเอาศพเด็กขึ้นมา จึงมีคำร่ำลือกันว่าหนองน้ำแห่งนี้มีจระเข้กินคน จึงเป็นสัญลักษณ์ในการเรียกขานจวบจนปัจจุบัน (บอกเล่าโดย นายซือแลแม หะยี)

1.3 หมู่ที่ 3 บ้านจะเฆ่ตก

บ้านจะเฆ่ตก เป็นหมู่บ้านที่อยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านจะเฆ่ ทั้งนี้เนื่องจากบ้านจะเฆ่มีพื้นที่กว้างใหญ่ กรมการปกครองจึงได้แยกหมู่บ้านจะเฆ่ออกเป็น 2 ส่วน โดยหมู่บ้านที่แยกออกใหม่ให้ตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า *จะเฆ่ตก* ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านจระเฆ่ในปัจจุบัน (อับดุลเลาะ ดารีจี) สำหรับเรื่องเล่าเกี่ยวกับหมู่บ้านนี้ก็เหมือนกับบ้านจะเฆ่เพราะในอดีตอยู่ในพื้นที่เดียวกันแต่เพิ่งมีการแยกเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งในตอนหลังเพื่อความสะดวกในการบริหารส่วนท้องถิ่นต่อไป

1.4 หมู่ที่ 4 บ้านด่าน

คนในพื้นที่ได้มีการบอกเล่าว่า คำว่า *ด่าน* มาจากคำในภาษาไทย ซึ่งหมายถึง *จุดตรวจ* เมื่อก่อนในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 มีเจ้าหน้าที่ตั้งจุดตรวจเพื่อรักษาความปลอดภัยบนถนนบริเวณนี้ จนมีการตั้งชื่อเป็นหมู่นี้ว่า *บ้านด่าน* ในเวลาต่อมา (บอกเล่าโดย นายแก้ว ไกรดำและนายสินธ์ เพชรเงิน) นอกจากนี้ ได้มีการสอบถามนักปราชญ์อีกท่านหนึ่ง โดยท่านได้เล่าว่า คำว่า *ด่าน* ในภาษามลายูเรียกว่า *แด* หมายถึง *ตามทัน* ซึ่งในส่วนของที่มานั้นมีการเล่าต่อๆ กันมาว่า ในสมัยสงครามนั้นมีกองทัพหนึ่งไทยได้ไล่ข้าศึกได้ทันในบริเวณหมู่บ้านดังกล่าว ฉะนั้นจึงเป็นที่มาของหมู่บ้านด่าน (บอกเล่า

โดยนายต่วนมาโซ นิแต)

มีปราชญ์ในพื้นที่อีกท่านได้เล่าว่าคำว่า *แด* มาจากคำภาษามลายูถิ่นซึ่งหมายถึง พื้นที่ราบสูง ในพื้นที่หมู่ที่ 4 เดิมมีอยู่จุดหนึ่งที่เป็นที่ราบสูงแต่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นจุดไหนเพราะปัจจุบันได้มีการไถเพื่อทำถนน (บอกเล่าโดย นายยูโซะ มามุ)

1.5 หมู่ที่ 5 บ้านเตราะแก่น

ปราชญ์ในพื้นที่ได้เล่าว่า *เตราะแก่น* มาจากคำว่า *ไท้แก่น* ซึ่งหมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ล้มในลำธาร ต่อมาได้ขยายขนาดโตขึ้นและไม่ผุพัง ในส่วนของแก่นไม้ยังคงรักษาสภาพเหมือนเดิมและมีความคงทนแข็งแรง ชาวบ้านจึงเรียกเตราะนี้ว่า *เตราะแก่น* ต่อมาได้ตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า บ้านเตราะแก่น (บอกเล่าโดย นายสุวัฒน์ ช่างสอน อายุ 75ปี) นอกจากนี้ นางสะละมา ตาเห ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ได้เล่าว่า ชาวมุสลิมเรียกหมู่บ้านนี้ว่า เจาะแกง ซึ่งเป็นคำที่ไม่มีความหมายในภาษามลายูถิ่น

1.6 หมู่ที่ 6 บ้านแป้น

มีคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่า บ้านแป้นมีขึ้นประมาณ 500 ปีมาแล้ว โดยมีเรื่องเล่าว่า มีผู้หญิงคนหนึ่งมาบุกเบิกตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี้และได้ปลูกส้มแป้นซึ่งออกผลใหญ่เท่าบาตรพระและมีรสหอมหวานเป็นที่เล่าลือของชาวบ้านในแถบนี้ และผู้คนก็ต่างก็มาดูผลส้มแป้นที่มีขนาดของผลใหญ่นี้ (โดยปกติส้มแป้นจะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางเพียง 2 นิ้วเท่านั้น (ให้ข้อมูลโดย นายต่วนมาโซ นิแต) คำว่า *แป้น* เดิมมาจากคำว่า *ส้มแป้น* ซึ่งเป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งเป็นผลไม้ ผลมีรสเปรี้ยวหวาน (ให้ข้อมูลโดย นางสาวนยนันท์ สุขเทพ)

1.7 หมู่ที่ 7 บ้านช่องหมู

มีการเล่ากันว่า *ช่องหมู* มาจากคำในภาษาไทย ในอดีตหมู่บ้านนี้เป็นป่าทึบ มีสัตว์หลายชนิดอาศัยอยู่ โดยเฉพาะหมูป่าที่มีจำนวนมากและหมู่บ้านนี้ยังเป็นช่องทางเดินของหมูป่าเข้า-ออกอยู่เป็นประจำ ฉะนั้นจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า *บ้านช่องหมู* (ให้ข้อมูลโดย นายอดุย์ ราชเพ็ชร) ในภาษามลายูจะเรียกหมู่บ้านนี้ว่า *ชอมู* ซึ่งไม่มีความหมายและอาจเพี้ยนมาจากคำว่า *ช่องหมู* โดยสภาพทั่วไปของหมู่บ้านนี้เป็นแบบสองวัฒนธรรมคือ ไทยพุทธและไทยมุสลิม (ให้ข้อมูลโดย นายอับดุลเลาะ ลูดิง)

จากเอกสารแผนแม่บทชุมชนแก้ปัญหาความยากจน ปี 2548 ได้เขียนไว้ว่า ในบริเวณนี้เป็นป่าทึบมากเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิด ซึ่งในจำนวนนั้นมีหมูป่าอาศัยอยู่ด้วย ป่านี้จะมีช่องทางเดินของหมูป่าซึ่งเป็นทางเข้า-ออกของหมูป่าเป็นประจำ จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า *บ้านช่องหมู*

1.8 หมู่ที่ 8 บ้านละหาร

มีการบอกเล่าว่า คำว่า *ละหาร* เดิมมาจากคำว่า *ลาฮา* ซึ่งหมายถึง *หนองหรือบึงที่มีขนาดใหญ่* คนในชุมชนจะเรียกพื้นที่นี้เรียกว่า *ลาฮาซาลอ* เพราะพื้นที่ละหารมีสองหมู่บ้านคือ *บ้านลาฮา*และ*บ้านซาลอ* และเรียกรวมกันว่า *ลาฮาซาลอ* และรู้จักกันในนาม *บ้านละหาร ตำบลแป้น* เพราะถ้าไม่เรียกเช่นนี้คนจากชุมชนอื่นมักจะเข้าใจผิดว่าเป็นตำบลละหารซึ่งเป็นตำบลหนึ่งที่อยู่ใน 11 ตำบลของอำเภอสายบุรีและมีพื้นที่ติดกับอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส (ให้ข้อมูลโดย นายหะแว แลแด)

2) ตำบลบือเระ จำนวน 4 หมู่บ้าน

2.1 หมู่ที่ 1 บ้านบือเระ

บือเระ เป็นคำภาษามลายูซึ่งหมายถึง หมู่บ้านที่มีผังหมู่บ้านเป็นแถวๆ มีระเบียบ และแลดูสวยงาม ภาษามลายูเรียก *บาเรฺะ* และเมื่อนำไปเขียนเลยเพี้ยนเป็นบือเรฺะ (ให้ข้อมูลโดย นายดาโอะ มาหะ) นอกจากนี้ยังมีอีกท่านที่ได้ให้ความหมายของหมู่บ้านนี้ เช่น นายยูโซะ สะอิ ได้กล่าวว่า *บือเรฺะ* หมายถึง สถานที่ตั้งแถวของทหารองครักษ์ของเจ้าเมืองเพื่อฝึกซ้อมและเตรียมความพร้อมในการรักษาความปลอดภัย ส่วนนายพาริด เจะแว ได้กล่าวว่า *บือเรฺะ* หมายถึงพื้นที่เป็นดินดำปนทรายและไม่สามารถปลูกพืชได้

จากเอกสารแผนแม่บทแก้ปัญหาความยากจน ปี 2548 ได้เขียนไว้ว่า คำ*ว่า บือเรฺะ* แปลว่า *ไม่เอาไหน* หรือ *ไม่ได้เรื่อง* ซึ่งสำหรับบริบทของตำบลบือเระหมายถึง ดินที่ไม่สมบูรณ์ ดินดำปนทรายละเอียดเป็นทรายฉาบบ้านมีต้นเสม็ดขึ้นดี ซึ่งมีเฉพาะที่หมู่บ้านนี้เท่านั้น ฉะนั้นจึงตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านและชื่อตำบล

2.2 หมู่ที่ 2 บ้านกอตอบือเระ

กอตอบือเระ เป็นคำภาษามลายู โดยคำว่า *กอตอ* หมายถึง วังเจ้าเมืองเก่า ให้ (ข้อมูลโดย นายบือราเฮง วาเตะ) และมีการบอกต่อว่า *กอตอ* หมายถึง ที่พักชั่วคราวของเจ้าเมืองในเวลาเดินผ่านแถบนี้ (ให้ข้อมูลโดย นายดาโอะ มาหะ) และหลักฐานจากกอไม้ไผ่ที่ปลูกไว้ที่ประตูวังมีการบอกเล่าว่าบริเวณแถบนี้มีความเจริญมาก่อน เพราะหลักฐานสุสานเก่ามากถึง 10 แห่ง อีกทั้งยังเป็นพื้นที่มีตระกูลโตะครูที่มีความรู้ในเรื่องศาสนาอิสลามที่มีความรู้เชี่ยวชาญ โดยได้เผยแพร่องค์ความรู้ศาสนาอิสลามในแถบนี้และได้ถ่ายถอดความรู้ให้ลูกหลานสืบทอดเป็นโตะครูเปิดสอนในโรงเรียนปอเนาะใหญ่ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าในพื้นที่นี้มีปอเนาะอยู่หลายแห่งซึ่งยังคงรักษาเอกลักษณ์ไว้จนถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้ มีการบอกเล่าจากผู้รู้อีกท่านหนึ่งว่า พื้นที่นี้มีสวนมังคุด สวนทุเรียนอยู่หลายไร่ ซึ่งที่นี้มีการปลูกผลไม้มาก่อนแล้ว

2.3 หมู่ที่ 3 บ้านบาโงยือริง

บาโงยือริงมาจากคำภาษามลายูว่า *บาโง* หมายถึง *พื้นที่โคกที่สูง* ส่วนคำว่า *ยือริ่ง* หมายถึง *ผลของพืชชนิดหนึ่ง* แต่ในที่นี้ หมายถึง *ชื่อของเจ้าเมืองในสมัยหนึ่ง* ดังนั้นคำว่า *บาโงยือริ่ง* หมายถึง พื้นที่โคกที่เจ้าเมืองชื่อรายุอยือริ่งเคยมาพักชั่วคราวเป็นประจำเพื่อดูแลหัวเมืองในแถบนี้ (ให้ข้อมูลโดย นายพาริด เจะแว) นอกจากนี้ นายอาแวดิง ดาแม ได้เล่าว่า *บาโงยือริ่ง* หมายถึง พื้นที่เป็นโคกที่มีต้นเนียงขนาดใหญ่ (ปาฮงยือริ่ง) ซึ่งแปลว่า *ต้นเนียง* ส่วนนายรอยาลี ประไหมสุรี ได้เล่าว่า *บาโงยือริ่ง* หมายถึง โคกที่มีต้นเนียงจำนวนหลายต้น

2.4 หมู่ที่ 4 บ้านสือบือแร

สือบือแร เป็นคำภาษามลายูซึ่งหมายถึง *หมู่บ้านที่ต้องข้ามฟาก* หรือ *หมู่บ้านที่อยู่ตรงข้ามโดยมีนาพรุคั่นอยู่* เดิมคนฝั่งบือเระจะเรียกพื้นที่ข้ามฟากว่า *บ้านซือบือแร* (ให้ข้อมูลโดย นายอาแวดิง ดาแม, นายพาริด เจะแว และนายบือราเฮง วาเตะ)

3) ตำบลเตราะบอน จำนวน 11 หมู่บ้าน

3.1 หมู่ที่ 1 บ้านเตราะบอน

เตราะบอน มาจากคำภาษาไทยว่า *เตราะ* หมายถึง *ลำธาร* ส่วน *บอน* หมายถึง *ต้นไม้ชนิดหนึ่ง* ฉะนั้น *เตราะบอน* จึงหมายถึง ลำธารที่มีต้นบอนจำนวนมาก (ให้ข้อมูลโดย นายเจิม ชุมทอง) และมีปราชญ์อีกท่านหนึ่งเล่าว่า *เตราะบอน* ภาษามลายูเรียกว่า *เจาะกลาดี* ซึ่งมาจากคำว่า จาเร๊าะกลาดี หมายถึง ลำธารที่มีต้นบอน (ให้ข้อมูลโดย นายมะ เจะหะ)

จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า บ้านเตราะบอนในสมัยก่อนทางทิศเหนือของหมู่บ้านมีบึงใหญ่และมีต้นบอนขึ้นในบึงต่อมาน้ำในบึงแห้ง ชาวบ้านได้ใช้เป็นสถานที่เพาะปลูก คำว่า *เตราะ* เพี้ยนมาจากคำว่า *เสาะ* ซึ่งแปลว่า บึง ส่วน *บอน* คือพืชชนิดหนึ่งที่ขึ้นในบึง

3.2 หมู่ที่ 2 บ้านกะลูแป

กะลูแป มาจากคำภาษามลายูซึ่งหมายถึง *ต้นไม้ชนิดหนึ่ง* (ให้ข้อมูลโดย นางรอฮานา ยามา) ส่วนนายอุสมาน นาโด ได้เล่าว่า พ่อของตนได้บอกว่า *กะลูแป* หมายถึง สุสานของคนชื่อโตะกลูแป

โตะกือลูแปเป็นผู้รู้ในด้านไสยศาสตร์คนหนึ่ง โดยคนในชุมชนให้ความนับถือมาก เมื่อท่านเสียชีวิตได้ฝังที่กูโบร์ในพื้นที่นี้ ในสมัยก่อนมีความเชื่อว่าเวลาคณะการแสดงผ่านในบริเวณนี้จะต้องหยุดบรรเลงให้ความเคารพ มิฉะนั้นจะมีอันเป็นไป เช่น ปวดท้อง เป็นไข้ จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า คำว่า

กะลูแป หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่มีจำนวนมาก จึงตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน (ให้ข้อมูลโดย นายยูโซะ สาเมาะ อายุ 87 ปี)

3.3 หมู่ที่ 3 บ้านฮูแตกอแล

บ้านฮูแตกอแล มาจากคำภาษามลายู หมายถึง *สระขนาดใหญ่ ที่อยู่ในป่าบริเวณนี้* (ให้ข้อมูลโดย นายยูโซะ สาเมาะ อายุ 87 ปี) และจากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า คำว่า *ฮูแต* แปลว่า *ป่า* ส่วนคำว่า *กอแล* แปลว่า *สระน้ำ* อดีตพื้นที่หมู่บ้านเป็นป่ารกทึกและมีสระน้ำอยู่ในป่า จึงนำลักษณะพื้นที่มาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน

3.4 หมู่ที่ 4 บ้านสือดัง

สือดัง มาจากคำภาษามลายูคือ *ซือรือแด* หมายถึง *ต้นไม้ชนิดหนึ่งตระกูลปาล์ม ใช้มุงหลังคา* (ให้ข้อมูลโดย นาย แม ดรามะ) จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า สือดังเป็นชื่อของต้นไม้ยืนต้นตระกูลปาล์มชนิดหนึ่งลำต้นและใบคล้ายใบตาล การที่มีต้นสือดังจำนวนมาก จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า *สือดัง*

3.5 หมู่ที่ 5 บ้านชะเมาสามต้น

บ้านชะเมาสามต้น มาจากคำภาษาไทยหมายถึง *ต้นไม้ชนิดหนึ่งมีขนาดใหญ่ติดกัน 3 ต้น* (ให้ข้อมูลโดย นายสาการียา ดีเยาะ) ในภาษามลายูเรียกพื้นที่นี้ว่า *ยฺามูตีกฺอ* หมายถึง *ยฺามูยือมา* ตีกฺอจาแบ ภาษาไทย หมายถึง *ต้นไม้ชนิดหนึ่งมีขนาดใหญ่หนึ่งต้นมี 3 กิ่ง* โดยมีหลักฐานที่ปรากฏ ณ สี่แยกมัสยิด ซึ่งมีต้นชะเมาสามต้น แต่ปัจจุบันไม่มีให้เห็นแล้ว (ให้ข้อมูลโดย นายมะ เจะหะ)

ท่านประธานสภาอบต.ตะบิ้งกล่าวว่า เดิมต้นชะเมามี 3 ต้นใกล้กับบ้านผู้ใหญ่คนซึ่งมีขนาดใหญ่อยู่ชิดกันเหมือนเป็นต้นเดียว ชุมชนจึงเรียกว่า *ยามูตีกฺอ* ทางการไปแปลเป็น ชะเมา 3 ต้น ต้นชะเมา ภาษามลายูเรียกว่า *ปาฮงยามูยือมา* บอกเพิ่มเติมว่าเดิมจริงๆ ต้นชะเมาขนาดใหญ่มีสามต้น แต่ได้ถูกโค่นไปแล้ว คนในชุมชนได้เรียกชื่อหมู่บ้านว่า *ยฺามูตีกฺอ* ซึ่งหมายถึง ต้นชะเมาสามต้นมีขนาดใหญ่ แต่ในระยะหลัง ต้นชะเมาได้งอกอีกต้นหนึ่งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง หนึ่งต้นแต่มี 3 กิ่ง สรุปว่าคนรุ่นอายุ 70 ปีขึ้นไปได้เห็นต้นชะเมาขนาดใหญ่มี 3 ต้นอยู่ติดกัน คนรุ่นอายุ 40-50 ปีได้เห็นต้นชะเมาขนาดใหญ่หนึ่งต้นมี 3 กิ่ง (ให้ข้อมูลโดย นายอับดุลรอมัน ดือราแม)

จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า คำว่า *ชะเมา* เป็น *ชื่อต้นไม้ยืนต้นชนิดหนึ่งที่ขึ้นในท้องถิ่น* ในอดีตชาวบ้านนำสัตว์มาเลี้ยงในบริเวณนี้และได้พบต้นชะเมาขึ้นอยู่ 3 ต้น มีขนาดใหญ่ จึงเรียกว่า *บ้านชะเมาสามต้น*

3.6 หมู่ที่ 6 บ้านบาโงมูลง

บาโงมูลง มาจากภาษามลายูว่า *บาโง* หมายถึง *โคก* ส่วน *มูลง* หมายถึง *ต้นลาน* ซึ่งรวมกันแล้วหมายถึง *โคกที่มีต้นลาน (ปาฮงมูลง) ซึ่งเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ออกผลครั้งเดียวตายกว่าจะออกผลประมาณ 50 ปี ใบเหลาให้เรียบใช้เป็นส่วนประกอบให้ว่าววงเดือนมีเสียงโต้ลมอย่างไพเราะ* (ให้ข้อมูลโดย นายอูมา บือราเฮง) และมีการบอกเล่าว่า บริเวณที่ต้นลานอยู่คือ ที่โรงเรียนบาโงมูลง

จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า คำว่า *บาโงมูลง* เป็นภาษามลายูถิ่น หมายถึง *พื้นที่ที่เป็นเนินสูง* ส่วน *มูลง* หมายถึง *ต้นลานซึ่งเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่งที่ขึ้นอยู่บริเวณเนินสูง* ฉะนั้นจึงนำมาตั้งชื่อหมู่บ้านว่า *บาโงมูลง*

3.7 หมู่ที่ 7 บ้านกะลาพอออก

กะลาพอ มาจากภาษามลายูว่า *กือลาบา* หมายถึง *ปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งคล้ายกับปลาทับทิมปัจจุบันปลาชนิดนี้มีอยู่ในคลอง* (ให้ข้อมูลโดย นายฮามิ แมะเนาะ อายุ75ปี)

จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า กาลครั้งหนึ่งมีหมู่บ้านแห่งหนึ่งด้านทิศตะวันออกติดกับทุ่งนา ทิศตะวันตกติดกับภูเขา หมู่บ้านแห่งนี้ได้เกิดวิกฤตน้ำท่วมหนักทั่วหมู่บ้านและได้มีปลาหนึ่งตัวซึ่งมีขนาดใหญ่ว่ายมาอยู่ในยุ้งฉางของตายายคู่หนึ่ง ชาวบ้านพากันมาดูปลาที่อยู่ในยุ้งฉางของตายาย ซึ่งปลานั้นคือปลาตะเพียนขาวและภาษามลายูเรียกว่า *อีแกกลาบา* ซึ่งวิกฤตครั้งนี้เป็นที่ภูมิใจมากแก่ชาวบ้าน ชาวบ้านก็เลยตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า *หมู่บ้านกลาบา* ต่อมาได้เรียกเพี้ยนเป็นกลาพอ สำหรับอีแกกลาบา หมายถึง *ปลาบ้า* คล้ายปลาตะเบียนขาวแต่มีสีดำ

3.8 หมู่ที่ 8 บ้านกะลาพอตก

จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า คำว่า *กะลาพอ* เพี้ยนมาจากคำว่า *กลาบา* หมายถึง *ปลาชนิดหนึ่ง* ส่วนคำว่าตก หมายถึง *หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศตะวันตก*

3.9 หมู่ที่ 9 บ้านกะลูแปเหนือ

จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า เดิมเป็นพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านกลูแป ต่อมาประชาชนเพิ่มมากขึ้น จึงแยกออกมาเป็น 2 หมู่ เป็นหมู่ที่ 9 เนื่องจากพื้นที่อยู่ทางทิศเหนือของหมู่ที่ 2 จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า *กลูแปเหนือ*

3.10 หมู่ที่ 10บ้านลูโบะซูลง

บ้านลูโบะซูลง มาจากภาษามลายูว่า *ลูโบะ* หมายถึง *หนอง* ส่วน *ซูลง* หมายถึง ชื่อคนหรือนามที่ใช้เรียกแทนลูกคนโต (ให้ข้อมูลโดย นายอับดุลรอยะ) มีเรื่อง

เล่าว่า เดิมหนองนี้เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์เพราะมีน้ำอุดมสมบูรณ์ ต่อมาได้พบศพคนชื่อ ซู ลงในบริเวณหนองหรือสระนี้ ต่อมามีความเชื่อว่าเกิดอาถรรพ์ทำให้คนหวาดกลัวไม่กล้ามาเลี้ยงสัตว์บริเวณนี้ ต่อมาได้เชิญโตะครูมาสอนเรื่องศาสนาลบล้างความเชื่อภูตผีปีศาจ ซึ่งในเวลาต่อโตะครูได้เปิดปอเนาะสอนศาสนา และได้ตั้งชื่อสถาบันศึกษาปอเนาะลูโบะซูลง

นอกจากนี้ มีการเล่าว่า บ้านลูโบะซูลงมีที่มาคือ สระที่คนชื่อซูลงเป็นคนขุดและเป็นสระที่มีประโยชน์ต่อการเลี้ยงสัตว์มาก ชุมชนนี้จึงให้ตั้งชื่อเป็นชื่อหมู่บ้านเพื่อระลึกถึงคนที่ทำคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม (ให้ข้อมูลโดยนายสอและ รีกาซอ)

จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบลเตราะบอนได้เขียนไว้ว่า คำว่า *ลูโบะ* เป็นภาษามลายูถิ่น แปลว่า *พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นพรุและเป็นหลุมลึกกว้าง* ส่วนคำว่า *ซูลง เป็นชื่อคนที่เป็นลูกชายคนโตของครองครัว* วันหนึ่งซูลงได้พลัดตกลงไปในลูโบะ และเสียชีวิต จึงตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า *ลูโบะซูลง*

3.11 หมู่ที่ 11 บ้านกะรูบี

บ้านกะรูบีมาจากภาษามลายูว่า *กะรูบี* หมายถึง *ต้นไม้ชนิดหนึ่งจำพวกต้นปาล์มที่งอกหนึ่งต้นในบริเวณนี้* ซึ่งเป็นต้นไม้ที่แปลกและหายาก ชุมชนจึงตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า กะรูบี (ให้ข้อมูลโดย นางยือนะ อาบูบากาและ นายฮามิ แมะเนาะ)

4) ตำบลตะบิ้ง จำนวน 6 หมู่บ้าน

4.1 หมู่ที่ 1 บ้านตะบิ้ง

ตะบิ้ง มาจากภาษามลายูว่า *ตือบิง* หมายถึง *ตะลิ่ง* ซึ่งอยู่ริมแม่น้ำสายบุรีตรงสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนบ้านใต้กับหมู่ที่ 1 บ้านตะบิ้ง และจุดที่เรียกว่า *ตือบิง* คือที่สะพานข้ามแม่น้ำสายบุรีในปัจจุบัน

4.2 หมู่ที่ 2 บ้านกูแบบาเดาะ

กูแบบาเดาะ มาจากภาษามลายูว่า *กูแบ* แปลว่า *ปลัก* ส่วน *บาเดาะ* แปลว่า *แรด* ซึ่งหมายถึง หมู่บ้านที่มีแรดลงมาเล่นหรือพักผ่อนในพื้นที่นี้ (ให้ข้อมูลโดย นายมามุ ยูโซะ) มีการสันนิฐานว่า พื้นที่กูแบบาเดาะอยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านมีนาและมีป่าล้อมรอบ ในปัจจุบันนี้ยังมีอยู่

แผนแม่บทชุมชนตำบลตะบิ้ง อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ปี 2545 ได้เขียนไว้ว่า *บ้านกูแบบาเดาะ* แปลว่า *หนองแรด* เมื่อประมาณ 150 ปีที่ผ่านมาหมู่บ้านแห่งนี้เป็นป่าไพรมีสัตว์หลายชนิดอาศัยอยู่แต่ที่พิเศษสุดคือ แรด

4.3 หมู่ที่ 3 บ้านเจาะกือแย

บ้านเจาะกือแย มาจากภาษามลายูว่า *จาเรฺาะกือแย* จาเรฺาะ หมายถึง *ลำธาร* ส่วนกือแย หมายถึง *ต้นหว้า* มีเรื่องเล่าว่า เดิมมีต้นหว้าขนาดใหญ่ให้ความร่มรื่นเป็นสถานที่หยุดพักเหนื่อยอยู่ริมลำธารซึ่งอยู่ใกล้เส้นทางสัญจรไปมาของชุมชน และเป็นสถานที่ถ่ายสินค้าลงจากหลังช้างเพื่อเตรียมจำหน่ายตลาดนัดเจาะกือแย (ให้ข้อมูลโดย นายมาฮามุ มูซอ)

นอกจากนี้ มีการบอกว่า *จาเรฺาะ* หมายถึง คลองที่แยกจากโคกหม้อ ไหลผ่านเตราะบอนเข้าเขตตะบิ้งที่หมู่ที่ 3 บ้านเจาะกือแย (ให้ข้อมูลโดยนายอับดุลรอมัน ดือราแม)

4.4 หมู่ที่ 4 บ้านแซะโมะ

บ้านแซะโมะ เดิมชื่อ *กำปงตา* แต่มาเปลี่ยนเป็น *แซะโมะ* ในภายหลัง โดยที่มาของชื่อ *แซะโมะ* มาจากภาษาไทยว่า *เสร็จหมด* ซึ่งเพี้ยนเสียงมาจากการที่คนมลายูพูดไทยไม่ชัด มีเรื่องเล่าถึงที่มาว่า ชายคนหนึ่งเป็นคนไทยที่พูดภาษามลายูไม่ได้ ไปตกเบ็ดที่คลองตือบิงจีนอ ในขณะที่ตกเบ็ดนั้นปลากินเบ็ดและเบ็ดได้ติดแล้วดึงเชือกเบ็ดขาด เขาพูดขึ้นว่า เสร็จ ... หมด ซึ่งเพื่อนที่ตกเบ็ดด้วยกันได้ฟัง จึงนำเอาคำพูดนี้ไปบอกต่อในชุมชน และกลายเป็นเรื่องขำขันทำให้ติดปาก ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเดิม *กำปงตา* เป็น *แซะโมะ* จนถึงปัจจุบัน (ให้ข้อมูลโดย นายวาแฮ ตาเยะ อายุ 65 ปี) เดิมหมู่บ้านนี้ชื่อ *กำปงตา* และมีหมู่บ้านย่อยคือ *กำปงตา กำปงดูกู และกำปงซือลา* (ให้ข้อมูลโดย นายอดินันท์ หะแว)

พื้นที่แซะโมะติดแม่น้ำสายบุรี มีคลองแยกจากแม่น้ำสายบุรีชื่อว่า *ตือบิงจีนอ* ซึ่งเป็นสถานที่ที่ชายคนนั้นตกปลาปัจจุบันนี้ยังเป็นสถานที่ตกปลาของคนในท้องถิ่นและต่างถิ่น (ให้ข้อมูลโดยนายอับดุลเลาะ ซือรี)

ข้อมูลบางส่วนเล่าว่า *บ้านแซะโมะ* เป็นพื้นที่ห่างไกลความเจริญมากแต่ชาวบ้านมีความสามัคคี เวลาทางการให้ทำโครงการเสร็จก่อนทุกครั้ง เวลารายงานทางการเขาบอกว่า โครงการหมู่ที่ 4 *แซะโมะ หรือ เสร็จหมด* คนที่รายงานคงจะเป็นคนสำคัญ เขาเลยตั้งฉายาว่า *หมู่บ้านแซะโมะ* เพื่อเป็นเกียรติแก่คนพูด (ให้ข้อมูลโดย นายแวสมาแอ หะแว)

4.5 หมู่ที่ 5 บ้านลานช้าง

มีเรื่องเล่าว่า บ้านลานช้างเดิมเป็นภาษามลายูเรียกว่า *ซือนงกาเยฺาะ* ในหมู่บ้านซือนงกาเยฺาะมีหมู่บ้านเล็กๆ คือ *กาเนะ และบาโงอาลี* ส่วนผู้ที่ตั้งชื่อหมู่บ้านนี้เป็นครูไทยพุทธ ซึ่งชาวบ้านนับถือ ครูตั้งชื่อนี้เพราะครูแปลมาจากภาษามลายู ครูบอกว่าเพื่อความสะดวกต้องตั้งชื่อทางการเป็นภาษาไทย ชาวบ้านก็ไม่ต่อต้านหรือคัดค้านแต่อย่างใด

นายอับดุลอาซิ มะ และนายมาฮะมุ มูซอ เล่าว่า สมัยก่อนที่นี่ไม่มีช้าง แต่มีช้างทางภาคเหนือของทางการได้มาทำภารกิจที่นี่และได้ล่ามช้างที่ลานชายป่า ซึ่งเป็นที่น่าสนใจของชาวบ้านเพราะเป็นสัตว์ใหญ่ เวลาชาวบ้านผ่านมาดูแล้วไปเล่าต่อว่า ไปดูช้าง *ซือนง* แปลว่า *ล่าม* อยู่ที่ตรงนั้น

4.6 หมู่ที่ 6 บ้านกฺาเยฺาะฮมาตี

มีเรื่องเล่าว่า *หมู่บ้านกฺาเยฺาะฮมาตี* เป็นหมู่บ้านที่แยกออกจากหมู่ที่ 3 บ้านเจาะกือแย และมีเรื่องเล่าต่อกันว่ามีช้างเชือกหนึ่งบรรทุกของมาขายที่เจาะกือแย เดิมเจาะกือแย เป็นศูนย์กลางการค้าใหญ่มีช้างบรรทุกสินค้ามาขาย มีอยู่มาวันหนึ่งมีช้างเชือกหนึ่งหลังจากที่ควาญช้างเอาของลงจากหลัง บังเอิญช้างตัวนั้นก็ล้มลงตายทั้งๆ ที่ไม่รู้สาเหตุ จากนั้นชาวบ้านได้นำมาฝังไว้ที่หมู่ที่ 6 บริเวณริมถนน จากนั้นมาพื้นที่แถบนี้จึงถูกเรียกว่า *กฺาเยฺาะฮมาตี* ต่อมาทางการให้แยกหมู่บ้านก็เลยตั้งชื่อตามชื่อเดิมว่า *กฺาเยฺาะฮมาตี* ในภาษามลายูคำว่า *กฺาเยฺาะฮมาตี* แปลว่า *ช้างตาย* หมายถึง *สถานที่ฝังช้างตาย* (ให้ข้อมูลโดย นายอับดุลอาซิ มะ)

5) ตำบลกะดุนง จำนวน 8 หมู่บ้าน

คำว่า *กะดุนง* เป็นคำภาษามลายูถิ่นที่เพี้ยนมาจากคำว่า *กือดอน็อง* หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งในภาษาไทยเรียกว่า *ต้นมะกอกป่า* และพื้นที่ดั้งเดิมเป็นป่าต้นมะกอกป่าจำนวนมาก ต่อมามีราษฎรมาอาศัยพื้นที่ทำกินเพราะพื้นที่อุดมสมบูรณ์ในด้านการเกษตรเป็นจำนวนหลายหลังคาเรือน เลยตั้งเป็นหมู่บ้านและตำบลมาจนถึงทุกวันนี้ ตำบลกะดุนงประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ดังนี้

5.1 หมู่ที่ 1 บ้านฮูแตมาแจ

คำว่า *ฮูแตมาแจ* เป็นคำภาษามลายูถิ่น แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า *ป่ามะมุด* คำว่า *ฮูแต* แปลว่า *ป่า* ส่วน *มาแจ* แปลว่า *มะมุด* หมายถึง *ต้นไม้ยืนต้นชนิดต้นขนาดใหญ่เป็นผลไม้ตระกูลเดียวกับมะม่วง ฮูแตมาแจ* จึงหมายถึง พื้นที่ที่มีต้นมะมุดอยู่เป็นจำนวนมาก (ให้ข้อมูลโดย นายสมาแอ อาบู)

5.2 หมู่ที่ 2 บ้านกูแว

คำว่า *กูแว* มาจากภาษามลายูถิ่นซึ่งหมายถึง *ต้นเตยหนาม* ซึ่งเป็นพืชชนิดหนึ่งที่อยู่ในตระกูลเตย ในสมัยก่อนชาวบ้านนิยมนำใบเตยหนามมาจักสานทำเสื่อใช้ปูพื้นบ้าน ที่มาของการตั้งชื่อหมู่บ้านเพราะว่าในอดีตมีต้นเตยหนามจำนวนมาก จึงเป็นที่มาของการตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า *กูแว* ให้ข้อมูลโดย นายอิบรอเฮง สะอิ

มีเรื่องเล่าว่า เดิมทีพื้นที่นี้เป็นป่ารกที่มีต้นเตยหนามจำนวนมาก ในสมัยก่อนมีคนในพื้นที่และจากต่างถิ่นมาช่วยกันบุกเบิกพื้นที่บริเวณทีมีต้นเตยหนามเพื่อทำ

การเกษตร เช่น ทำนา ในสมัยก่อนบ้านกูแว เป็นพื้นที่ทำนาของเจ้าเมืองสายบุรี เพราะมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำนา มีหลักฐานว่า มียุ้งฉางของเจ้าเมืองสายบุรีตั้งอยู่บริเวณนี้ด้วย ต่อมาได้มีการตั้งถิ่นฐานเป็นหมู่บ้าน อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ จึงเรียก พื้นที่นี้ว่า *บ้านกูแว* (ให้ข้อมูลโดยนางมัสหมะ สาหะ และนายหยา นาแว)

5.3 หมู่ที่ 3 บ้านปายอใน

คำว่า *ปายอ* เป็นภาษามลายูถิ่น หมายถึง *พื้นที่ที่เดินลำบาก มีน้ำแฉะใต้ผิวดิน มีน้ำเวลาเดินพื้นจะยุบ* ส่วนคำว่า *ใน* เป็นคำภาษาไทย ซึ่งหมายถึง *เป็นพื้นที่ที่อยู่ข้างในห่างจากเส้นทางหลัก* ในภาษามลายูถิ่นจะเรียกว่า *ปายอดาแล* หมายถึง *หมู่บ้านปายอที่อยู่ข้างในห่างจากเส้นทางหลัก* (ให้ข้อมูลโดย นายการี อีแต)

คำว่า *ปายอ* มาจากคำว่า *ปาเยาะฮ* หมายถึง *พื้นที่ที่เป็นพรุ มีน้ำเฉะตลอดทั้งปี พื้นที่บางจุดเวลาเดินไม่ระวังพื้นจะยุบ* (ให้ข้อมูลโดย นาย สาเหาะ อับดุลลาเตะ)

คำว่า *ปายอ* หมายถึง พื้นที่ราบเดินไม่สะดวกแต่พื้นที่จะติดกับที่ราบสูงต่างระดับจะเป็นป่าหรือสวน (ให้ข้อมูลโดย นายกอเดร์ กะจิ)

คำว่า *ปายอ* หมายถึง สภาพพื้นที่ใกล้พรุ ลักษณะพื้นที่สูงไปสู่พื้นที่ต่ำพรุ พื้นดินเดินลำบากพื้นที่แห้งด้านบนใต้พื้นมีตาน้ำ (ให้ข้อมูลโดยนายแม ดรามะ)

5.4 หมู่ที่ 4 บ้านกะดุนง

คำว่า กะดุนง เป็นภาษามลายูถิ่นที่เพี้ยนมาจากคำว่า กือดอน็อง ซึ่งหมายถึง *ต้นไม้ชนิดหนึ่ง* ในภาษาไทยเรียกว่า *ต้นมะกอก* (ให้ข้อมูลโดยนายดอเลาะ สาโระ)

5.5 หมู่ที่ 5 บ้านโต๊ะบาลา

คำว่า *โต๊ะบาลา* เป็นคำภาษามลายูถิ่นหมายถึง คนเฝ้าดูแลท้องพระโรงของเจ้าเมืองหรือคนดูแลรักษาห้องโถงของเจ้าเมือง (ให้ข้อมูลโดย นายเปาะแว กือจิ)

คำว่า *โต๊ะบาลา* หมายถึง ผู้นำในสมัยก่อนที่ผู้คนเคารพนับถือและมากด้วยความสามารถเป็นเผือกที่ร่างกายอาศัยในพื้นที่นี้ ต่อมาได้ท่านได้เสียชีวิตและเพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้นำท่านนี้ ชุมชนจึงได้ตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า *โต๊ะบาลา* (ให้ข้อมูลโดย ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม)

นอกจากนี้ มีเรื่องเล่าว่า ในสมัยหนึ่งไม่ปรากฏหลักฐานว่าสมัยของรัชกาลที่เท่าไร มีวังเจ้าเมืองเล็กๆ ที่ขึ้นอยู่กับเมืองสายบุรี เจ้าเมืองชอบเลี้ยงไก่ชนสีขาว อยู่มาวันหนึ่งเจ้าเมืองออกนอกเมืองเพื่อไปชนไก่ ในวังมีคนเฝ้าสองคน คนหนึ่งมีตำแหน่งเป็นขุนวัง อีกคนหนึ่งเป็นขุนคลังเป็นผู้เฝ้าดูแลบัญชีหรือเรียกว่า *โตะซือเนียง* ในขณะที่ขุนคลังและขุนวังกำลังเขียนหนังสือ บังเอิญไก่ชนสีขาวตัวโปรดของเจ้าเมืองขึ้นไปเขี่ยบนโตะเขียนหนังสือทำให้เอกสารกระจัดกระจาย ทั้งสองคนจึงได้ไล่ไป แต่ในเวลา

ต่อมาไก่ขึ้นมาเขี่ยอีกทำให้ทั้งสองโกรธมาก จึงวางแผนจับไก่ตัวโปรดของเจ้าเมืองเชือดคอแกงกิน หลังจากนั้นเจ้าเมืองกลับมาถึงวังปกติจะเห็นไก่สีขาวตัวนั้นมาต้อนรับมาอ้อนเจ้าของ แต่วันนี้ไม่เห็นไก่ชนสีขาวจึงเกิดความสงสัย เจ้าเมืองจึงถามบุคคลทั้งสองว่า ไก่ชนสีขาวหายไปไหน? คนทั้งสองอ้ำอึ้ง แล้วคนหนึ่งตอบว่าได้แกงกินแล้ว พร้อมกับอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เจ้าเมืองโกรธมากได้พูดขึ้นว่า *ถ้าเจ้าทั้งสองเสียชีวิต จะฝังเจ้าแยกกูโบร์ จะไม่ให้อยู่ร่วมกัน* จากเรื่องเล่าสันนิษฐานว่า กูโบร์ที่โต๊ะบาลามีอยู่ 2 แห่งใกล้ๆ กัน ซึ่งปัจจุบันนี้กูโบร์อยู่ทางทิศเหนือและทิศใต้ของโรงเรียนบ้านโตะบาลา จากเรื่องเล่าและหลักฐานกูโบร์ที่ปรากฏนั้นชุมชนเห็นความสำคัญของคำพูดเจ้าเมืองลงโทษด้วยคำพูดโดยไม่ใช้อารมณ์และลงโทษด้วยระยะเวลายาวนาน ชุมชนเห็นความสำคัญจึงจารึกคนทั้งสองคือ *โตะ* หมายถึง ตำแหน่งที่มีเกียรติ ที่ชุมชนตั้ง ส่วน บาลา คือ *วังหรือบ้านที่มีลักษณะโล่งขนาดใหญ่ มีใต้ถุนสูง* จึงตั้งชื่อหมู่บ้านเป็น *โตะบาลา* เพื่อเป็นเกียรติ (ให้ข้อมูลโดย เปาะแว)

5.6 หมู่ที่ 6 บ้านละอาร์

<u>ข้อมูลไม่แน่ชัด</u>

บางข้อมูล ให้ข้อสันนิษฐานว่า มาจากภาษาไทย โดยคำว่า ละอาร์ มาจากคำว่า หลักเอา เอาเขตหมู่บ้านระหว่างบ้านป่าม่วงและบ้านละอาร์ หมายถึง *หลักขนาดใหญ่ ปักอยู่ริมแม่น้ำสายบุรีแบ่งเขต* (ให้ข้อมูลโดยนายสาเหาะ อับดุลลาเตะ) คนในชุมชนเรียกเป็นภาษามลายูเพี้ยนเป็น *ละอาร์*

คำว่า *อาร์* สันนิฐานมาจากคำอุทานที่ดูหลักมีขนาดใหญ่จึงอุทานว่า <u>*อา*</u> ชุมชนจึงเรียกว่า *ละอาร์* และต่อมาได้ตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน (ให้ข้อมูลโดยนายอับดุลเลาะ)

5.7 หมู่ที่ 7 บ้านบือแนบาแด

คำว่า *บือแนบาแด* เพี้ยนมาจากคำภาษามลายูถิ่นว่า *บือแ<u>น</u>บาแด* หมายถึง *ทุ่งที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่งคือ ปาฮงบาแด* ซึ่งมีเป็นจำนวนมากในบริเวณทุ่ง (ให้ข้อมูลโดยนายอับดุลรอนี อาแซ)

คำว่า *บือแ<u>น</u>บาแด* หมายถึง หมู่บ้านที่มีภูมิปัญญาในการจักสานกระด้งกับไม้ไผ่ คำว่า บือแน หมายถึง *นา* *บาแด* หมายถึง *กระด้ง* หมายถึง *หมู่บ้านที่ทำกระด้ง* (ให้ข้อมูลโดยนายยูโซะ เจะแว)

5.8 หมู่ที่ 8 ปายอนอก

คำว่า *ปายอนอก* หมายถึง พื้นที่ที่มีน้ำขังตลอดปี เดินทางไม่สะดวก คำว่า *ปา* *เยาะฮ* หมายถึง *พื้นที่ข้างนอก* (ของหมู่บ้านปายอใน) อยู่ติดกับเส้นทางหลัก (เส้นทางเจาะกือแย – โต๊ะบาลา) (ให้ข้อมูลโดย นายมะลาเย็ง ดาแม)

6) ตำบลตะลุบัน ประกอบด้วย 20 ชุมชน ดังนี้

6.1 ชุมชนสะพานม้า

คำว่า *สะพาน* ในภาษามลายูถิ่นเรียกว่า *จือเมาะแต* ส่วน *ม้า* หมายถึง *สัตว์สี่เท้า* ซึ่งภาษามลายูเรียกว่า *กูดอ* เดิมเรียก *จือเมาะแตกูดอ* ต่อมาได้ลดคำเหลือเพียง *บาแตกูดอ* หมายถึง *สะพานที่ม้าของเจ้าเมืองสัญจรไปมา* ภาษามลายูเรียกว่า *จือเมาะแตกูดอ หรือ บาแตกูดอ* (ให้ข้อมูลโดยนายเจะลง อุโบ)

6.2 ชุมชนบ้านค้อ

คำว่า *ค้อ* หมายถึง *ต้นไม้ชนิดหนึ่งตระกูลปาล์มลักษณะคล้ายต้นตาล* ซึ่งในภาษามลายูถิ่นเรียกว่า *กาปงคอ* หมายถึง ให้รอก่อน (ให้ข้อมูลโดยนายเจะลง อุโบ)

6.3 ชุมชนหลังมัสยิด

หลังมัสยิด หมายถึง *ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ทางทิศตะวันออกของมัสยิดกลางสายบุรี* นายมะมิง เปาะอิ ได้กล่าวว่า เป็นชุมชนแยกจากชุมชนบ้านค้อ เดิมเป็นที่นาทั้งหมดต่อมานายทุนได้ถมที่นาสร้างบ้านที่อยู่อาศัยประมาณ 100 หลังคาเรือน ฉะนั้นจึงแยกชุมชนเป็นชุมชนหลังมัสยิด (ให้ข้อมูลโดย นายแวอาลี แวนาแว)

6.4 ชุมชนวังเก่า

วังเก่า หมายถึง *ชุมชนที่ตั้งของวังพิพิธภักดี* ที่ตั้งของตำหนักเจ้าเมืองสายบุรี สาเหตุที่ตั้งชื่อชุมชนนี้ว่า วังเก่า เพราะต้องการให้คนรุ่นหลังรับรู้ว่าชุมชนนี้ในอดีตมีวังของเจ้าเมืองสายบุรีที่ชื่อว่าวังพิพิธภักดี นายกูจิ กูบูโด ได้กล่าวว่า ในชุมชนวังเก่ามีวังโบราณอีกแห่งหนึ่งคือ วังสายบุรี ที่ตั้งของมัสยิดรายอ มัสยิดเก่าที่ปัจจุบันนี้ กรมศิลปกรได้บูรณะ

6.5 ชุมชนบ้านใต้

บ้านใต้ เป็นคำภาษาไทยหมายถึง ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ราบต่ำกว่าชุมชนวังเก่า ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของตำบลตะลุบัน (ให้ข้อมูลโดย นายแสง ชูสวน)

ชุมชนบ้านใต้ ภาษามลายูถิ่นเรียกว่า *กาปงบาตา* หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่ที่ราบต่ำมีการทำนาและอยู่ใกล้แม่น้ำสายบุรี นายเจะลง อุโบได้เล่าว่า สมัยก่อนตะลุบันอยู่ในชุมชนนี้ เพราะว่าเดิมภูเขาบ้านใต้มีถ้ำที่เรียกว่า *หลุมพรรภ์* หรือ *ตะหลุมพรรภ์* ต่อมาได้เพี้ยนเป็น *ตะลุบัน* เดิมที่นี่เป็นเมืองท่าที่สำคัญของหัวเมืองสายบุรี (ให้ข้อมูลโดยนายเจะลง อุโบ)

6.6 ชุมชนตลาดสด

ชุมชนตลาดสดเดิมชื่อเป็นภาษามลายูว่า *ปาตารือนะ* ปาตาหมายถึง *หาดทราย* ส่วน *รือนะ* หมายถึง *สถานที่ฝึกช้าง* หรือ *เป็นสถานที่ลงโทษช้างดื้อ* คำว่า *ชุมชนตลาดสด* เป็นคำภาษาไทย หมายถึง *ชุมชนตั้งใหม่ตลาดสด* ซึ่งเป็นศูนย์รวมการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าของตำบลตะลุบัน เปิดบริการทุกวันและอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลตะลุบัน (ให้ข้อมูลโดย นายดอเลาะ สะนิ)

6.7 ชุมชนบ้านจืองา

ชุมชนบ้านจืองา หมายถึง *ต้นตะเคียน* ในอดีตมีจำนวนมากและมีขนาดใหญ่ (ให้ข้อมูลโดย นายอีบือราเฮง อุโบ)

6.8 ชุมชนละเมาะบก

ภาษามลายูเรียกว่า *ลาเมาะดาฺระ* หมายถึง *ปลาชนิดหนึ่งที่มีจำนวนมากเกยตื้นในบริเวณพื้นที่นี้* (ให้ข้อมูลโดย นายเจะลง อุโบ) คำว่า *ลาเมาะ* หมายถึง *ปลาชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายปลาตะเพียนขาวอยู่เป็นฝูง* ส่วน *เกยขึ้นบก* หมายถึง *เวลาฝนตกหนักมีน้ำแฉะปลาตะเกียกตะกายขึ้นมาบนที่สูงพอน้ำแห้งปลาตายบนบกจำนวนมาก* แต่คำว่า *บก* หมายถึง *ห่างไกลจากทะเล* (ให้ข้อมูลโดย นายดอแม ดอเลาะ)

6.9 ชุมชนละเมาะทะเล

ลาเมาะทะเล หมายถึง *พื้นที่ที่มีปลาลาเมาะจำนวนมาก แต่เป็นพื้นที่อยู่ใกล้ทะเล* จึงเรียกว่า *ละเมาะทะเล* (ให้ข้อมูลโดย นายบารี) คำว่า *ละเมาะ* เป็นคำภาษามลายูถิ่น แปลว่า *ปลาชนิดหนึ่ง* และเป็นพื้นที่ฝั่งตะวันตกติดคลองที่แยกจากแม่น้ำสายบุรี เหตุผลที่เรียกว่า *ละเมาะทะเล* เพราะในคลองมีปลาลาเมาะจำนวนมากพื้นที่ใกล้ทะเล คนในแถบนี้นำปลาลาเมาะมาแปรรูปเป็นปลาส้ม ให้ข้อมูลโดย (นายอัสมาดี ลาเตะ)

6.10 ชุมชนบลูกา

ชุมชนบลูกา เป็นคำภาษามลายูถิ่น หมายถึง *ป่าที่ถางแล้วขึ้นมาใหม่ ไม่ทึบมากนักแต่รกทำให้เดินไม่สะดวก* (ให้ข้อมูลโดย นายอาแซ เจะมิง)

6.11 ชุมชนบลูกาบายะห์

บลูกาบายะห์ เป็นคำภาษามลายูถิ่น หมายถึง ป่าที่มีต้นไม้ชนิดหนึ่งที่เรียกว่าปาฮงบายะห์ขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้เดินไม่สะดวก (ให้ข้อมูลโดย นายดิง บือราเฮง)

6.12 ชุมชนโรงภาษีเก่า

โรงภาษีเก่า หมายถึง *พื้นที่เคยเป็นเมืองท่าเก่า* เป็นปากน้ำมีด่านเก็บภาษีคนเข้าเมือง ในอดีตมีเรือสินค้าต่างชาติขนสินค้ามาจำหน่ายในแถบนี้และได้ถ่ายสินค้าลงที่ท่าเรือแห่งนี้ โดยมีอาคารไม้เป็นสถานที่เก็บภาษีคนต่างชาติเข้าเมือง อาคารดังกล่าวได้ชำรุดผุพังรื้อถอนประมาณ ปี 2516 ต่อมาเมื่อตั้งชุมชนใหม่ของตำบลตะลุบัน ได้ตั้งชื่อว่าชุมชนโรงภาษีเก่า (ให้ข้อมูลโดย นางสาวพาตีมะ แก้วดำรงชัย)

6.13 ชุมชนปาตาตีมอ 1

คำว่า *ปาตา* หมายถึง *ชายหาด* ส่วน *ตีมอ* เพี้ยนมาจากคำว่า *ตีโม* แปลว่า *โผล่* ฉะนั้นคำว่า *ปาตาตีมอ* จึงหมายถึง ชายหาดที่โผล่กลายมาพื้นดินเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชน (ให้ข้อมูลโดย นายดอเลาะ สะนิ)

6.14 ชุมชนปาตาตีมอ 2

ปาตาตีมอ 2 หมายถึง ชุมชนที่แยกออกมาจากชุมชนปาตาตีมอ 1 ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก

6.15 ชุมชนอุเมะ

คำว่า *อุเมะ* เดิมมาจากคำภาษามลายูแปลว่า *อาเมะ* ซึ่งเป็นกริยาที่แปลว่า *เอา* ในที่นี้ชุมชนอุเมะ จึงหมายถึง *ชุมชนเพิ่งเอาใหม่* เนื่องจากพื้นที่เดิมเกิดโรคระบาดอหิวาตกโรคย้ายมาจับจองเอาพื้นที่ใหม่ (ข้อมูลโดย นายลีเพ็ง)

6.16 ชุมชนตะพา 1 (ตะพาบน)

คำว่า *ตะพา* มาจากคำภาษาไทย หมายถึง *เรือสำเภาหรือเรือตะเภา* เดิมเป็นท่าเทียบเรือมีอู่ซ่อมเรือใบ (เรือตะเภา)ของชาวต่างชาติ เช่น จีน อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรรทุกสินค้ามาจำหน่ายในแถบนี้และเมื่อเรือชำรุดจึงเข้ามาซ่อมที่ตะพานี้ สันนิษฐานว่ามีช่างชาวอินโดนีเซียและคนจีน และในภาษามลายูเพี้ยนเป็น ตือพา (ให้ข้อมูลโดย นายมะลากี ชูดโรง)

6.17 ชุมชนตะพา 2

ชุมชนตะพา 2 หมายถึง *พื้นที่ที่แยกออกจากตะพา 1* หรือตะพาล่าง ซึ่งเป็นชุมชนที่ติดกับเขตแดนตำบลไม้แก่น (หมู่ที่ 4 บ้านกระจูด)

6.18 ชุมชนบางตาหยาด

6.19 ชุมชนบ้านกาหยี

คำว่า *กาหยี* เพี้ยนมาจากคำว่า *กือรา๋ฌี* ในสมัยก่อนมีต้นกาหยีหลายต้น โดยเฉพาะที่โรงเรียนบ้านกาหยีในปัจจุบัน แต่ที่เป็นจุดเด่นมีขนาดใหญ่คือ ต้นยางขนาด 2 คนโอบเป็นสถานที่หลอกเด็กให้กลัวผี บางครั้งไปโรยทรายให้เด็กกลัว แต่เวลานัดกันจะบอกว่า ไปเล่นที่ต้นกาหยีไม่บอกว่าไปเล่นที่ต้นยาง ต้นกาหยีจะติดปากทุกคนต่อมาได้ตั้งชื่อชุมชนกาหยี (ให้ข้อมูลโดย นายยูโซะ ตาเห)

5.4 การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการศึกษาความหมายของภาษา และประวัติศาสตร์ของแต่ละหมู่บ้าน ทางทีมวิจัยพยายามหากลุ่มหรือองกรค์ในการทำงานร่วมกัน มีการนำเสนอให้ผู้บริหารของกศน.จ้างงานนักศึกษาในระหว่างเรียนภาคเรียนที่ 2552/1 ไปค้นหาประวัติศาสตร์ชื่อหมู่บ้านจำนวน 5 หมู่บ้าน คือ

1.ชุมชนอุเมะ ตำบลตะลุบัน

2.หมู่ที่ 5 บ้านบาเลาะ ตำบลปะเสยะวอ

3.หมู่ที่ 5 บ้านโตะบาลา ตำบลกะดุนง

4.หมู่ที่ 9 บ้านกะลุแป ตำบลเตราะบอน

5.หมู่ที่ 3 บ้านปะเสยะวอ ตำบลปะเสยะวอ

โดยทีมวิจัยเป็นพี่เลี้ยงในการนำกระบวนการวิจัยชื่อหมู่บ้านถ่ายทอดให้นักศึกษาตลอดจนลงไปติดตามในพื้นที่ เมื่อผ่านการนำกระบวนการวิจัยมามีส่วนร่วมในการศึกษาของนักศึกษากศน.แล้ว ผลที่ตามมาคือ ครูเริ่มเห็นคุณค่าของชื่อหมู่บ้าน นำไปเขียนบริบทชุมชนที่เป็นที่ตั้งของ 14 ปอเนาะ หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้โดยเขียนโครงการทักษะอาชีพ ของสถาบันศึกษาปอเนาะดารุลเราะห์มะห์ หมู่ที่ 4 บ้านป่าม่วง ตำบลมะนังดาลำ ส่งโครงการไปเสนอต่อศอ.บต. ปีงบประมาณ 2552 ผู้เสนอโครงการ นายอัดสมัน สิเดะ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ ได้รับการอนุมัติงบประมาณให้ดำเนินโครงการได้แล้ว

5.5 ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานวิจัย

ผลที่เกิดขึ้นในเชิงบวก

1) ฝ่ายความความมั่นคงที่อยู่ในพื้นที่ (ตำรวจและทหาร)

มุมมองด้านบวก

- ทีมวิจัยสร้างกิจกรรมในชุมชนเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนภายในชุมชน
- ชุมชนเกิดการเรียนรู้สร้างความเข้าใจได้ง่าย
- สามารถแยกน้ำดีออกจากน้ำเสียจากจากกระบวนการวิจัย

มุมมองด้านลบ

- นักวิจัยต้องเป็นนักวิชาการข้อมูลที่ออกมานั้นถึงน่าเชื่อถือได้(นักวิจัยชาวบ้านไม่น่าเชื่อถือ)

- นักวิจัยเป็นคนในพื้นที่เขียนประวัติศาสตร์อาจจะเขียนไปทางของตัวเอง(มุมมองที่แคบ)

- คำว่าวิจัยทั่วโลกยอมรับหากปล่อยให้ชาวบ้านวิจัยอย่างนี้มีความเสียหายมาก

- ไปรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านทำไมจะแสดงความเป็นเจ้าของหรือเปล่า

- ทีมวิจัยหมู่บ้านเข้าข่ายเป็นแนวร่วมหรือเปล่า

2) มุมมองของชุมชน

มุมมองด้านบวก

- ได้รู้ความหมาย ประวัติศาสตร์ ได้รู้ภาษาที่เพี้ยนมาจากคำอะไร

- ได้เห็นชาตินิยมและความภาคภูมิใจของชุมชน

- เห็นคุณค่าในถิ่นที่อาศัยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนชุมชนเกิดความรักถิ่นเกิดมากขึ้น

- ถ้าหมู่บ้านได้มีประวัติศาสตร์ที่อยู่ในทางเดียวกันจะเกิดความสามัคคีแน่นแฟ้มยิ่งขึ้น

มุมมองด้านลบ

-ถ้าหากได้ข้อมูลคนละแนวทางจะทำให้เกิดความแตกแยกในชุมชน

3) มุมมองของนักวิจัยที่ผลในภาพรวม

มุมมองด้านบวก

- นำชุมชนให้เกิดการเรียนรู้
- ทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการคิดที่มีเหตุผล
- เกิดกิจกรรมของนักศึกษา กศน.สายบุรี

มุมมองด้านลบ

- ยิ่งศึกษายิ่งพบปัญหาที่ต้องมาแก้ไขอยู่เสมอ
- ประชาชนบางส่วนมองว่าเป็นเครื่องมือให้ฝ่ายรัฐ
- เกิดความย้อแย้งในเรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล
- ทีมวิจัยไม่มีความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์

4) ผลที่เกิดแก่ทีมวิจัยในการเรียนรู้จากการดำเนินงาน

ผลต่อตนเอง

- เพิ่มเครือข่ายรู้จัก กลุ่ม องค์กร ผู้นำ มากขึ้น

- เพิ่มศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ของทีมวิจัย
- มีการเชิญให้เข้าร่วมทีมนักการเมืองท้องถิ่น
- มีการเชิญให้เป็นวิทยากรของชุมชน สถาบัน กลุ่ม ต่างๆ
- เชิญเป็นที่ปรึกษาหน่วยงานต่างๆ กลุ่ม โครงการในชุมชน
- สามารถเป็นแกนนำชุมชนได้
- ครอบครัววางใจในกระบวนการวิจัยเพราะคิดว่าไม่ไปเสียเวลากับสิ่งไร้ประโยชน์
- มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เข้มข้นขึ้น ไม่มีเวลาที่จะคิดนอกลู่นอกทาง
- มีการวางแผนคุยสนทนาอยู่ในขอบเขตงานวิจัย
- การจัดกิจกรรมในหรือนอกสถานที่ไม่มีเรื่องเสื่อมเสีย

<u>ผลต่อองค์กรในหน่วยงานที่รับผิดชอบ</u>

- เป็นนักการทูตให้หน่วยงานต้นสังกัด เช่น เพื่อนร่วมงานในหน่วยงานปฏิบัติงานพลาด ทีมวิจัยจะเป็นผู้สานสร้างความเข้าใจในชุมชน
- เป็นนักประสานงานในเครือข่ายให้กับหน่วยงาน
- เป็นคนกำหนดสถานที่ในการจัดกิจกรรมของหน่วยงาน
- เป็นวิทยากรจัดกระบวนการค้นหาความต้องการของชุมชน สรุปผล รายงานผล
- ทำแผนนิเทศ ทำแผนปฏิบัติการนิเทศ และสร้างทีมนิเทศให้หน่วยงาน
- การสรุปงานทุกกิจกรรมผู้บริหารกำหนดให้สรุปแบบวิจัย 7 ส่วน
- จิตใจเข้มแข็งรับทุกสภาพปัญหา

<u>ปัญหา</u>

-ทีมวิจัยใช้เวลาราชการทำงาน เช่น มีการประชุมในเวลาราชการ

-ทีมวิจัยงานค้างปฏิบัติงานไม่เต็มที่

-เครือข่ายมาก เรื่องมาก งานบุญงานประเพณี ต้องเสียภาษีสังคมมาก(เสียเงินค่าร่วมงาน)

- ถูกตำหนิจากหัวหน้าบ่อยขึ้น (ท้อแต่ไม่ถอย)

<u>จุดเด่นของทีมวิจัย</u>

1.ทำงานเป็นทีมต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2545 แก้ปัญหาให้ชุมชนตลอดมา ปี 2545 แก้ปัญหาพรุปายอสำเร็จ ปี 254 ชาวบ้านทำนาจับปลาได้ ปี 2549-2551 แก้ปัญหาเรื่องสมุนไพร อนุรักษ์หมอในชุมชน ปี 2551-2552 ขยายเครือข่ายทั้งอำเภอสายบุรี ศึกษาภาษามลายูถิ่นในชื่อหมู่บ้าน

2.บริหารจัดการคนในทีมได้ดี

3.การบริหารเงินในทีมด้วยความเข้าใจและพอดีกับงานที่ทำใช้กลยุทธ์ที่ว่า “งานมาก่อนเงินมาทีหลัง”

4.มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง

5.มีแนวคิดเหมือนกัน “ยิ่งให้ไป ยิ่งได้มา”

6.ความแตกต่างของระดับการศึกษาคือจุดแข็งของทีม

7.มติของทีมเป็นข้อสรุปสุดท้าย

8.รับฟังความคิดของทุกคน

9.ตำแหน่งในทีมมีความเท่าเทียมกันหมด

10.การแบ่งผลประโยชน์ทุกตำแหน่งเท่ากัน

11.ทำมาก พูดน้อย(เวทีที่ต้องพูดก็ต้องมาพูดคุยกัน เช่น เวทีแก้ปัญหา เวทีวิเคราะห์ เป็นต้น)

12.ปรับวิธีทำงานได้เร็ว(เมื่อเจอปัญหาจะรีบแก้ไข ไม่รอให้นาน)

<u>จุดด้อยของทีม</u>

1.งานเอกสาร การฟังมาสรุปประเด็น การจับประเด็น การสัมภาษณ์ การถอดบทเรียน การเล่า น้อยความสามารถ

2.ขาดการวางแผนในการจัดกิจกรรม

3.ละเลยในการบันทึกช่วยจำที่ไม่ตรงกับผู้ถ่ายทอด

4.การเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมน้อย

5.6 ความรู้ที่ได้เพิ่มเติมจากการดำเนินงานวิจัย

จากการลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับที่มา และตำนานของชื่อหมู่บ้านในแต่ละเขตหมู่บ้าน นักวิจัยพบความรู้ที่นอกเหนือไปจากข้อมูลที่ต้องการหลากหลายข้อมูล ได้แก่

(1) การวิเคราะห์การเข้าพื้นที่ชุมชนฝั่งทะเล

(2) การใช้ยุทธศาสตร์หว่านเมล็ดในการลงพื้นที่ศึกษาชื่อหมู่บ้าน

(3) ผลที่เกิดจากยุทธศาสตร์การหว่านเมล็ด

(4) การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning : PBL)

มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

<u>(1) การวิเคราะห์การเข้าชุมชนของพื้นที่ฝั่งทะเล</u>

ตัวอย่างตำบลปะเสยะวอมี 7 หมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ แบ่งพื้นที่ได้ 2 โซน เป็นบริเวณติดทะเล และบริเวณที่ราบ หรือที่นา

การประกอบอาชีพชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพประมง เนื่องจากใกล้ทะเล โดยผู้ชายอายุ 20 –45 ปี ทำประมงส่วนใหญ่ในเวลากลางวันไม่อยู่ในชุมชน และหยุดวันศุกร์ ผู้สูงอายุจะอยู่ในหมู่บ้านตลอด ส่วนผู้หญิงโดยทั่วไปจะทำงานที่แพปลาทำเกี่ยวกับการแยกขนาดของปลา ผู้หญิงช่วงอายุ 18 - 40 ปี วันหยุดไม่แน่นอน

ทีมวิจัยเข้าหาผู้รู้ได้ตลอดเวลาซึ่งถ้าเป็นผู้สูงอายุแล้วมักจะได้พบ เพราะผู้สูงอายุไม่ได้ทำอะไร บางครั้งไปพบกำลังซ่อมเครื่องมือจับปลา แต่ไม่ค่อยได้พบกับวัยรุ่นและวัยกลางคน เพราะส่วนใหญ่จะออกทะเลไปหาปลา

ความหมายของชื่อหมู่บ้านของตำบลปะเสยะวอส่วนมากจะเป็นชื่อของสภาพภูมิศาสตร์ 5 หมู่บ้านที่ตั้งชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ ส่วนอีกหนึ่งหมู่บ้านะตั้งชื่อเกี่ยวกับทิศทางของลม

สำหรับหลักฐานของความหมายชื่อหมู่บ้านปะเสยะวอเป็นสภาพพื้นที่บันทึกภาพได้ง่าย แต่ว่าจุดที่สันนิษฐานว่ามาจากชื่อหมู่บ้านจริงๆ ผู้รู้มักจะชี้ตำแหน่งไม่ได้ บางหมู่บ้านผู้รู้คาดเดา เมื่อทีมวิจัยเข้าไปตรวจสอบไม่มีเค้าโครงที่สอดคล้องกับพื้นที่ จึงต้องรวมตัวผู้รู้มาสันนิฐานจุดที่เป็นหลักฐานใหม่

ทีมวิจัยและผู้รู้ได้คุยกันพอจับใจความได้ว่าพื้นที่จุดที่เป็นหลักฐานนั้นสภาพพื้นที่มักจะเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา เพราะเป็นฝีมือของมนุษย์ที่ไปกีดกั้นทำสะพานบ้าง สร้างอาคารที่อยู่อาศัยบ้าง เป็นปัญหาหนึ่งที่ทีมวิจัยหาหลักฐานร่องรอยไม่พบ ตัวอย่างเช่นจุดที่เป็น ปาเซ – บลากอ ไม่มีการค้นพบ แต่มีให้เห็นเพียงทางแยกที่แม่น้ำมาบรรจบกัน น้ำลึกไม่มีเนินทราย แต่นายแม อดีตผู้ใหญ่บ้าน ปะเสยะวอ มั่นใจว่าจุดนี้แหละเป็นพื้นที่ ปาเซ – บลากอ อีกท่านหนึ่งคือ นายซือดี อาบูบากา ได้เล่าว่าหลักฐานที่ว่าชาวชวามาอาศัยที่หาดทรายแห่งนี้ มีหลักฐานวัฒนธรรมสืบทอดได้แก่ องค์ความรู้เรื่องเรือกอและ ซึ่งได้สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ก็มาจากวัฒนธรรมชาวชวานั้นเอง

นายมะยูดิง สมาแอ บอกว่าวัฒนธรรมในเรื่องการหมักบูดูก็สันนิฐานมาจากชาวชวาเป็ผู้ผลิตเผยแพร่ในบริเวณนี้เช่นกัน

(2) การใช้ยุทธศาสตร์หว่านเมล็ดในการลงพื้นที่ศึกษาชื่อหมู่บ้าน

วิธีการหรือยุทธศาสตร์ที่ทีมวิจัยนำมาใช้ เรียกว่า การหว่านเมล็ดในพื้นที่ที่ศึกษาชื่อหมู่บ้าน เป็นยุทธศาสตร์ที่เข้าหาชุมชน โดยสร้างความคุ้นเคยกับคนในพื้นที่อย่างทั่วถึง มีการเข้าหาบุคคลในทุกกลุ่มอาชีพ ทุกองค์กร อาทิเช่น ผู้นำท้องถิ่น นายอาแว ตีเยาะ เป็นผู้ที่เชื่อมต่อผู้นำแต่ละตำบล , ครูกศน.(ทีมวิจัย) นำนักเรียนมามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและบรูณาการกับของกิจกรรมกศน. เช่น กิจกรรมทักษะชีวิตตำบลปะเสยะวอ พัฒนาอาชีพปอเนาะอัลอูลูมุดดีนียะห์ปายอใน กิจกรรมสอนผู้ไม่รู้หนังสือ หมู่ที่ 2 บ้านกูแว กิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุของบ้าน เตราะบอน และบ้าน ปะเสยะวอ กิจกรรมผู้สูงอายุลาเมาะทะเลประชุมองค์กรนักศึกษากศน.สายบุรี ในส่วนครูโรงเรียนประถม ได้แก่ ผอ.โรงเรียนบางเก่า ครู โรงเรียนบ้านป่าทุ่ง และครู โรงเรียนวัดถัมภาวาส ในทีมวิจัยของโครงการสมุนไพรฯ และทีมวิจัยหมอสมุนไพรถือว่าเป็นทีมงานเก่าๆที่เคยผ่านงานมาก่อนสามารถติดต่อได้สะดวก ส่วนองค์กรนักการเมืองในท้องถิ่นถือว่ามีบทบาทในการให้ความร่วมมือเช่นกัน การทำความรู้จักทุกกลุ่มคน ทุกองค์กรในพื้นที่ ถือว่าเป็นการสร้างภาคีในการค้นหาข้อมูลต่อไป ถ้าเปรียบเทียบการเพาะปลูกก็เหมือนการหว่านเมล็ด เมื่อหว่านเมล็ดได้เสร็จสิ้นแล้ว สุดท้ายเพียงการรอเวลาที่ลงในการเก็บเกี้ยวเพื่อให้ได้ผลที่ออกมา

(3) ผลที่เกิดจากยุทธศาสตร์การหว่านเมล็ด

จากการที่ได้ลงพื้นที่จริงมาแล้ว ผลจากการวางแผนยุทธศาสตร์การหว่านเมล็ดของทีมวิจัย มีการตอบรับไม่ดีนักแต่มีองค์กรที่ให้ความร่วมมือ เช่น กศน .มีการจัดกิจกรรมทุกพื้นที่ มีบุคลากรทุกพื้นที่มีความสัมพันธ์กับทีมวิจัย เป็นเพื่อนร่วมงานทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้สะดวกขึ้น กลุ่มภาคีของโครงการสมุนไพรและหมอสมุนไพรเป็นกลุ่มหนึ่งที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเพราะฐานความรู้ของกลุ่มเหล่านี้เคยผ่านงานวิจัยมาก่อน เข้าใจในกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นอย่างดี เลยให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับทีมงานวิจัยเป็นอย่างดี ทางด้านผู้นำหรือกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ค่อยเห็นความสำคัญของงานวิจัยมากนัก กลัวเกิดผลกระทบทางด้านความมั่งคงของประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีสองวัฒนธรรม(ชุมชนไทยพุทธและชุมชนมุสลิม) จนไม่อยากค้นหาเรื่องประวัติศาสตร์ว่าใครมาก่อนหรือใครมาหลัง อาจเป็นเรื่องที่ทำให้ทั้งสองกลุ่มนั้นเกิดความแตกแยกได้

ผลจากการหว่านเมล็ดในครั้งแรกที่ลงพื้นที่ ทำให้ช่วงลงครั้งที่สองในการเก็บเกี้ยวมีผลออกมาไม่ได้ตามที่คาดหวังมากหนัก เพราะสถานการณ์ในพื้นที่มีการแปรเปลี่ยนไม่สม่ำเสมอ มีการแย่งชิงมวลชนอยู่เสมอ(ฝ่ายรัฐต้องการให้ประชาชนเป็นหูเป็นตาแทนตำรวจหรือทหารในพื้นที่ ส่วนกลุ่มก่อเหตุพยายามดึงให้ประชาชนเกิดความระแวงต่อรัฐ) เลยทำให้ทีมวิจัยได้เก็บข้อมูลในสภาพที่ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ดังนั้นต้องเจอในสภาพที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการลงพื้นที่อยู่เสมอ เพื่อความปลอดภัยและสบายใจทั้งสองฝ่าย

(4) การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning : PBL)

ในการลงพื้นที่ทุกครั้งทางทีมวิจัยมักจะเจอปัญหาที่ไม่คาดคิด เลยทำให้ทางทีมวิจัยได้เกิดการเรียนรู้ผ่านปัญหาเหล่านี้ในการแก้ไขปรับปรุงวิธีการใหม่ๆ เช่น ในกรณีผู้รู้ในพื้นที่นั้นไม่สามารถให้ข้อมูล เพราะกลัวจะเกิดความไม่ปลอดภัย ทางทีมวิจัยจึงเชิญให้ไปพบกับทีมวิจัยในนอกพื้นที่ เพื่อความสบายใจทั้งสองฝ่าย การที่จะได้มาซึ่งวิธีการแก้ปัญหาข้างต้นนั้น ก็จะมีการประชุมศึกษาปัญหาแล้วค่อยหาทางในการแก้ไข ส่วนการจัดเวทีนำเสนอต่อชุมชนนั้น ทางทีมงานวิจัยได้ศึกษาโดยผ่านปัญหาในพื้นที่(สถานการณ์ที่รุนแรงขึ้น)และเข้ากระบวนการประชุมของทีมงานวิจัย แล้วร่วมกันคิดและเสนอแนะในการแก้ปัญหา ในกรณีลงพื้นที่หลายครั้งแต่ไม่สามารถได้ข้อมูล ก็เป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่งที่ทีมงานวิจัยช่วยกับระดมความคิด โดยให้แต่ละคนเสนอแนะและหาทางออกของปัญหา จะเห็นได้ว่าหลายครั้งที่ทีมงานวิจัยได้ศึกษาและเรียนรู้ผ่านปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่ลงพื้นที่ค้นหาข้อมูล

การศึกษาผ่านปัญหาที่เกิดขึ้นจริงนั้น เป็นกระบวนการที่พบได้บ่อยเมื่อเริ่มที่จะลงพื้นที่การนำสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในรูปปัญหาของแต่ละคน โดยมาพูดคุยระดมความคิดเพื่อค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง จะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่มีในห้องเรียนไม่มีในหนังสือแต่สามารถที่จะเกิดได้กับทุกๆคน ถ้านำสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมาเป็นบทเรียนในการเรียนรู้ของชีวิต

ทุกๆคนก็จะอยู่ในห้องเรียนที่กว้างไม่มีการตีกรอบของขนาดพื้นที่ ระดับชั้น แบบฟอร์ม และประกาศนียบัตรทางด้านการศึกษา

ส่วนที่ 6
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

อำเภอสายบุรี เป็นอำเภอหนึ่งที่อยู่ในจังหวัดปัตตานี ซึ่งมักจะเรียกว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่หนึ่งตั้งอยู่ในแหลมมลายู ที่มีประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีเรื่องราวภูมิปัญญาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันที่น่าสนใจ

ชื่อหมู่บ้านในอำเภอสายบุรีแสดงถึงวัฒนธรรมที่มีการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ เอกลักษณ์ ในหมู่บ้านหนึ่งๆ จากวิธีการตั้งชื่อ ซึ่งมาจากชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้นไม้ ลักษณะภูมิศาสตร์ ได้แก่ ทุ่งนา ภูเขา แม่น้ำ ป่า ส่วนมากเป็นภาษามลายู เนื่องจากคนในพื้นที่ ส่วนใหญ่พูดภาษามลายูถิ่น ซึ่งปรากฏในชื่อสถานที่ต่างๆ ในพื้นที่ที่ปรากฏให้เห็น

การตั้งชื่อหมู่บ้านในอดีตได้มีการถ่ายทอดจากปากต่อปากไม่ได้จดบันทึกความหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นหลักฐาน และไม่ได้ระบุภาษาคนรุ่นหลังจึงได้รับรู้แค่ชื่อเท่านั้น ไม่ทราบความหมาย ไม่มีประวัติความเป็นของการก่อตั้งชื่อหมู่บ้าน ส่งผลให้คนรุ่นหลังรักถิ่นฐานลดน้อยลง ทำให้ผู้ที่ต้องการศึกษาขาดข้อมูลและเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการอ้างอิงได้ บางหมู่บ้านได้รับข้อมูลจากผู้รู้หลายคน แต่เรื่องราวประวัติศาสตร์ไม่สอดคล้องกับชื่อหมู่บ้าน บางหมู่บ้านไม่มีหลักฐานร่องรอยที่จะพิสูจน์ได้เลย ทีมวิจัยและผู้รู้ต้องใช้หลักการสันนิษฐานจากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ให้ใกล้เคียงกับความหมายมากที่สุด เพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของเรื่องราวต่างในชุมชน และคนรุ่นหลังสามารถรับรู้เรื่องราวในอดีตเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของตน

โครงการศึกษาชื่อหมู่บ้านอำเภอสายบุรีแบ่งออกเป็น 2 ระยะ

<u>ระยะที่ 1</u> เดือนมิถุนายน-พฤศจิกายน 2551

<u>ระยะที่ 2</u> เดือนธันวาคม- พฤษภาคม 2552

การดำเนินโครงการศึกษาชื่อหมู่บ้านอำเภอสายบุรี ระยะแรกเรียกว่า ระยะหว่านเมล็ดพืช(เป็นระยะที่เข้าหาเพื่อทำความรู้จักกับชุมชนอย่างเดียว ไม่เน้นการสัมภาษณ์) การดำเนินงานในพื้นที่ของทีมวิจัยดำเนินงานไปอย่างราบรื่น ทีมวิจัยมีความสุขกับการเยี่ยมเยียนชุมชนแต่ละหมู่บ้านเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ชุมชนให้ความร่วมมือ สามารถจัดเวทีได้หลายแห่ง ชุมชนเข้าใจในเจตนาในการทำวิจัยและเห็นประโยชน์ที่จะได้รับของชื่อหมู่บ้าน ผลของการจัดกิจกรรมในรูปแบบดังกล่าวรู้สึกดีทั้งสองฝ่าย

การดำเนินโครงการศึกษาชื่อหมู่บ้านในระยะที่ 2 เรียกว่า ระยะเก็บผลผลิต(เป็นระยะที่ต่อจากระยะแรกโดยเจาะเฉพาะบุคคลที่มีข้อมูลทั้งนั้น) ในช่วงนี้ทีมวิจัยทำงานลำบากเกิดความท้อแท้ เพราะทางชุมชนเองเริ่มระแวงต่อทีมงาน คิดว่าเป็นเครื่องมือจากรัฐที่ต้องการได้ข้อมูลเพื่อทำอะไรบางอย่าง เมื่อเกิดสถานการณ์ดังกล่าวทีมงานจึงพยายามพลิกวิกฤติเป็น

โอกาส โดยทำงานบูรณาการกับหน่วยงานกศน. อำเภอสายบุรี ทำหน้าที่ในการช่วยจัดการศึกษาให้กับชุมชน ซึ่งหน่วยงานนี้ไม่มีความขัดแย้งในชุมชน เนื่องจากชุมชนไม่ระแวงต่อระบบกศน.

หากใช้ชื่อของฝ่ายงานสกว.ซึ่งชุมชนในพื้นที่ไม่รู้จักหน่วยงานจะต้องอธิบายยาว ต้องประชาสัมพันธ์งานวิจัยดังกล่าวให้ชุมชนรู้จักเป็นอย่างมาก การใช้วิธีการบูรณาการโดยแทรกกับกิจกรรมของนักเรียนเพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อมูลของในพื้นที่ด้วยความร่วมมือของนักเรียนกศน.เป็นหลัก ซึ่งทีมวิจัย 2 ท่าน (อับดุลเลาะ เปาะอิและซาการียา ซาเระ) ทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานไปพร้อมๆ กับหน่วยงานซึ่งเป็นต้นสังกัดของตน

6.1 ผลการวิเคราะห์การศึกษาชื่อหมู่บ้าน

1. ชื่อหมู่บ้านที่เป็นทางการ (ภาษาไทย) ไม่มีภาษามลายูเดิม คนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูจะเรียกทับศัพท์ เช่น บ้านแป้น เรียกว่า เมาะแปง ข้อสังเกตจะเป็นหมู่บ้านของคนไทย 100% ชื่อหมู่บ้านมักจะมีประวัติศาสตร์บันทึกไว้ หรือเรื่องเล่าที่สอดคล้องกับชื่อหมู่บ้าน สำหรับคนที่บันทึกเรื่องเล่านั้นมักจะเป็นพระในวัด คนที่รับเรื่องเล่ามักจะเป็นคนที่ไปฟังพระเทศน์ แล้วมาเล่าสู่กันฟังคนที่ตั้งชื่อหมู่บ้านเป็นใครไม่มีใครทราบ ส่วนใหญ่จะหาความเป็นจุดเด่นของพื้นที่ เช่น ต้นไม้ใหญ่ หรือจำนวนของต้นไม้มีอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อมีการเรียกขานกันนานๆ เข้า ก็จะทำให้ติดปากของทุกคนในพื้นที่ จนมีการเรียกอย่างนั้นตลอดมา ส่วนใหญ่ก็จะมีบุคคลเหล่านี้มาเป็นผู้ตั้งชื่อ เช่น ครูโรงเรียนในพื้นที่ พระ ผู้นำ ปลัดอำเภอ ดังนั้นในพื้นที่ ที่เป็นคนไทยอาศัยมักเขียนชื่อทางการเป็นภาษาไทย แล้วข้อสังเกตมักจะมีคำแปลที่ชัดเจน เช่นแป้นหมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่ง ชื่อหมู่บ้านมักเขียนผสมต้นไม้กับพื้นที่ สัตว์กับทาง เช่นช่องหมู

2. ชื่อหมู่บ้านภาษาไทย ที่ไม่มีชื่อมลายูปัจจุบันมีคนมุสลิมอาศัยอยู่ 100 % เช่น บ้านช่องหมู บ้านพอเหมาะ ชื่อหมู่บ้านเหล่านี้มักจะมีเรื่องเล่าประวัติจากคนมุสลิมแต่ไม่มีเอกสารบันทึก แต่รู้ที่มาของชื่อหมู่บ้านเป็นผู้กำหนดว่าหมู่บ้านเหล่านี้ผู้ที่มีอิทธิผลในการตั้งชื่อให้กับทางการ คือ ครู ผู้นำ ปลัดอำเภอ ผู้นำชุมชน ซึ่งบางครั้งไม่ทราบคำแปล จึงปล่อยให้ครูและปลัดเป็นคนตั้งชื่อหมู่บ้านเหล่านี้

3. ชื่อหมู่บ้านมีทั้งสองภาษา (ภาษาไทย และภาษามลายูถิ่น) แปลได้ตรงกัน เช่น บ้านบน ซึ่งภาษามลายูถิ่นเรียกว่า กาปงอาตะ เป็นหมู่บ้านของมุสลิม ข้อมูลชื่อภาษาไทยได้ที่โรงเรียน ส่วนข้อมูลภาษามลายูถิ่นได้ที่ชาวบ้าน ความหมายทั้งสองสอดคล้องกันโดยหน่วยงานราชการ กลุ่มองค์กร วัยรุ่น นักเรียน นักศึกษา มักจะเรียกว่า บ้านบน ส่วนชาวบ้าน ผู้อายุ หมู่บ้านใกล้เคียง มักจะเรียกว่า กาปงอาตะฮ

ข้อสังเกต ถ้าคนมุสลิมพูดไทยกับคนมุสลิมจะบอกว่าไปบ้านบนแต่ถ้าพูดภาษามลายูจะพูดว่ากาปงอาตะฮ ดังนั้นชื่อหมู่บ้านไม่มีเหตุผลที่ทำให้คนในพื้นที่ไม่พอใจ แต่อย่างไรก็ตามเป็นเหตุจากการปลุกกระแส ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้มักจะมีประวัติ

เรื่องเล่า เป็นหมู่บ้านที่อยู่สองวัฒนธรรม มีประวัติเรื่องเล่าสองภาษา เป็นหมู่บ้านที่ต้องมีความละเอียดอ่อน การลงพื้นที่ต้องศึกษาและระมัดระวัง

4. หมู่บ้านที่ชื่อหมู่บ้านเจาะโบ สามารถสันนิษฐานได้จากทั้งสองภาษา ภาษาไทย ภาษามลายูถิ่น เช่น เจาะโบ ในภาษาไทย สันนิษฐานว่า เจาะ มาจากคำว่า เตราะ/ลำธาร โบ มาจากคำว่าบัว เนื่องจากเป็นลำธารที่มีบัวขึ้นอยู่

เดิมพื้นที่นี้มีสองวัฒนธรรม มีเตราะ เป็นภาษาไทยถิ่น หมายถึงลำธารเล็กๆในพื้นที่ ในเตราะนั้นมีต้นบัวอยู่จำนวนมาก คนไทยจึงเรียกว่าเตราะบัว ต่อมาคำนี้คนมลายูได้ยินจึงไปใช้ทับศัพท์แล้วใช้สำเนียงภาษามลายูถิ่นจากเตราะเป็นเจาะ เพราะภาษามลายูถิ่นไม่มีคำควบคล้ำ จึงเพี้ยนเป็น เจาะ อีกอย่างหนึ่งภาษาไทยถิ่นสำเนียงใต้ชอบพูดสั้น เตราะ เป็น เจาะ เหมือนกัน คนในสมัยก่อนไม่คำนึงถึงคำแปลหรือความหมาย ได้ยินอย่างไรก็พูดอย่างนั้น ทั้งสองฝ่ายเข้าใจสื่อสารกันได้ก็เพียงพอแล้ว

การที่คำว่า โบ มาจากคำว่าบัวนั้นเนื่องจากภาษาไทยเวลาพูดสำเนียงถิ่นใต้จะได้ยินคำว่า บัวเป็นโบ ดังนั้นเวลานำไปใช้กับคนมุสลิมในพื้นที่ ซึ่งได้ยินอย่างไรก็พูดเปล่งออกมาตามที่ได้ยินจะเป็นสำเนียงภาษามลายูถิ่น

ดังนั้นคำว่า เจาะโบ คนไทยในพื้นที่ใช้ภาษาถิ่นพูดใช้คำพูดสั้นๆ เหมือนคนมุสลิมใช้ภาษามลายูถิ่นเหมือนกัน

ข้อสังเกต การที่ชื่อหมู่บ้านมีการเรียกหรือใช้ทั้ง 2 ภาษา แสดงให้เห็นว่า คนสมัยก่อนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดูจากเรื่องเล่าแล้วคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การประกอบอาชีพทำนา มีพิธีกรรมร่วมกันคือ การเลี้ยงเปิดการทำนา การรวบรวมเมล็ดพันธุ์ การลงแขกทำนา การเก็บเกี่ยวข้าว การฉลองปิดการทำนา เป็นต้น

ข้อมูลนี้ได้จากคนมุสลิมในพื้นที่ที่พูดภาษาไทยถิ่นใต้ได้คล่อง ส่วนอีกข้อมูลหนึ่งคือเจาะโบมาจากคำว่าจาเราะกูโบร์ คำว่า จาเราะ โดยเมื่อนำมาเขียนเป็นภาษาไทยจะเป็น เจาะ เช่น เจาะกือแย ซึ่งเดิมมาจาก “จาเราะกือแย” ส่วนกูโบร์มักจะตัดให้สั้นเหมือนกัน ส่วนภาษาถิ่นจะมีหลักในการตัดคำอย่างไรนั้นควรมีการศึกษาต่อไป

6.2 ตำนานหรือประวัติศาสตร์ของชื่อหมู่บ้าน

ผลของการศึกษาบันทึกประวัติความเป็นมาใน 84 หมู่บ้าน 2 ชุมชน พบว่า ข้อมูลที่ได้มาส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่หรือได้จำนวนน้อยมาก

ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวชื่อหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเล่าสั้นๆ ไม่มีจุดสำคัญ อาจจะเพราะว่าทีมวิจัยไม่มีความสามารถที่จะวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ก็เป็นได้

บางหมู่บ้านหรือบางชุมชนมีผู้รู้ที่บอก “ตำนาน” ได้ และหลายหมู่บ้านไม่มีผู้รู้เกี่ยวกับตำนาน หรืออาจจะไม่มีตำนานก็เป็นได้

การลงพื้นที่ของทีมวิจัยได้ฟังประวัติศาสตร์ของผู้รู้มากมายแต่มาเรียบเรียงให้เป็นเรื่องราวไม่ได้ เนื่องจากทีมวิจัยขาดความรู้ความสามารถในการจับประเด็นเขียนเรื่องราวที่เป็น

ประวัติศาสตร์ เรื่องการตั้งถิ่นฐานของใครก่อนหลัง ปัจจุบันนี้ไม่เหมาะที่จะศึกษาเรื่องนี้ รวมทั้งการสืบหาเรื่องของภาษาว่าเป็นภาษาอะไร ทีมวิจัยจะหลีกเลี่ยงในเรื่องนี้เพราะเป็นการสร้างประเด็นให้เป็นข้ออ้างที่อาจจะก่อให้เกิดประเด็นขัดแย้งในชุมชนในอนาคตได้ การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่ดีแต่จังหวะและเวลาไม่อำนวย

จากการที่ทีมวิจัยรู้ว่าประเด็นนี้มีผลกระทบและได้มีเสียงเตือนจากหลายพื้นที่ ซึ่งเริ่มพูดถึงคำถามว่าทำวิจัยเสร็จแล้วจะนำไปไหน จะเป็นข้อมูลของใครในการใช้เป็นประโยชน์ เป็นเครื่องมือของรัฐ เป็นหลักฐานทางอ้อมหรือ ประเด็นนี้ที่ทำให้ทีมวิจัยเกิดความท้อแท้และทุกคนจะถอยทำให้เกิดปัญหาการวิจัยล่าช้า ต้องปรับกลยุทธ์สร้างความเข้าใจและเปลี่ยนวิธีศึกษาเป็นหน่วยย่อยๆ มีเวทีเป็นจำนวนมาก

การศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน พบว่า การค้นหาเรื่องการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มใดเข้ามาอยู่ก่อนหลังนั้น ไม่ควรระบุ เพราะในบางกลุ่มไม่พอใจ ดังนั้นทีมวิจัยจะนำเรื่องเล่าทั้งสองเชื้อชาติเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้านนำเสนอตามที่ชุมชนเล่ามา สำหรับชื่อหมู่บ้านที่ตั้งชื่อภาษาไทย แต่เป็นหมู่บ้านที่มีคนมุสลิมอาศัยอยู่นั้น ประเด็นนี้พบว่า คนในพื้นที่เรียกชื่อเดิมภาษามลายู ปกติในเอกสารทางราชการกับป้ายหมู่บ้านเท่านั้นที่เป็นภาษาไทยจากการสอบถามเรื่องนี้ บางคนบอกว่าดีเพราะได้รู้คำแปลเป็นภาษาไทย แต่บางคนบอกว่าไม่เห็นด้วย เพราะเขียนชื่อไม่ตรงกับเสียง และข้อค้นพบ)คำตอบจากชุมชน (อีกอย่างหนึ่งคือชื่อหมู่บ้านที่เป็นชื่อโรค) หมู่ที่5 บ้านโต๊ะบาลา ตำบลกะดุนง ชุมชนไม่เห็นด้วยในการค้นประวัติความเป็นมา เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เป็นมงคลต่อหมู่บ้าน

การดำเนินการจัดเวทีในระยะที่1 ใช้กลยุทธ์ในการหว่านเมล็ดทั่วอำเภอสายบุรีในระยะที่2 ช่วง เก็บผลผลิต จากการดำเนินงานจัดเวทีปรากฏว่า เมล็ดที่หว่านนั้นเปอร์เซ็นต์การงอกน้อย สาเหตุประสบการณ์และความสามารถยังไม่เพียงพอในการประชาสัมพันธ์ ทรงผลให้การจัดกิจกรรมต้องแยกย่อยเป็นเวทีสนทนาเล็กๆ เพื่อสะดวกในการเก็บข้อมูลตามกลุ่มเป้าหมายของข้อมูลที่เป็นจริง จากการวางแผนปรับแผนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและต้องมีการขับเคลื่อนต่อไป ผลของการปรับแผนทำให้ทีมวิจัยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน เกิดความจริงใจไว้ใจต่อกัน มีการเยี่ยมเยียนบ่อยๆ ทำให้คนในพื้นที่มีความเชื่อมั่นในการทำงานด้านข้อมูล

6.3 ผลของงานวิจัยที่เกิดขึ้นต่อชุมชน

1) ชุมชนได้รับรู้ความหมายของชื่อหมู่บ้าน ทั้งสองภาษา และได้รู้ว่าสาเหตุที่ตั้งชื่อนี้เพราะอะไร เช่น ชื่อทางการหมู่ที่ สองบ้านบน ชื่อ ภาษามลายู กาปงอาตะฮ สาเหตุที่ตั้งชื่อนี้เพราะลักษณะพื้นที่สูง จึงยอมรับเรียกต่อๆกันจนถึงปัจจุบัน

2) เยาวชน นักเรียน นักศึกษา สนใจนำเอาไปอ้างในโครงงานในส่วนของบริบทชุมชนของตนเอง ซึ่งนักศึกษาได้รับคำยกย่องว่าการทำโครงงานเชิงสำรวจได้นำความหมายและ

ประวัติชื่อหมู่บ้านมาอ้างเขียนบริบทชุมชนทำให้โครงงานมีความสมบูรณ์มากขึ้น (ข้อมูลจากนางสาวคอลีเปาะ มะอิง)

3) จากการดำเนินงานและการสอบถาม มีส่วนกระตุ้นให้ชุมชนคิดและเกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวางในร้านน้ำชา งานเลี้ยงต่างๆ ชื่อหมู่บ้านที่เป็นทางการ และชื่อเดิมเรียกชื่อเหมือนกัน เช่น เจาะโบ ทำให้ชุมชนกระตือรือร้นหาผู้รู้เพื่อที่จะไปบอกในร้านน้ำชาก่อน เพื่อจะเป็นผู้รู้ในร้านน้ำชานั้นๆ ทำให้ทีมวิจัยรู้จักผู้รู้ง่ายขึ้น

4) ชุมชนเห็นความสำคัญของผู้รู้และนักเล่านิทานซึ่งจากเดิมชุมชนคิดว่าเป็นพวกไร้สาระ เมื่อนักวิจัยนำเอาเรื่องเล่ามาประติดประต่อแล้ว ข้อมูลที่ได้มีส่วนสอดคล้องกับชื่อหมู่บ้าน ทำให้ชุมชนเกิดความสนใจในเรื่องเล่า จะมีการแนะนำให้รู้จักผู้รู้ และอธิบายให้ผู้รู้เข้าใจวัตถุประสงค์มาก่อนแล้วทำให้ทีมวิจัยเข้าพื้นที่ได้สะดวกปลอดภัย

5) เกิดโครงการจ้างงานค้นหาประวัติศาสตร์ชุมชนให้กับนักศึกษาระหว่างปิดภาคเรียน 2551 51/2 ที่ กศน.สายบุรี ทำให้นักศึกษาลงพื้นที่ปฏิบัติงานชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

6) ชุมชนเห็นทีมงานวิจัยทำงานต่อเนื่องในชุมชนและได้ประโยชน์ เช่นโครงการวิจัยพรุปายอ มีปัญหาในเรื่องทำนาร้าง เมื่อมาวิจัยกับหน่วยสกว.ระยะเวลา 1 ปี พรุปายอสามารถที่ฟื้นขึ้นมาทำนา เลี้ยงสัตว์ได้ และมีปลาน้ำจืดเป็นแหล่งอาหารให้กับตำบลกะดุนง (2548) ปี 2549 ชุมชนส่งเสริมสนับสนุนให้ทีมวิจัยศึกษาเรื่องสมุนไพรต่อ มีการ รวบรวมชื่อต้นไม้สมุนไพร ชื่อหมอบ้าน สร้างองค์ความรู้ถ่ายทอดให้ชุมชน ดังนั้นชุมชนได้แนวทางในการประกอบอาชีพ เช่น ทำนา เลี้ยงสัตว์ จับปลา ชุมชนเกิดรายได้ดำรงชีวิตอย่างพอเพียงในชุมชน

จากผลงานดังกล่าวข้างต้น ทีมวิจัยจึงสามารถทำวิจัยชื่อหมู่บ้านได้ แม้ว่าการวิจัยชื่อหมู่บ้านชุมชนไม่ได้ประโยชน์โดยตรงและมีผลทางด้านจิตใจเท่านั้น ในภาวะไม่ปกติเช่นนี้ไม่ควรทำวิจัยในลักษณะนี้ (บางคนเกรงว่า การไปรื้อฟื้นเรื่องราวด้านประวัติศาสตร์ จะจัดอยู่ในประเด็น “การขุดคุ้ยเรื่องราวบาดหมางในอดีต ซึ่งส่งผลเสียต่อทีมวิจัยเอง)

6.4 ผลที่เกิดต่อทีมงานวิจัย

1) สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น

1.1ได้รู้จักพื้นที่มากขึ้นและมีภาคีในการค้นหาข้อมูล จากเดิมก่อนทำงานวิจัยทีมวิจัยบางคนรู้จักพื้นที่หนึ่งไม่รู้จักอีกพื้นที่หนึ่งพอมาทำงานวิจัยได้รู้จักพื้นที่เพิ่มขึ้น เพราะกระบวนการวิจัยต้องมีการเก็บหลักฐานเพื่อยืนยันข้อมูลที่มีความเชื่อถือมากขึ้น มีการดูลักษณะพื้นที่ตามที่ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าสอดคล้องกับคำบอกเล่าจากผู้รู้หรือไม่

1.2 ได้ภาคีเครือข่าย เช่นกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ประสานงาน กลุ่มผู้นำชุมชน

1.3 ได้เรียนรู้และใช้เทคนิคในการเข้าหาบุคคลในพื้นที่

1.4 ได้รู้จักการวางแผน นำข้อมูล พื้นที่มาวิเคราะห์ก่อนที่จะลงพื้นที่ (ซึ่งทำอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่เป็นระบบระเบียบ)

1.5 สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ในพื้นที่ได้

2) สิ่งที่ได้รับ

2.1) กระบวนการเรียนรู้ทางด้านภาษา

2.1.1 ทีมได้รู้วิวัฒนาการของภาษามลายูถิ่น (จากยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่ง) เช่น ชื่อหมู่บ้านของสะพานม้า ชื่อเดิมภาษามลายูถิ่น คือ จือเมาะแตกูดอ และ บาแตกูดอ ปัจจุบันเป็นภาษาไทย สะพานม้า

2.1.2 ทีมวิจัยได้รู้สาเหตุของการวัฒนาการเพราะภาคใต้มีฝนตกตลอดปี ต้องพูดเสียงดังและตัดคำให้สั้นจึงเข้าใจง่ายขึ้น

2.1.3 ในชื่อหมู่บ้านมักจะบอกถึงสภาพพื้นที่อาชีพนิสัยใจคอของหมู่บ้านนั้นๆ และบอกสำเนียงของแต่ละภาษา

2.1.4 ได้รู้ว่าชื่อหมู่บ้านในอำเภอสายบุรีประกอบด้วย 4 ภาษา คือ

- ภาษาไทย เช่น ทุ่งคล้า แป้น
- ภาษาอาหรับ เช่น ตันหยัด ชุมชนบางตาหยาด
- ภาษามลายูถิ่น เช่น กือลูแป
- ภาษามลายูกลาง เช่น กือลาปอ มาจากกะลาพอ

2.2) กระบวนการคิดวิเคราะห์โดยมีบทสรุป

2.2.1 การวางแผนลงพื้นที่ การวางแผนการจัดกิจกรรมการวางแผนการบริหารกลุ่มในการคิดเป็นขั้นเป็นตอน

2.2.2 การตัดสินใจรูปแบบ รูปแบบการจัดเวที สามารถปรับได้ จัดเวทีที่เป็นลักษณเล็ก เวทีที่เป็นลักษณใหญ่ ตามมติที่ประชุม และ รูปแบบเข้าหากลุ่มเป้าหมาย ให้เกียรติ ให้ความสำคัญ

2.2.3 การประเมินสถานการณ์ สามารถอาศัยแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ มีเหตุมีผลที่ยอมรับได้ เป็นข้อมูลที่เป็นจริง

2.2.4 นักวิจัยชื่อหมู่บ้านอยู่เป็นกลุ่มสถานที่นัดพบ จะเป็นร้านน้ำชากะลูแป ส่วนมากภารกิจหลักคือคุยสนทนาทุกเรื่องในรอบวัน แต่สิ่งที่ต้องคุยเป็นหลัก เรื่องวิจัยชื่อหมู่บ้านที่มีการเล่าขานกันมา ประวัติหมู่บ้านที่ชื่อแปลก จากนั้นจะถามความคิดเห็นของแต่ละคนเป็นข้อสรุปในกลุ่ม

2.2.5 นักวิจัยชื่อหมู่บ้านได้คิดว่าการวิจัยคือการเรียนแต่ละระดับ แต่ละช่วงชั้นของการเรียนหนังสือแต่สิ่งที่นักวิจัยได้แต่ละคนไม่เหมือนกันบางคนบอกว่าเวทีนี้มีความกล้าแสดงออกอีกคนหนึ่งบอกว่าสามารถบันทึกได้ จับประเด็นได้บางคนบอกว่ารู้เกี่ยวกับวิธีการสัมภาษณ์ เป็นต้น

2.3) ได้ข้อคิดจากการเป็นนักวิจัย

2.3.1) เป็นนักวิจัย(ชุมชน) สามารถสร้างฐานความเข้าใจต่อครอบครัว

- เป็นคนมีเกียรติในสังคม
- เป็นนักช่วยเหลือผู้อื่น
- เป็นคนเสียสละไม่เห็นแก่ตัว
- สวรรค์ของนักวิจัยคือ บ้าน เพลงกล่อมของนักวิจัยคือ การอภิปรายโต้เถียง อาวุธประจำกายของนักวิจัยคือ ปากกาเคมี ศาลาพักใจคือ ร้านน้ำชา

2.3.2) เป็นนักวิจัยโครงการชื่อหมู่บ้าน เกิดความนับถือต่อชุมชน

เนื่องจากจัดกิจกรรมในชุมชนทุกเวที ชุมชนให้ความร่วมมือ และคนในชุมชนมีความรู้ในด้านภูมิปัญญาที่ลึกซึ้ง

2.3.3) ได้ทีมวิจัยเพิ่มขึ้น

นักวิจัยหลักจะร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมตลอด นักวิจัยใหม่จะเข้าเพิ่มและถอนตัวบ้างเนื่องจากมีภารกิจส่วนตัวที่จำเป็น แต่ไม่ได้ขัดแย้งในแนวความคิดของแต่ละบุคคล เมื่อมีการพบปะในที่อื่นๆ ก็ยังคงถามทุกข์สุขเหมือนเดิม

2.4) ผลของงานวิจัยที่เกิดต่อหน่วยงานของรัฐ

2.4.1 หน่วยงานของรัฐเกิดความเข้าใจว่า มีกลุ่มนักวิจัยจากชุมชนกำลังทำสิ่งที่ดีอยู่

2.4.2 ทีมวิจัยนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในหน่วยงานต้นสังกัด เช่น การเรียนการสอนในกศน. ได้แก่ รูปแบบการจัดกระบวนการคิด เช่น การเขียน แผนที่สมอง (Mind map) และรูปแบบการถอด ผลที่เกิดคือผู้บริหารมีความพึงพอใจทุกระดับ และมีความไว้วางใจในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมอาชีพ, ทักษะชีวิต และกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน

2.4.3 ทำให้องค์กรหรือหน่วยงาน (ที่ทำงานอยู่)เห็นคุณค่าของงานวิจัย โดยทุกครั้งที่หน่วยงาน สกว .เชิญบุคลากรวิจัย ผู้บริหารจะอนุญาตให้ไปเข้าร่วม

2.4.4 หน่วยงานอื่นเห็นคุณค่าของนักวิจัยได้เชิญเป็นคณะกรรมการและผู้ประสานงานในระดับอำเภอ เช่นสหกรณ์อำเภอสายบุรี ทีมวิจัยได้รับคัดเลือกเป็นประธานคณะกรรมการปี 2551 วาระ 2 ปี

2.5) ศักยภาพของนักวิจัยต่อการช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ

2.5.1 ทีมวิจัยได้สร้างกระบวนการคิดให้คนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านทำงานดูแลความปลอดภัยในหมู่บ้านทำให้หมู่บ้านเกิดความสงบสุข

2.5.2 บรูณาการกระบวนการวิจัยเข้าสู่บทเรียน (การสอนในกศน.)

2.5.3 ได้นำระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่นมาใช้เช่น กิจกรรมทักษะชีวิต ทำหลักสูตรชื่อต้นไม้ให้นักศึกษาอ่านให้ตรงกับเสียงเช่นต้นเสม็ด เขียนภาษามลายูถิ่นว่ากือแล ซึ่ง

เขียนสัญลักษณ์มลายูถิ่นให้ดู “กฺ” ซึ่งนักศึกษามีความพึงพอใจได้ออกเสียง “ไม่ทองแดง” จึงมีนักศึกษาเรียนเพิ่มขึ้น

2.5.4 หน่วยงานอื่นๆ เช่น เกษตร พัฒนาชุมชนเชิญทีมงานวิจัยเป็นวิทยากร

2.5.5 องค์กรการเมืองท้องถิ่นให้ความสนใจงานวิจัยที่ทำอยู่

2.5.6 ได้รับเชิญเป็นทีมงานผู้บริหาร

2.5.7 เป็นที่ปรึกษาคัดเลือกตัวแทนหมู่บ้าน

2.5.8 เป็นคณะกรรมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับ เช่น การเลือกตั้งอบต. อบจ. สส. สว. เป็นต้น

6.5 ข้อเสนอแนะของทีมงานวิจัย

หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานวิจัย โดยชาวบ้านหรือคนในชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง หรือ ดำเนินการเก็บรักษาภูมิปัญญาของตนด้วยตนเอง (ถ้าเป็นไปได้ สกว. อาจจะทำให้ฝ่ายปกครองรับทราบถึงกระบวนการทำงานวิจัยเช่นนี้ เพื่อความสะดวกต่อนักวิจัยในพื้นที่ และเพื่อการสร้างความเป็นอันหนึ่งเดียวกันเพื่อจะได้เห็นข้อดีและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้)

ส่วนที่ 7
ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ประมวลภาพกิจกรรม

ภาคผนวก ข

รายชื่อหมู่บ้านและชุมชนในอำเภอสายบุรี

ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน / ชุมชน	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน / ชุมชน
ตำบลแป้น	หมู่ที่ 1	บ้านเจาะโบ	ตำบลบือเระ	หมู่ที่ 1	บ้านบือเระ
	หมู่ที่ 2	บ้านจะเฆ่		หมู่ที่ 2	บ้านกอตอบือเระ
	หมู่ที่ 3	บ้านจะเฆ่ตก		หมู่ที่ 3	บ้านบาโงยือริง
	หมู่ที่ 4	บ้านด่าน		หมู่ที่ 4	บ้านสือบือแร
	หมู่ที่ 5	บ้านเตราะแก่น	ตำบลตะบิ้ง	หมู่ที่ 1	บ้านตะบิ้ง
	หมู่ที่ 6	บ้านแป้น		หมู่ที่ 2	บ้านกูแบบาเดาะ
	หมู่ที่7	บ้านช่องหมู่		หมู่ที่ 3	บ้านเจาะกือแย
	หมู่ที่8	บ้านละหารซาลอ		หมู่ที่ 4	บ้านแซะโมะ
ตำบล เตราะบอน	หมู่ที่1	บ้านเตราะบอน		หมู่ที่ 5	บ้านลานช้าง
	หมู่ที่ 2	บ้านกะลูแป		หมู่ที่6	บ้านฆาเยาะมาตี
	หมู่ที่3	บ้านฮูแตกอแล	ตำบลมะนังดาลำ	หมู่ที่1	บ้านปล๊ะโละ
	หมู่ที่4	บ้านสือดัง		หมู่ที่2	บ้านกาแระ
	หมู่ที่ 5	บ้านชะเมาสามต้น		หมู่ที่3	บ้านกือบง
	หมู่ที่6	บ้านบาโงมูลง		หมู่ที่4	บ้านป่าม่วง
	หมู่ที่7	บ้านกลาพอออก		หมู่ที่5	บ้านกาหงษ์
	หมู่ที่8	บ้านกะลาพอตก		หมู่ที่6	บ้านจลาโก
	หมู่ที่ 9	บ้านกะลูแปเหนือ	ตำบลละหาร	หมู่ที่1	บ้านทุ่งน้อย
	ห มู่ ที่ 10	บ้านลูโบะซูลง		หมู่ที่2	บ้านลาลอ
	ห มู่ ที่ 11	บ้านกะรูบี		หมู่ที่3	บ้านเขา
ตำบล ปะเสยะวอ	หมู่ที่1	บ้านปาตาบาระ		หมู่ที่4	บ้านช่องแมว
	หมู่ที่2	บ้านบน		หมู่ที่5	บ้านละหาร
	หมู่ที่3	บ้านปะเสยะวอ	ตำบลบางเก่า	หมู่ที่1	บ้านบางเก่าเหนือ
	หมู่ที่4	บ้านทุ่งเค็จ		หมู่ที่2	บ้านบางเก่าใต้
	หมู่ที่5	บ้านบาเลาะ		หมู่ที่3	บ้านบางเก่าทะเล

	หมู่ที่6	บ้านจ่ากอง		หมู่ที่4	บ้านป่าทุ่ง
	หมู่ที่7	บ้านลุ่ม	ตำบลกะดุนง	หมู่ที่1	บ้านฮูแตมาแจ
ตำบลทุ่งคล้า	หมู่ที่1	บ้านทุ่งคล้า		หมู่ที่2	บ้านกูแว
	หมู่ที่2	บ้านมะรุกาตือแร		หมู่ที่3	บ้านปายอใน
	หมู่ที่3	บ้านหัวนา		หมู่ที่4	บ้านกะดุนง
	หมู่ที่4	บ้านเตราะปลิง		หมู่ที่5	บ้านโต๊ะบาลา
	หมู่ที่5	บ้านพอเหมาะ		หมู่ที่6	บ้านละอาร์
ตำบลตะลุบัน		ชุมชนตลาดสด		หมู่ที่7	บ้านบือแนปาแด
		ชุมชนบ้านใต้		หมู่ที่8	บ้านปายอนอก
		ชุมชนวังเก่า			
		ชุมชนบ้านค้อ			
		ชุมชนบ้านสะพานม้า			
		ชุมชนบ้านกาหยี			
		ชุมชนบ้านบลูกา			
		ชุมชนบ้านลาเมาะบก			
		ชุมชนบ้านหวายขม			
		ชุมชนบ้านจือง			
		ชุมชนบ้านโรงภาษีเก่า			
		ชุมชนบ้านบลูกาบายะห์			
		ชุมชนบ้านปาตาตีมอ1			
		ชุมชนบ้านปาตาตีมอ2			
		ชุมชนบ้านบางตาหยาด			
		ชุมชนบ้านลาเมาะทะเล			
		ชุมชนบ้านอุเมะ			
		ชุมชนบ้านตะพาบน			
		ชุมชนบ้านตะพาล่าง			
		ชุมชนบ้านหลังมัสยิด			

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล (ปราชญ์ชุมชนและผู้รู้ในพื้นที่)

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่	ตำแหน่ง
.1	ตำบลแป้น	นายมิตร เงินเอียด	58	หมู่ที่ 1 ต.แป้น	ผู้รู้
		นายต่วนมาโซ นิแต	66	3หมู่ที่ 1 ต.แป้น	ปราชญ์
		นายดอเลาะ ดารีจี	87	3หมู่ที่ 2ต.แป้น	ปราชญ์
		นายสินธ์ เพชร์รเงิน	63	13หมู่ที่ 7 ต.แป้น	ปราชญ์
		นายยูโซะ มามุ	53	34หมู่ที่ 2 ต.บางเก่า	ปราชญ์
		นายสุวัฒน์ ช่างสอน	71	34หมู่ที่ 1 ต.แป้น	ผู้รู้
		นายอับดุลเลาะ ลูดิง	39	1/80หมู่ที่ 7 ต.แป้น	ผู้รู้
		นายหะแว แลแด	53	2/70หมู่ที่ 8 ต.แป้น	ผู้รู้
		นางสาวนยนันท์ สุขเทพ	45	6หมู่ที่ 6ต.แป้น	ผู้รู้
		นายสะแปอิง ตาเห	48	147ถ .ตะลุบัน	ผู้ประสาน
2.	ตำบลบือเระ	นายดาโอะ มาหะ	77	2/65หมู่ที่ 1 ต.บือเระ	ปราชญ์
		นายพาริด เจะแว	32	102หมู่ที่ 1ต.บือเระ	ผู้รู้
		นายยูโซะ สะอิ	65	1/66หมู่ที่ 1ต.บือเระ	ผู้รู้
		นายบือราเฮง วาเตะ	48	หมู่ที่ 1 ต.บือเระ	ผู้รู้
		นายอาแวดิง ดาแม	60	54หมู่ที่ 1 ต.บือเระ	ปราชญ์
		นายรอยาลี ประไหมสุรี	47	1/66 หมู่ที่1 ต.บือเระ	ผู้รู้
3.	ตำบลเตราะบอน	นางสาวรอฮานา ยามา	27	138หมู่ที่ 9 ต.เตราะบอน	ผู้รู้
		นายมะ เจะหะ	43	21 หมู่ที่ 5 ต.เตราะบอน	ปราชญ์
		นายอุสมาน นาโด	41	97หมู่ที่ 2 ต.เตราะบอน	ปราชญ์
		นายยูโซะ สาเมาะ	87	20หมู่ที่ 3 ต.เตราะบอน	ปราชญ์
		นายอับดุลรอมัน ดือราแม	49	หมู่ที่ 5 ลานช้าง	ปราชญ์
		นายอูมา บือราเฮง	60	24หมู่ที่ 10 ต.เตราะบอน	ผู้รู้
		นายฮามิ แมะเนาะ	75	1/36หมู่ที่ 11 ต.เตราะบอน	ปราชญ์
		นายมะหยาด เล๊าะซัน	55	1/1หมู่ที่ 10 ต .เตราะบอน	ปราชญ์
		นายมะสอและ ลีกาซอ	38	35หมู่ที่ 5 ต .เตราะบอน	ปราชญ์
		นางยือนะ อาบูบากา	35	2/1หมู่ที่ 1 ต.เตราะบอน	ผู้รู้
4.	ตำบลตะบิ้ง	นายสุริยา สูเร็ง	46	8/221ถ.ท่าเสด็จ ต.ตะลุบัน	ผู้รู้
		นายสาการียา ดีเยาะ	35	14หมู่ที่ 1 ต.ตะบิ้ง	ผู้รู้
		นายมามุ ยูโซะ	49	4/75หมู่ที่ 2ต.ตะบิ้ง	ผู้รู้
		นายมะปอซี สารอเอง	38	3/75หมู่ที่ 2ต.ตะบิ้ง	ผู้ประสาน

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่	ตำแหน่ง
		นายอับดุลอาซิ มะ	51	24หมู่ที่ 5ต.ตะบิ้ง	ปราชญ์
		นายมาฮามุ มูซอ	48	34หมู่ที่ 2ต.กะดุนง	ผู้รู้
		นายอับดุลรอมัน ดือราแม	50	24หมู่ที่ 5ต.ตะบิ้ง	ปราชญ์
		นายแวสมาแอ หะแว	61	หมู่ที่ 4 ต.ตะบิ้ง	ผู้รู้
		นายวาแฮ ตาเยะ	60	หมู่ที่ 4 ต.ตะบิ้ง	ปราชญ์
		นายอดินันท์ หะแว	31	หมู่ที่ 4 ต.ตะบิ้ง	ผู้ประสาน
		นายอับดุลเลาะ ซือรี	40	หมู่ที่ 4 ต.ตะบิ้ง	ผู้รู้
5.	ตำบลมะนังดาลำ	นายมูดอ มะอิง	84	1หมู่ที่ 1 ต.มะนังดาลำ	ปราชญ์
		นายสุกรี ดะมุ	46	หมู่ที่ 1 ต.มะนังดาลำ	ผู้รู้
		นายสะแปอิง สมาแอ	50	130หมู่ที่ 5 ต.ตะบิ้ง	ผู้รู้
		นางสาวคอลีเปาะ มะอิง	39	227หมู่ที่ 1 ต.มะนังดาลำ	ผู้ประสาน
		นายดาโอะ อีแตฮา	65	68 หมู่ที่ 5 ต.มะนังดาลำ	ปราชญ์
		นายดาเดร์ เซงดุยะ	63	7/24หมู่ที่ 4 ต.มะนังดาลำ	ปราชญ์
		นายมะ สะสอเล็ง	55	2หมู่ที่ 3 กือบงตกต.มะนังดาลำ	ผู้รู้
		นายยาการียา สะนิ	37	หมู่ที่ 6 ต.มะนังดาลำ	ผู้รู้
6.	ตำบลละหาร	นายอับดุลรอแม มะแซ	48	34หมู่ที่ 4 ต.ละหาร	ปราชญ์
		นายรุสดี เปาะอิ	58	28หมู่ที่ 4 ต.ละหาร	ปราชญ์
		นายยูนุ๊ มูซอ	55	7/118ถ.ตะลุบัน	ปราชญ์
		นางอ่อนทิวา วิชัยดิษฐ	42	9/2ถ.สุริยะ ต.ตะลุบัน	ผู้ประสาน
.7	ตำบลปะเสยะวอ	นายมะยูดิน สมาแอ	53	12หมู่ที่ 3 ต.ปะเสยะวอ	ผู้รู้
.8	ตำบลบางเก่า	นายยูโซะ มามุ	53	82หมู่ที่ 2 ต.บางเก่า	ปราชญ์
		นายอิบรอฮิม การี	45	177หมู่ที่ 4 ต.บางเก่า	ปราชญ์
		นางซาอูดะ สาและ	52	193หมู่ที่ 4 บ้านป่าทุ่ง	ผู้รู้
		นายมะรอพี สาและ	39	1/50หมู่ที่ 2 ต.บางเก่า	ผู้รู้
		นายมัซรี มูเด็ง	29	193ถ.ตะลุบัน อ.สายบุรี	ผู้รู้
.9	ตำบลทุ่งคล้า	นางนฤพร บุญหลง	57	1หมู่ที่ 1 ต.ทุ่งคล้า อ.สายบุรี	ปราชญ์
		นางสาวรุสมีนี มะยิ	30	69หมู่ที่ 6 ต.กะรุบี อ.กะพ้อ	ผู้ประสาน
		นางสาวจิตตรา ไชยศรี	38	1หมู่ที่ 1 ต.ทุ่งคล้า อ.สายบุรี	ผู้รู้
		นายสังวร สุวรรณราช	54	35หมู่ที่ 4 ต.ทุ่งคล้า อ.สายบุรี	ผู้รู้

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อ-สกุล	อายุ	ที่อยู่	ตำแหน่ง
.10	ตำบลกะดุนง	นายสมาแอ อาบู	53	หมู่ที่ 1 ต.กะดุนง	ผู้รู้
		นายอิบรอเฮง สะอิ	59	หมู่ที่ 2 ต.กะดุนง	ผู้รู้
		นางมัสหมะ สาหะ	40	หมู่ที่ 2 ต.กะดุนง	ปราชญ์
		นายอาแว ดรามะ	65	45ทมู่ที่ 5 ต.กะดุนง	ปราชญ์
		นายอุสแม็ง สาหะ	47	135หมู่ที่ 3ต.กะดุนง	ปราชญ์
		นาย สาเหาะ อับดุลลา เตะ	42	144/269หมู่ที่ 6 ต.โสนลอย อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี	ปราชญ์
		นายกอเดร์ กะจิ	53	1/69หมู่ที่ 3ต.กะดุนง	ปราชญ์
		นายแม ดรามะ	61	15หมู่ที่ 4 ต.กะดุนง	ปราชญ์
		นายดอเลาะ สาโระ	68	1หมู่ที่ 4 ต.กะดุนง	ปราชญ์
		นายมาฮามะรอเซะ เจ๊ะมะ	47	99หมู่ที่ 6ต.กะดุนง	ผู้รู้
		นายอับดุลรอนี อาแซ	55	14 หมู่ที่ 7 ต.กะดุนง	ผู้รู้
		นายยูโซะ เจะแว	57	15หมู่ที่ 1 ต.กะดุนง	ปราชญ์
		นายมะลาเย็ง แวดาแม	42	1/94หมู่ที่ 8 ต.กะดุนง	ผู้รู้
.11	ตำบลตะลุบัน	นายเจะลง อุโบ	82	36ถ.ลาเมาะบก	ปราชญ์
		นายเวียน พรหมทอง	65	3/221ถ .ท่าเสด็จ ต.ตะลุบัน	ปราชญ์
		นายมะมิง เปาะอิ	75	7/221 ถ .ท่าเสด็จ ต.ตะลุบัน	ปราชญ์
		นายรอมลี หะยีแลบา	61	8/221ถ .ท่าเสด็จ ต.ตะลุบัน	ผู้รู้
		นายแสง ชูสวน	65	ถ .กะลาพอ ต.ตะลุบัน	ปราชญ์
		นายดอเลาะ สะนิ	58	ถ .ท่าเสด็จ ต.ตะลุบัน	ปราชญ์
		นายอีบือราเฮง อุโบ	45	2/75ถ.ปาตาตีมอ อ.สายบุรี	ผู้รู้
		นายซาบีดี ดอเลาะ	37	2/48ถ.ปาตาตีมอ ต.ตะลุบัน อ.สายบุรี	ผู้รู้
		นายอัสมาดี ลาเตะ	35	16ถ.อุเมะ ต.ตะลุบัน อ.สายบุรี	ผู้รู้
		นายอาแซ เจะมิง	54	5/191ถ.ตะลุบัน ต.ตะลุบัน อ.สายบุรี	ผู้รู้
		นายดิง บือราเฮง	58	ถ .โรงพยาบาล ต.ตะลุบัน	ผู้รู้
		นางสาวฟาตีมะ แก้วดำรงชัย	42	281ถ.สายบุรี ต.ตะลุบัน อ.สายบุรี	ผู้รู้

ภาคผนวก ง

แบบสำรวจข้อมูลชื่อหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้านที่เป็นทางการ ชื่อ.....
ชื่อหมู่บ้านเดิม ชื่อ.....
ความหมายชื่อไทย คือ.....
ความหมายชื่อ มลายู คือ.....
ภาษามลายูปาตานี อักษรไทย .....
ชื่อป้ายมหาดไทย ชื่อ.....
ชื่อป้ายทางหลวง ชื่อ.....

ประวัติความเป็นมา

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

หลักฐานยืนยัน

.....
.....

ชื่อผู้ให้ข้อมูล

.1นาย / นางสาว / นาง.....นามสกุล.....ตำแหน่ง.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
.2นาย / นางสาว / นาง.....นามสกุล.....ตำแหน่ง.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
.3นาย / นางสาว / นาง.....นามสกุล.....ตำแหน่ง.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อผู้ยืนยัน

นาย / นางสาว / นาง.... .....นามสกุล.....ตำแหน่ง.....อายุ.....ปี
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ภาคผนวก จ
บันทึกการลงพื้นที่

เวที ที่1

เรื่อง การวางแผนดำเนินงานจัดเวที พิจารณา ความหมายประวัติของชื่อหมู่บ้าน

วันที่ 3 มกราคม 2552

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิและนายสาการียา ซาเระได้รับคำเสนอแนะจากอาจารย์แวยูโซะ สามะอาลี ว่า ข้อมูลชื่อหมู่บ้านที่ได้มาทีมวิจัยไม่ได้พิจารณาสรุปความเห็นเป็นของทีมวิจัยจึงทำให้ข้อมูลนำเสนอไม่เป็นระบบ ขาดการกรองข้อมูล จึงทำให้ข้อมูลที่นำเสนอขาดความเชื่อถือ ดังนั้นข้อมูลระยะที่ 2 นี้ ทีมวิจัยมีเวทีพิจารณา ความหมายชื่อหมู่บ้านและประวัติศาสตร์ความเป็นมา จากนั้นทีมวิจัยได้อภิปรายรูปแบบการพิจารณาจะดำเนินการพิจารณาอย่างไร

นายมะลี มะเละ เสนอว่าพิจารณาชื่อหมู่บ้านที่ละหมู่ นายสาการียา ซาเระเสนอพิจารณาเป็นตำบล นายอาแว ตีเยาะ เสนอให้พิจารณาชื่อหมู่บ้านที่ซ้ำซ้อนเท่านั้นต้องคำนึงถึงระยะเวลา

ทีมวิจัย ส่วนมากสรุปว่าพิจารณาเป็นตำบลและเลือกเอาที่ซ้ำซ้อน และสำหรับชื่อง่ายๆ ให้อ่านผ่านๆ แต่ให้ถูกต้องหากพิจารณาหมู่บ้านใดขาดหลักฐานหรือข้อความที่ไม่เหมาะสมให้ลงไปค้นหาในพื้นที่ทันที

ผลการจัดเวที

.1ทีมวิจัยเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม

.2ทีมวิจัยเรียนรู้ความหมายของชื่อหมู่บ้านร่วมกันและตัดสินใจหาข้อสรุปได้

เวทีที่2

เวทีประชุม พิจารณา ชื่อหมู่บ้านตำบลบือเระ

สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

วันที่ 4 มกราคม 2552

ผู้เข้าร่วม 10 คน ทีมวิจัย

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบข้อมูลของหมู่บ้านตำบล บือเระ 4 หมู่บ้าน
2. เพื่อพิจราณา ความหมาย ความเป็นมาของหมู่บ้าน ให้ถูกต้อง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

นายอาแว ตีเยาะ เป็นผู้ประสานงานกับทีมวิจัย ในวันที่.....

ทีมงานที่เหลืออีก 3 ท่าน ติดภารกิจส่วนตัวเลยไม่สามารถมาได้ ในการประชุมครั้งนี้ นายอาแว ตีเยาะ ทำหน้าที่เป็นประธานที่ประชุม และทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ในการประชุมครั้วนี้ ต่อมา นายสาการียา ซาเระ ได้นำข้อมูลของตำบลบือเระ มาแจกให้ทีมงานวิจัยอ่าน หลังจากนั้น นายสาการียา ซาเระ ให้ทางทีมงานวิจัย พิจารณาข้อมูลที่เสนอมา ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านบือเระ

ทีมวิจัยได้พิจารณา จากความหมาย คำ ว่า บือเระ ในภาษาไทย ไม่มีความหมาย แต่ในภาษามลายู คำว่า บือเระ มีความหมาย และสามารถ สันนิษฐาน ได้ดังต่อไปนี้

1. คำว่า บือเระ เพี้ยนจากคำภาษามลายูกลาง มาจากคำว่า บาเระ ซึ่งความหมาย คือ แถว
   - จากการบอกเล่าของนาย ดาโอะ มาหะ ว่า หมู่บ้านแห่งนี้เป็นหมู่บ้านที่มีการจัดเรียงบ้านเป็นแถว เป็นระเบียบเรียบร้อย เมื่อทางทีมวิจัยลงพื้นที่จริง ผลปรากฏว่าไม่มีสภาพเป็นแถวดังที่มีเล่ามา แต่มีผู้รู้ในพื้นที่ได้บอกต่อมาว่า ถ้าจะดูให้เป็นแถวจริงนั้น ต้องขึ้นไปดูบนภูเขา เจาะบาตู[11] แล้วมองลงมา
   - จาการบอกเล่า ของนายยูโซะ สะอิ บอกว่า บือเระ เพี้ยนจากคำภาษามลายูกลาง มาจากคำว่า บาเระ ซึ่งความหมาย คือ แถว แต่ความหมายเป็นแถวของทหารที่ตั้งแถวเพื่อเตรียมความพร้อมในการรักษาความปลอดภัยในสมัยก่อนให้เจ้าเมือง
2. คำว่า บือเระ แปลว่า ดินที่ไม่สมบูรณ์ ดินดำ ปนทรายละเอียด ปลูกพืชไม่ได้ผล
   ทีมวิจัยได้สังเกตพร้อมพูดคุยถึงเรื่องราวของสภาพดินในพื้นที่ปรากฏว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามสภาพจากการบอกเล่า เพราะในพื้นยังมีการทำการเกษตรปรากฏอยู่ตามปกติ แต่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 เท่าที่มีสภาพดังกล่าว ส่วนอีก 3 หมู่บ้านเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์

11 เจาะบาตู หมายถึง แหล่งน้ำที่มีหินมาก

แต่คำว่าบือเระ ของตำบล บือเระ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีนั้น มีสภาพที่ไม่สมบูรณ์เพียงจุดเดี่ยวเท่านั้น

บือเระที่มีความหมาย พังเมืองเป็นแถว เป็นระเบียบนั้น

จากการบอกเล่าของคนในพื้นที่ คำว่า บือเระ สามารถจำแนกได้ 3 ความหมาย คือ

1. บือเระ ที่มีความหมายว่า พื้นที่ที่ไม่สมบูรณ์ เมื่อมีการเทียบพื้นที่ทั้งหมดของตำบลบือเระ มีเพียงหมู่บ้านเดี่ยวเท่านั้นที่ไม่สามารถเพาะปลูกทำการเกษตรได้
2. บือเระที่มีความหมายว่า พังเมืองเป็นแถว
3. บือเระ แปลว่า แถว ที่มีการบอกเล่าว่าเป็นตั้งแถวของทหารในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าเมือง ซึ่งอยู่ในบริเวณของหมู่ที่2 บ้านกอตอ ปัจจุบันมีก่อไผที่เรียงเป็นรัวขั้นที่พักของเจ้าเมือง ซึ่งอาจจะสอดคล้องกับความหมายของการตั้งแถวของทหารในการรักษาความปลอดภัยให้กับเจ้าเมือง และเป็นที่มาของกอตอบือเระ ณ ปัจจุบัน

ผลของการจัดกิจกรรม

1. ได้ความหมายและข้อสันนิฐานที่ใกล้เคียงกับการตั้งชื่อหมู่บ้าน
2. ได้ข้อมูลหมู่บ้านที่ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ทีมงานวิจัยเข้าใจกระบวนการที่ได้มาของข้อมูล
4. บรรยากาศของการทีมเวทีแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้รับ
5. วางแผน กำหนด เวทีต่อไป

เวที ที่ 3

เรื่อง พิจารณาชื่อหมู่บ้านตำบลบือเระ หมู่ที่ 2 3,

วัน 10 มกราคม 2552

ผู้เข้าร่วม 7 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ		

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อมูลของชื่อหมู่บ้านตำบลบือเระ
2. เพื่อพิจารณาความหมาย ความเป็นมาให้ถูกต้องและใกล้เคียงมากที่สุด

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. สืบเนื่องจากการจัดเวทีที่ผ่านมา ข้อมูลบางอย่างยังขาดและจำเป็นในการที่จะนำมาพิจารณาต่อ หมู่ที่ 1 บ้านกอตอ นายอับดุลเลาะเปาะอิ นำข้อมูลบ้านกอตอมาเล่าว่า คำว่ากอตอ หมายถึง วังของเจ้าเมือง เป็นสถานที่พักชั่วคราวของเจ้าเมืองในสมัยนั้น และข้อมูลเพิ่มเติมจากนายดาโอะ มาหะ เล่าว่ามีก่อไม้ไผ่ปลูกหน้าประตูวังเป็นป้อมปราการเรียงรายเป็นก่อๆ เมื่อทีมวิจัยลงพื้นที่สังเกตในพื้นที่จริงปรากฏว่าเป็นจริงตามที่เล่ามา แสดงว่าก่อไม้ไผ่ดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นมาจากธรรมชาติ และทีมวิจัยก็ได้ค้นหาร่องรายของสิ่งก่อสร้างดังกล่าว แต่ไม่มีร่องรอยปรากฏให้เห็นเหลือแต่ลานกว้างเหมือนกับสนามกีฬาเท่านั้น

นายสาการียา ซาเระ ได้ข้อมูลจากนายยูนุ มีอายุ 76 ปี เป็นหมอชาวบ้านเกี่ยวกับสมุนไพร ซึ่งได้เล่ามาในสมัยก่อนเจ้าเมืองมีการละเล่นบางอย่าง โดยนำเอาหนอหมากมาข้วางประชันแข็งขันว่าใครสามารถข้วางได้ไกลที่สุด ครั้งหนึ่งผลปรากฏว่าเจ้าเมืองเองสามารถข้วางได้ไกลมากจนถึงหมู่ที่ 10 บ้านปาลาในปัจจุบัน

ทีมวิจัยพิจารณาหมู่ที่ 2 บ้านกอตอ เริ่มพิจารณาตั้งแต่เวลา 10.00 น.-12.00 น. ให้เวลาในพิจารณา 2 ชั่วโมง ในการพิจารณาชื่อหมู่บ้านเดี่ยว เพราะการพิจารณาในครั้งนี้เป็นเล่าความและแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายทางทีมวิจัยต้องเก็บรายละเอียดมาคิดเชื่อมต่อเข้าสู่ประเด็น

เมื่อเวลา 13.00 น. ทีมวิจัยได้เริ่มดำเนินการพิจารณาชื่อหมู่บ้านหมู่ที่ 3 บ้านบาโงยือริง ใช้เวลาในการพิจารณาหมู่บ้านดังกล่าว 2 ชั่วโมง

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. นายมะรูดิง สามเมาะ ได้นำแสดงข้อมูลหมู่ที่ 3 บ้านบาโงยือริง คำว่า บาโง เป็นภาษามลายูถิ่น แปลว่า โคก หมายถึงพื้นที่ที่เป็นเนินสูง คำว่า ยือริง เป็นภาษามลายูถิ่น แปลว่า ลูกเนียง เป็นผลของไม้ชนิดหนึ่งเป็นพืชยืนต้น

2. นายอาแวดิง ดาแม เล่าว่า คำว่า บาโงยือริง แปลว่า ที่ที่เป็นเนินสูงของเจ้าเมือง คำว่า ยือริง ซึ่งหมายถึง ชื่อของเจ้าเมืองสมัยนั้น

หลังจากทีมวิจัยลงพื้นที่ค้นหาหลักฐานทีมวิจัยได้พบกับนายมะลาเย็ง ซึ่งเป็นรองนายก อบต. พร้อมกับผู้รู้อีก 3 ท่าน ได้ให้ข้อมูลตรงกันว่า บาโง คือ โคก ยือริง คือ ต้นเนียง แต่งสิ่งที่รู้ท่าน 4 ท่านไม่สามารถยืนยันได้คือ ตำแหน่งของต้นเนียงในอดีตอยู่ ณ บริเวณใด เป็นเหตุของการตั้งชื่อ บาโงยือริง แต่รู้ทั้ง 4 ท่านได้สันนิฐานตรงกันว่าน่าจะเป็นต้นเนียงที่มีขนาดใหญ่คนในหมู่บ้านมักใช้ประโยชน์และมีความสัมพันธ์

กับการดำเนินชีวิตของคนสมัยก่อนอาจจะเป็นสถานที่ที่ให้ร่มเงาในการพักผ่อนอันเนื่องจากการเลี้ยงสัตว์หรือจากการทำนา

สำหรับการสันนิฐานว่าต้นเนียงที่มีจำนวนมากนั้นมีความเป็นไปได้ยากเพราะสมัยก่อนยังไม่นิยมปลูกต้นเนียงเป็นจำนวนมาก แต่จะปลูกเพียงต้นสองต้นไว้กินเท่านั้น

ผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม

1. ได้ทราบความหมายและที่มาของชื่อหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านบาโงยือริง
2. ได้ทราบถึงสภาพพื้นที่ที่เป็นต้นเหตุของการตั้งชื่อหมู่บ้านดังกล่าว

เวทีที่4

เรื่องจัดเวทีการประชุมพิจารณาชื่อหมู่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านสือบือแร

วันที่ 11 มกราคม2552

ผู้เข้าร่วม 5 คน

1.นายสาการียา ซาเระ
2.นายอับดุลเลาะ เปาะอิ
3.นายเจะเตะ สาและ
4.นายมะลี มะเละ
5.นายบารูดิน สามะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความหมายและความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน
2. เพื่อ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. นายสาการียา ซาเระ เป็นผู้ประสานงานต่อทีมงานวิจัยทั้ง 10 คน แต่ปรากฏว่าผู้ที่สามารถเข้ามาร่วมได้ 5 ท่านเท่านั้น เมื่อทีมวิจัยได้มาพูดคุย นายอับดุลเลาะ เปาะอิ ซึ่งทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลท่านได้เล่าว่าหลังจากไดสัมภาษณ์ผู้รู้ 3 ท่าน คือ นายอาแวดิง ดาแม นายฟาริด เจ๊ะแว และนายบือราเฮง วาเต๊ะ ซึ่งผู้ดังกล่าวนั้นมิใช่คนในพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านสือบือแร แต่ท่านเป็นผู้อาศัยอยู่หมู่ที่ 1 คือ บ้านบือเระ ท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายว่าหมู่บ้านที่อยู่ข้างฟากหรือหมู่บ้านที่อยู่ตรงกันข้าม และได้อธิบายความหมายเพิ่มว่าหมู่ที่จะเรียกว่าหมู่บ้านข้ามฟากขั้นจะต้องมีลักษณะของกระแสน้ำมาขั้นระหว่างหมู่บ้าน และผู้รู้ได้แนะนำให้กับทีมวิจัยให้ไปพบกับคนในพื้นที่ คือ นายมะลาเย็ง เมื่อได้รับข้อมูลดังกล่าว ทางทีมวิจัยได้ลงพื้นที่ไปพบกับนายมะลาเย็ง ซึ่งท่านได้ให้ความหมายของคำว่า สือบือแร หมายถึง ตรงกันข้าม หรือฟาก และได้อธิบายสาเหตุที่เรียกว่าสือบือแร เพราะเวลาที่จะไปในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องใช้เรือในการข้ามฟาก ซึ่งเป็นที่ที่อยู่ตรงกันข้ามกับหมู่ที่ 1 บ้านบือเระ เมื่อทีมวิจัยได้ลงพื้นที่และสังเกตเห็นว่ามีบริเวณก้วางและมีนำขังตลอดทั้งปี แต่สิ่งที่พบเห็นมีน้ำตื้นไม่น่าที่จะใช้เรือได้

เมื่อทีมวิจัยมาพิจารณาจากการบอกเล่า และลงสังเกตการณ์ในพื้นที่จริง คำว่า สือบือแร หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่ข้ามฟากและเป็นหมู่บ้านที่อยู่ตรงข้ามหมู่ที่1 บ้านบือเระ เป็นไปตามลักษณะการตั้งชื่อของหมู่บ้านจริงๆ

ผลที่ได้

1. ได้ทราบความหมายของชื่อหมู่บ้านหมู่ที่ 4 บ้านสือบือแร
2. ความหมายของชื่อสอดคล้องกับสภาพของการตั้งชื่อหมู่บ้านของคนในพื้นที่

เวที ที่5

สำรวจพื้นที่หมู่ที่ 2 กอตอ หมู่ที่ 3 บาโงยือริง

สถานที่ หมู่ที่ 2 และหมู่ที่3

วันที่ 24 มกราคม 2552

ผู้เข้าร่วม 5 คน

1.นายสาการียา ซาเระ

2.นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

3.นายเจะเตะ สาและ

4.นายมะลี มะเละ

5.นายบารูดิน สามะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออยากรู้ว่าบ้านกอตอเชื่อมโยงกับบาโงยือริงอย่างไร
2. เพื่อดูพื้นที่เปรียบเทียบเส้นทางและอาณาเขต

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิ ได้ประสานกับนายพาริด เจะแว ครูโรงเรียนบ้านบือเระ จากนั้นได้รับคำแนะนำให้ไปพบภารโรง อบต .จากนั้นทีมวิจัยกำหนดสถานที่พบกับภารโรง อบต .ได้นัดพบที่ร้านขายก๋วยเตี๋ยวบ้านกอตอ หลังจากทีมวิจัยได้พบกันแล้วได้ชี้แจงวัตถุประสงค์

.1ต้องการดูพื้นที่บ้านกอตอ

.2ต้องการดูหลักฐานบ้านกอตอ

ซึ่งหลังจากชี้แจงเสร็จแล้ว ภารโรงก็ได้พาไปดู มันเป็นสถานที่เดียวกับนายดาโอะ มาหะ เคยเล่ามีก่อไผ่ปลูกเป็นก่อๆ มีลานเหมือนกับสนามกีฬาอะไรสักอย่างหนึ่งซึ่งไปตรงกับนายยูนุเล่า คือเจ้าเมืองเล่นกีฬาขว้างต้นหมาก จากนั้นทีมวิจัยกับภารโรงได้สนทนาซักถามจริงๆ แล้ว กอตอทีมวิจัยเข้าใจว่า เป็นวังมีอาคารมีอิฐเป็นร่องรอย แต่ภารโรงบอกว่าเป็นแค่ที่พักชั่วคราว อาจจะเคยสร้างอาคารไม้ ซึ่งปัจจุบันนี้คงสูญหายไปหมดแล้วเหลือแต่ต้นไผ่กับลานพอเป็นหลักฐานและสวนของเจ้าเมือง ทีมวิจัยก็ชวนไปดูสวน สวนนั้นมีจริงแต่ต้นทุเรียน ต้นมังคุด ต้นไม่ใหญ่แล้วเหมือนกับปลูกใหม่ และทีมวิจัยได้ดูเส้นทางที่จะไปหมู่ที่ 3 บาโงยือริงว่ามีเส้นทางเชื่อมหรือไม่ ปรากฏว่าไม่มีเส้นทางเชื่อมเลยต้องข้ามฟาก ผ่านนาเดินทางลำบาก ดังนั้นที่ว่าชื่อบาโงยือริงมาจากชื่อเจ้าเมืองนั้น เป็นเจ้าเมืองคนเดียวกันหรือเปล่าที่มาพักช่วงคราวที่กอตอ ภารโรงและคนในพื้นที่กอตอ)เจ้าของร้านก๋วยเตี๋ยว (ไม่สามารถเชื่อมโยงได้ และภารโรงแนะนำให้ไปพบกับนายมะลาเย็ง อยู่ที่หมู่ที่ 3 เพื่อว่าจะได้ข้อมูลเพิ่มเติม จากนั้นทีมวิจัยได้เดินไปหมู่ที่ 3 บาโงยือริง ไปพบกับนายมะลาเย็ง นายมะลาเย็งบอกว่าบาโงยือริง บาโง หมายถึงโคกสูง ยือริง หมายถึง ต้นเนียง บาโงยือริง หมายถึง โคกที่มีต้นเนียงใหญ่

สรุปการลงพื้นที่

.1กอตอไม่ใช่วังของเจ้าเมืองที่มีชื่อรายอยือริง ยจือริงตามที่สงสัยที่ตั้งชื่อหมู่ที่3

.2เหตุที่ว่าไม่เชื่อมโยงเส้นทางไม่มีเส้นทางไม่สะดวก

เวทีที่ 6

เรื่อง ลงพื้นที่ดูหลักฐานเพิ่มเติมหมู่ที่ 3 4,ตำบลบือเระ

วันที่ 25มกราคม2552

สถานที่

ผู้เข้าร่วม 5คน

.1นายบารูดิน สามะ .2นายอาแว ตีเย๊าะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายเจะเตะ สาและ

.5นายสาการียา ซาเระ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อดูผังหมู่ที่ 1

.2เพื่อดูลักษณะของดิน

.3เพื่อบันทึกภาพ

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิ ได้นัดทีมวิจัยลงพื้นที่จำนวน 5 คน พบกันที่ ศรช .ปายอ ในเวลา 09.00 น .ซึ่งทีมวิจัยจะให้ถึงในพื้นที่เวลา 10.00 น .เพราะเวลาดังกล่าวผู้รู้กลับจากตัดยางแล้ว ได้พบพ่อกับนายดาโอะ และนายพาริด เจะแว ขั้นแรกไปดูผังหมู่บ้านก่อนโดยการขึ้นรถไปดูลักษณะการสร้างบ้าน และผังหมู่บ้านดูอย่างไรมันก็ไม่เป็นระเบียบ มันมีถนนคดเคี้ยวโค้ง ลักษณะบ้านสร้างห่างจากเท่านั้นใหญ่ไม่เท่ากัน

ทีมวิจัยลงความเห็นว่า ผังหมู่บ้านและการสร้างบ้านอยู่ในพื้นที่ไม่เห็นเป็นระเบียบ แต่ผู้รู้บอกว่าผังเมืองจะดูให้เป็นระเบียบต้องดูจากภูเขาเจาะบาตูทีมวิจัยไม่สามารถทำได้ และได้ไปสักถามอีกว่าจุดไหนของภูเขาเจาะบาตูที่ดูลงมาแล้วผังหมู่บ้านบือเระเป็นระเบียบหาผู้ยืนยันจุดไม่ได้

จากนั้นทีมวิจัยได้บันทึกภาพ

- ลักษณะบ้านที่ไม่เป็นระเบียบ
- ผังหมู่บ้านที่ไม่เป็นระเบียบ

ทีมวิจัยได้วิเคราะห์ว่า ชื่อหมู่บ้านที่มาจากคำว่าบือเระ มาจากภาษามลายูว่า บาเระนั้นน้ำหนักลดลง หาผู้ยืนยันไม่ได้ ที่นี่ทีมวิจัยไปศึกษาพื้นที่ ที่คำว่าบือเระ มาจากที่ดินไม่สมบูรณ์นั้นไปดูดินที่หมู่ที่ 1 จุดที่ 3 แยกบ้านนายพาริด เจะแว ดินลักษณะดินทรายมีกรวดเล็กๆ ทรายละเอียดดินลักษณะนี้ช่างก่อสร้างใช้ฉาบงานก่อสร้าง มีพื้นที่ไม่มากนักแต่ก็ใช้ประโยชน์ปลูกพืนอยู่ ทีมวิจัยน่าเชื่อว่า

คำว่า บือเระ มาจากภาษามลายูถิ่น แปลว่า ดินไม่สมบูรณ์ ไม่มีปุ๋ย ไม่อุ้มน้ำ ปลูกพืชเจริญเติบโตไม่ดี

สำหรับประวัติหมู่บ้านที่เกี่ยวกับดินไม่สมบูรณ์นั้นทีมวิจัยขาดประวัติความเป็นมา

ผลที่ได้รับจากเวทีลงพื้นที่

.1ได้ดูผังหมู่บ้าน

.2ได้ดูลักษณะดิน

.3ได้บันทึกภาพ

เวที ที่7

เรื่อง เวทีสรุป ข้อมูล และเรียบเรียงความเป็นมาตำบลบือเระ

วันที่ 31 มกราคม2552

สถานที่ ศรช.ปายอใน

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อเรียบเรียงชื่อหมู่บ้านให้สละสลวยถูกต้อง

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยได้ช่วยกันเรียบเรียง ชื่อความหมายของหมู่ที่ 1

.1บือเระ คำว่า บือเระมาจากภาษามลายูแปลว่าพื้นที่ดินไม่สมบูรณ์ ปลูกพืชไม่เจริญเติบโต

.2บือเระ มาจากภาษามลายูถิ่น เพี้ยนมาจากบาเระ แปลว่า แถว ระเบียบของผังหมู่บ้าน

.3บือเระมาจากภาษามลายูถิ่น เพี้ยนมาจากบาเระ แปลว่าสถานที่ทหารตั้งแถว

หมู่ที่ 2 บ้านกอตอ

คำว่า กอตอ เป็นภษามลายูถิ่น แปลว่า วังหรือที่อยู่ของเจ้าเมือง

หมู่ที่ 3 บ้านบาโงยือริง

คำว่า บาโง มาจากภาษามลายู แปลว่า โคก ที่สูง

คำว่า ยือริง เพี้ยนมาจากปาฮงยือริง แปลว่าต้นไม้ชนิดหนึ่ง

บาโงยือริง หมายถึง โคกที่มีต้นเนียงขนาดใหญ่

คำว่า บาโงยือริง หมายถึง ชื่อเจ้าเมืองสมัยหนึ่งที่มีชื่อว่ารายอยือริง มาพักบนโคก

หมู่ที่ 4 บ้านสือบือแร

คำว่า สือบือแร สันนิฐานเพี้ยนมาจากซือบือแร หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่ตรงข้ามหรือหมู่บ้านที่อย๔ข้ามฟาก

สรุปตำบลบือเระ 4 หมู่บ้าน

.1เป็นชื่อภาษามลายูถิ่นทั้ง 4 หมู่บ้าน

.2ชื่อหมู่บ้านที่เขียนภาษาไทยใช้อักษรปกติออกเสียงได้ถูกต้องสำเนียงไม่เพี้ยนเป็นภาษาไทยมี 1 หมู่บ้าน คือ บ้านกอตอ

.3ชื่อหมู่บ้านที่ต้องใช้ระบบตัวเขียนของพจนานุกรมฉบับ 3 จังหวัดชายแดนใต้

.1 -หมู่ที่ 1 บือเระ ต้องมีสัญญลักษณ์ ฺ บือเระ

.2 -หมู่ที่ 3 บาโงยือริง ต้องมีสัญลักษณ์ ฺ ยือริ่ง

.3 -หมู่ที่ 4 สือบือแร ภาษามลายูถิ่นไม่มี ส อักษรสูงมี ซ อักษรต่ำ ซือบือแร่

ผลของการจัดเวที

.1สามารถเรียบเรียงคำให้ดีขึ้น

.2สามารถใช้ระบบตัวเขียนของพจนานุกรมฉบับ 3 จังหวัด

-ใช้พยัญชนะภาษาไทยปกติ

-ใช้พยัญชนะภาษามลายูปาตานีแทนสัญลักษณ์ ร์ พยัญชนะภาษามลายูถิน ซ

เวที ที่8

เวที่วางแผนลงพื้นที่ ตำบลทุ่งคล้า

วันที่ 7 กุมภาพันธ์2552

สถานที่ ศรช .ปายอใน

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นที่ตำบลทุ่งคล้า

.2เพื่อหาผู้ประสานงาน

.3เพื่อศึกษาบริบทตำบลทุ่งคล้า

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยได้ศึกษาตำบลทุ่งคล้าโดยพิจารณาคนมีสองวัฒนธรรมได้แก่ หมู่ที่ 1 หัวนาไทยพุทธ % 100หมู่ที่ 2 บ้านมะรุกาตือแร คนมุสลิม% 100

หมู่ที่ 3 บ้านนาหว้า คนไทยพุทธ%100

หมู่ที่ 4 บ้านเตราะปลิงคนไทยพุทธ%100

หมู่ที่ 5 บ้านพอเหมาะ คนมุสลิม) % 100 สมัยก่อมีบ้าง(

ศึกษาได้ข้อมูลจากนางสาวรุสมีนี มะยิ และนางอนงค์นุช ปรางทอง

ทีมวิจัยร่วมกันพิจารณาวางแผน

ลำดับที่ 1 กำหนดพื้นที่แบ่งผู้รับผิดชอบ

หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 ให้นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 5 ให้นายสาการียา ซาเระ

ลำดับที่ 2 ให้ทีมวิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

- วางแผนหาเอกสาร
- จากหน่วยงานสาธารณสุข
- พัฒนาชุมชน
- กศน.
- เกษตร

ลำดับที่ 3 ค้นหาผู้รู้ในพื้นที่

โดยซักถามจากผู้นำในหมู่บ้าน ซึ่งนายอาแว ตีเยาะ รับหน้าที่นี้

ลำดับที่ 4 ทีมวิจัยกำหนดรูปแบบการลงพื้นที่ตำบลทุ่งคล้า

รูปแบบที่ 1 เอาผู้รู้ในพื้นที่ไปจัดเวที ที่อื่น

รูปแบบที่ 2 ศึกษาจากเอกสารให้เข้าใจ

รูปแบบที่ 3 เลือกพื้นที่ลงให้เหมาะสม

รูปแบบที่ 4 กำหนดผู้ประสานให้ชัดเจน

ผลของการจัดเวที

.1ทีมวิจัยเข้าใจบทบาทหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ 2 วัฒนธรรม

.2ทีมวิจัยได้เข้าใจบริบทตำบลทุ่งคล้าเพิ่มขึ้น

เวทีที่ 9

ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก หมู่ที่ 1 บ้านหัวนา

วันที่ 8 กุมภาพันธ์2552

สถานที่

ผู้เข้าร่วม 7คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายอาแว ตีเย๊าะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายอับดุลเลาะ สะอิ

.5นายเจะเตะ สาและ .6นายบารูดิน สามะ

.7นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อค้นหาความหมายของชื่อหมู่บ้าน

.2เพื่อค้นหาเรื่องเล่าประวัติ

ขั้นตอน/วิธีการ

ทีมวิจัยได้ประสานกับนางสาวรุสมีนี มะยิ ซึ่งเป็นครู กศน .ในพื้นที่ หมู่ที่1 บ้านหัวนา จากนั้น นางสาวรุสมีนี มะยิ ได้ประสานไปยังผู้รู้ในพื้นที่ ชี้แจงวัตถุประสงค์และทางผู้รู้ตอบรับ จึงได้นัดพบกันที่ห้องประชุม กศน.สายบุรี เวลา 1.00 น .เมื่อถึงเวลานัด ทีมวิจัยมา 3 คน ผู้รู้มา 2 คน จากนั้นได้จัดเวทีสนทนาโดยทีมวิจัยแนะนำชื่อทั้ง 3 คน ได้แก่ นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .2 นายสาการียา ซาเระ .3 นายบารูดิน สามะ หลังจากนั้นผู้รู้ได้แนะนำตัวให้กับทีมวิจัยได้รู้จักชื่อ .1 นางนฤพร บุญหลง อายุ 57 ปี .2 นางสาวจิตตรา ไชยศรี ต่อจากนั้น ทีมวิจัยให้ผู้รู้เล่าเกี่ยวกับบ้านหัวนา ซึ่งนางนฤพร บุญหลง ได้เล่าความหมายของบ้านหัวนาว่า

หัว หมายถึง พื้นที่ ที่ตั้งอยู่ข้านหน้า

นา หมายถึง พื้นที่ปลูกข้าว

ความหมายของชื่อหมู่บ้าน บ้านหัวนา หมายถึง พื้นที่ ที่อยู่ข้างหน้าพื้นที่นาปลูกข้าว

คำว่า หัวนา หมายถึง พื้นที่ ที่ตั้งอยู่ สุดเขตเป็นนา

จากนั้นได้เล่าว่า

เดิมหมู่ที่ 1 เรียกว่าทุ่งคล้า ต่อมาถูกน้ำท่วมจึงต้องย้ายพื้นที่ใหม่อยู่ที่สูงเรียกว่า หัวนา ได้ย้ายวัดมาด้วย

ผลของการจัดเวที

.1ได้รู้ความหมายชื่อหมู่บ้าน

.2ได้รู้ประวัติสาเหตุที่ย้าย

.3ได้ข้อมูลยังไม่ละเอียด

เวทีที่ 10

เรื่อง ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิง หมู่ที่ 2บ้านมะรุกาตือแร

วันที่ 14กุมภาพันธ์2552

สถานที่ หมู่ที่ 2บ้านมะรุกาตือแร

ผู้เข้าร่วม ทีมวิจัย 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายบารูดิน สามะ

.5นายซูลกีฟลี วาจิ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อต้องการค้นหาผู้รู้ในเรื่องชื่อ ความหมาย ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน

ขั้นตอน/วิธการ

ทีมวิจัยหมู่บ้านได้ประสานกับครู กศน .ประจำตำบลทุ่งคล้าขอร่วมเวทีโครงการผู้สูงอายุของ กศน . โดยทีมวิจัยหมู่บ้านมีผู้รู้ในเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยาหม่อง ยาดม ยาร้อน ยาเหลือง มาสาธิตให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้และแจกฟรีสำหรับงบประมาณค่าวัสดุ ค่าเครื่องดื่มเป็นของ กศน .สำหรับค่าวิทยากร สาธิตเป็นของทีมวิจัยชื่อหมู่บ้าน ซึ่งค่าวิทยากรทีมงานไม่เบิกแต่เข้าไปเบิกในค่าพาหนะและเครื่องดื่มเฉพาะทีมวิจัยเท่านั้น

การดำเนินการสัมภาษณ์ รอความพร้อมของสมาชิกผู้สูงอายุ ทีมวิจัยหมู่บ้านสัมภาษณ์พูดคุยค้นหาผู้รู้ภายในกลุ่มก่อน จากนั้นแนะนำวัสดุก่อนสาธิต

ดำเนินการสาธิต จากนั้นให้ผู้สูงอายุรอให้ผลิตภัณฑ์ที่บรรจุภัณฑ์เย็นลงก่อน ในช่วงเวลาดังกล่าวทีมวิจัยได้สัมภาษณ์ ความเป็นมาของหมู่บ้าน ความหมาย นายมะดีเยาะ อาแว ได้ให้ความหมายของ มะรุกาตือแร ว่า

มะรุกา ไม่รู้ว่าแปลว่าอะไร ภาษาอะไรแต่นายมะดีเยาะและกลุ่มผู้สูงอายุบอกว่าน่าจะเพี้ยนมาจากภาษามลายูถิ่น คำว่า “บือลูกา” แปลว่า ป่าที่เคยถางแล้วงอกใหม่แต่รกมากเข้าไปไม่ได้ คำว่า “ตือแร” เป็นภาษามลายู แปลว่า โปร่ง แจ้ง ป่าไม่ทึบมากนัก และได้ถามคนที่มาตั้งถิ่นฐานของชาวมุสลิมที่นี่ไม่มีใครทราบ ไม่รู้ประวัติความเป็นมา สถานที่ ที่เรียกว่ามะรุกาตือแร เขาก็บอกไม่ได้ สำหรับหลักฐานของป่าบริเวณไหนนั้นไม่มีใครบอกได้แต่เขาจะบอกลักษณะได้ มีคนถามว่า คนไปเกี่ยวข้องกับป่าอย่างไร จึงได้ตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านแสดงว่าป่าที่นี่มีความสำคัญกับคนที่นี่แน่นอน จากนั้นแจ้งให้กลุ่มผู้สูงอายุทราบว่าจะมาเยี่ยมพร้อมกับจะมาถามเรื่องประวัติหมู่บ้านใหม่

เวทีที่ 11

สัมภาษณ์เชิงลึกบ้านนาหว้า หมู่ที่3

วันที่ 15กุมภาพันธ์2552

สถานที่ หมู่ที่ 3 บ้านนาหว้า

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายมะลี มะเละ .2นายอาแว ตีเย๊าะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายเจะเตะ สาและ

.5นายสาการียา ซาเระ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อต้องการค้นหาผู้รู้ในเรื่องชื่อ ความหมาย ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน

ขั้นตอน/วิธีการ

ทีมวิจัยได้ประสานครู กศน .คนเก่าที่รับผิดชอบตำบลทุ่งคล้า คือ นางอนงค์นุช อดิศัยศักดา ซึ่งปัจจุบันเป็นข้าราชการครูสอนอยู่ที่โรงเรียนบ้านน้ำบ่อ อำเภอปะนาเระ เป็นผู้รู้ในเรื่องคนในตำบลเป็นอย่างดีและสามารถบอกชื่อผู้รู้เกี่ยวกับประวัติหมู่บ้าน ทีมวิจัยได้ไปพบ ได้ให้เอกสารชื่อผู้รู้แนนำะให้ประสานกับคนในพื้นที่ชื่อนางสาวจิตตรา ไชยศร จากนั้นทีมวิจัยได้ประสานคุณจิตตรา ไชยศรี นัดพบกันที่ กศน.สายบุรี และพร้อมทั้งสัมภาษณ์ นางสาวจิตตรา ไชยศรี

เวที ที่12

เรื่อง การลงพื้นที่ หมู่ที่ 4 เตราะปลิง

วันที่ 21 กุมภาพันธ์2552

สถานที่

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายเจะเตะ สาและ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายอับดุลเลาะ สะอิ

.5นายมะลี มะเละ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาข้อมูลความหมายชื่อหมู่บ้าน

2 .เพื่อค้นหาหลักฐาน

ขั้นตอน/วิธีการ

ให้บุคลากรของหน่วยงาน กศน .เป็นผู้ประสานงานสัมภาษณ์ นอกพื้นที่

จากข้อมูล ทีมวิจัยได้วิเคราะห์แล้วว่า หมู่ที่ 4 บ้านเตราะปลิงเป็นหมู่บ้านคนไทย 100% จึงได้ประสานงานกับนางสาวจิตตรา ไชยศรี ได้เล่าความเป็นมาของเตราะปลิง

-คำจำกัดความ คำว่า “เตราะปลิง” โดยนางสาวจิตตรา ไชยศรี แยกคำ ได้ 2 คำ คือ

คำว่า เตราะ กับ คำว่า ปลิง เขาอธิบายคำว่าเตราะ ซึ่งทีมวิจัยไม่เข้าใจคำนี้มาจากภาษากลางหรือว่าภาษาถิ่นไทย นางสาวจิตตรา ไชยศรี บอกว่าน่าจะเป็นภาษาไทยถิ่น ซึ่งคำว่าเตราะ หมายถึง ลำธารเล็กๆ และให้ทีมวิจัยค้นในพจนานุกรม ภาษาได้) ค้นหา 1(

คำว่า ปลิง หมายถึง สัตว์น้ำจืดชนิดหนึ่ง ลำตัวยืดหยุ่นคล้ายยางเส้น ตัวสีดำ ส่วนมาก อยู่ในนา บ้าง มีลักษณะพิเศษคือ ดูดเลือดคน

ความหมายที่ตั้งชื่อเตราะปลิง เพราะลำธารเล็กๆพบปลิงขนาดใหญ่ มีเรื่องเล่าแต่จำไม่ได้ นางสาวจิตตรากล่าว

ผลของการสัมภาษณ์

1 .ได้ความหมาย

2. ไม่ได้ความเป็นมา

3. ไม่มีหลักฐานยืนยัน

เวที ที่13

เรื่อง ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก หมู่ที่ 5 พอเหมาะ

วันที่ 22 กุมภาพันธ์2552

สถานที่ หมู่ที่ 5 พอเหมาะ

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.3นายบารูดิน สามะ .4นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.5นายซูลกีฟลี วาจิ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาความหมายชื่อหมู่บ้าน
2. เพื่อค้นหาประวัติความเป็นมา

ขั้นตอน / วิธีการ

กระบวนการ/วิธีการ /ประสานงาน นส.รุสมีนี ให้ค้นหาผู้รู้ในเรื่องชื่อความหมาย ความเป็นมา จากการที่สนทนาพูดคุยกับ นางสาวรุสมีนี มะยิ บอกว่า จากเอกสารเคยอ่าน

พอเหมาะ เป็นคำเพี้ยนมาจาก “พอบอด” เป็นคำที่มาจากภาษาไทยเดิม แต่เนื่องจากว่า หมู่บ้านนี้มีชุมชนมุสลิมเสียส่วนมาก ได้เรียก พ่อบอด เป็นสำเนียงมลายูเป็น พอเบาะ ต่อมาทางการได้จัดตั้งชื่อหมู่บ้านได้เขียนจากพอเบาะ เป็นพอเหมาะ เพื่อให้มีความหมายแปลได้) นางสาวรุสมีนี มะยิ กล่าว(

<u>ทีมวิจัยสรุป</u> จากข้อมูล หมู่ที่ 5 บ้านพอเหมาะนี้มีชุมชนไทยพุทธ ประมาน 5 หลังคาเรือน ซึ่งทีมวิจัยได้ตั้งคำถามว่า ทำไมหมู่บ้านมุสลิมแต่ชื่อมาจากภาษาไทยเป็นเพราะอะไร ทีมวิจัยได้นำชื่อมลายู

“พอเหมาะ” มาหาความหมาย ในทีมวิจัยบอกว่าไม่มีความหมายภาษามลายู ซึ่งน่าเชื่อว่ามาจากคำว่า พ่อบอดจริงๆ ซึ่งสิ่งที่ทีมวิจัยต้องค้นหาคือเรื่องราวความเป็นมาของคำว่า “พ่อบอด” จากการแนะนำของนางสาวรุสมีนี มะยิ ให้ไปหา นฤพร บุญหลง อยู่หมู่ที่ 3

เวที ที่14

บันทึกการประชุม

เรื่อง พิจารณาข้อมูลและเรียบเรียง ซึ่งความหมายประวัติความเป็นมาของหมู่ที่ 1 หัวนา หมู่ที่2 บ้านมะรูการคือแร

วันที่ 28 กุมภาพันธ์2552

สถานที่ ศรช .ปายอใน

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมเรียบเรียง ความหมายชื่อหมู่บ้าน

ขั้นตอน/วิธีการ

ทีมวิจัยเสนอในการ แบ่งกลุ่มพิจารณา ได้ 2 กลุ่ม

1. กลุ่มที่ 1 นายสาการียา ซาเระ หาความหมาย หมู่ที่ 1 หัวนา
2. กลุ่มที่ 2 นายอับดุลเลาะ เปาะอิหาความหมาย หมู่ที่ 2 มะรุกาตือแร

จากนั้นทั้งสองกลุ่ม มาสรุป ความหมาย ดังนี้

คำว่าหัวนา นายสาการียา ซาเระบอกว่า นางนฤพร บุญหลง เป็นผู้ให้ข้อมูลบอกว่า

หัวหมายถึงข้างหน้า หรือก่อน

นา หมายถึง ที่นา

หัวนา นางนฤพร บุญหลง ให้คำจำกัดความว่า พื้นที่ ที่อยู่ก่อนหรือพื้นที่ข้างหน้า พื้นที่นา พื้นที่ท้าย ก่อนที่จะถึงที่นา เขาเรียกว่า หัวของนา

ผลของการจัดเวที

.1ได้ข้อมูลความหมาย

เวที ที่15

เรื่อง การพิจารณา ชื่อหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านหัวนา, 4 เตราะปลิง ,5 พอเหมาะ

วันที่ 7 มีนาคม2552

สถานที่ ศูนย์ปศุสัตว์ ชุมชนบ้านดอ

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทีมวิจัยนำข้อมูล ชื่อหมู่บ้านพิจารณาวิเคราะห์เรียบเรียงให้สมบูรณ์มากที่สุด
2. เพื่อพิจารณาส่วนไหนที่ไม่สมบูรณ์ให้แก้ไขเพิ่มเติม

ขั้นตอน/วิธีการ

ทีมวิจัยแบ่งออก 3 กลุ่ม 3 ชื่อหมู่บ้าน ไปพิจารณาก่อนแล้วเอามาสรุปแต่ละกลุ่มมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งเป็นมติ

กลุ่มที่ 1 นายสาการียา	ซาเระ	หมู่ที่ 3 บ้านท้อนา
กลุ่มที่ 2 นายบารูดิน	สามะ	หมู่ที่ 4 บ้านเตราะปลิง
กลุ่มที่ 3 นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	หมู่ที่ 5 บ้านพอเหมาะ

กลุ่มที่ 1 ได้สรุป ดังนี้

1. หมู่ที่ 3 บ้านท้อนา พิจารณา ความหมายของชื่อหมู่บ้านแบ่งได้ 2 คำ คือ หัว กับ นา ซึ่งเป็นภาษาไทย คำว่าหัว หมายถึงพื้นที่ ที่อยู่ข้างต้นหรือพื้นที่ที่อยู่ส่วนหน้า

คำว่า นา หมายถึงพื้นที่ ราบต่ำ ใช้ในการปลูกข้าวและชาจะยกคันนา เพื่อแบ่งอานาเขต แสดงกรรมสิทธ์ในที่นานั้นๆ

สรุป บ้านหัวนาหมายถึงพื้นที่ที่ตั้งอยู่ข้างหน้าของทุ่งนาโดยมีคันนาเป็นเขตสุดท้ายของพื้นที่สูงจะต้องพื้นที่ดูหลักข้าม ลักษณะของพื้นที่ต่อมาเมื่อทางการตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านเจ้าหน้าที่ ฟังสำเนียงภาษามลายูว่า พวามาย ซึ่งไม่มีความหมาย เจ้าหน้าที่เลยหาคำที่ไกล้เคียงแบะมีความหมายมาเขียนชื่อว่า พอเหมาะ

เวที ที่16

เรื่อง ลงพื้นที่เก็บข้อมูล หลักฐาน ร่องรอย สภาพพื้นที่ แผนที่

วันที่ 8 มีนาคม2552

สถานที่ ม.1, 2, 3,4,5 (ทุ่งคล้า)

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาหลักฐานประกอบ
2. เพื่อดูสภาพพื้นที่ และแผนที่

กระบวนการ/วิธีการ

แบ่งทีมวิจัยออกเป็น 5 กลุ่มๆละ 2 คน

ให้ไปหาข้อมูลเพิ่มเติมและหลักฐานประกอบ

หมู่ที่ 1 นายสาการียา	ซาเระ	หลักฐานก่อนในเรื่องสภาพพื้นที่และแผนที่
หมู่ที่ 2 นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	หลักฐานอ่อนในเรื่อง สภาพพื้นที่และแผนที่
หมู่ที่ 3 นายอาแว	ดีเยาะ	หลักฐานในเรื่อง สภาพพื้นที่และแผนที่
หมู่ที่4 นายเจะเตะ	สาและ	หลักฐานในเรื่องจุดที่เป็นเตราะต้องจำนวนมาหรือขนาดใหญ่
หมู่ที่ 5 นายมะลี	มะเละ	หลักฐานในเรื่องความหมายของชื่อ

จากการลงพื้นที่

นายสาการียา ซาเระ ได้หลักฐานเพิ่มเติม

-สภาพพื้นที่เป็นที่สูงลงสู่ที่ต่ำ พื้นที่ตัดถนน 4 เลน โดยทางทิศเหนือเป็นที่นา ทิศใต้ติดถนน 4 เลน เป็นที่สูงมีประตูซุ้มเข้าไปในหมู่บ้าน

-ได้แผนจากนางอนงค์นุช ปรางค์ทอง ครูประถม โรงเรียนบ้านน้ำบ่อ

-ได้ข้อมูลจากเอกสารข้อมูลพื้นฐานของตำบล

เวที ที่17

เรื่อง สรุป การลงพื้นที่ หาหลักฐาน 5 หมู่บ้านของทุ่งคล้า

วันที่ 14 มีนาคม2552

สถานที่

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

เวที ที่18

เรื่อง ลงพื้นที่ หาข้อมูลเพิ่มเติมของ 4 หมู่บ้าน ของบางเก่า

วันที่ 15 มีนาคม2552

สถานที่ ตำบลบางเก่า

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .2นายบารูดิน สามะ

.3นายอาแว ตีเย๊าะ .4นายเจะเตะ สาและ

.5นายสาการียา ซาเระ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหา ผู้รู้ให้ข้อมูลเพิ่ม ความหมายของชื่อ “งาแบ”
2. เพื่อต้องการหาควมหมายชื่อตำบลบางเก่า

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยได้ทราบว่า นายชาคริต วิชิตนันท์ ผู้รู้ในเรื่องชื่อความหมายของบางเก่า โดยการแนะนำของนายดาบนิรันดร์ ธรรมรักษา ซึ่งคุ้นเคยและรู้จักเป็นอย่างดี ทีมวิจัยจึงขอความร่วมมือให้นายดาบนิรันดร์ ธรรมรักษาได้ประสานและนัดพบกับทีมวิจัยดังกล่าว ในวันที่ 1 สิงหาคม 2552 เวลา 10.00 น .สถานที่ศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิตบ้านค้อ นายชาคริต วิรัตนันท์ ได้ให้ความหมายของชื่อบางเก่า ในส่วนภาษามลายู มือ งาแบ หมายถึง ปลาหมึกชนิดหนึ่งที่อยู่ในทะเลแถบนี้ ภาษาไทยเรียกว่าปลาหมึกหอม ซึ่ง
นายชาคริต วิชิตนันท์ ได้อธิบายชนิดของปลาหมึกว่ามีดังนี้

.1ปลาหมึกคางคก

.2ปลาหมึกกล้วย

.3ปลาหมึกศอก ตัวยาวประมาณ 1 ศอก

.4ปลาหมึกหอม

เวที ที่19

เรื่อง เก็บข้อมูลเพิ่มในเรื่องความหมายและเก็บหลักฐาน สภาพพื้นที่ หมู่ที่ 7 8 ,ตำบลเตราะบอน

วันที่ 21 มีนาคม2552

สถานที่ หมู่ที่7,8

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.3นายเจะเตะ สาและ .4นายซูลกีฟลี วาจิ

.5นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

วัตถุประสงค์

เพื่อหาความหมายเพิ่มเติม ของหมู่ที่ 7 กะลาพอออก 8 กะลาพอตก

เวที ที่20

เรื่อง ทีมวิจัยตรวจสอบชื่อหมู่บ้านที่ต้องเพิ่มข้อมูล

วันที่ 22 มีนาคม2552

สถานที่ บ้านค้อ

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มเติมให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ในการเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอน / วิธีการ

ให้แต่ละคนตรวจสอบโดยการอ่านข้อมูลดิบที่บันทึกไว้ โดยแบ่งหน้าที่ดังนี้

.1นายบารูดิน สามะ ตรวจสอบตำบลกะดุนง รับผิดชอบ 3 คน

.2นายสาการียา ซาเระ ตรวจสอบตำบลเตราะบอน รับผิดชอบ 4 คน

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ ตรวจสอบตำบลตะลุบัน รับผิดชอบ 3 คน

ผลสรุปจากการตรวจสอบ

.1ตำบลกะดุนงชื่อหมู่บ้านละอาร์ยังไม่ชัดเจนในเรื่องความหมายของชื่อหมู่บ้าน

-ขาดแผนที่ของตำบลและของแต่ละหมู่บ้าน

-ขาดอาณาเขต

.2เตราะบอน ชื่อหมู่บ้านกะลาพอยังไม่ชัดเจนจากการยืนยันในเวทีผู้สูงอายุให้ไปค้นหา กะลาพอมาจากคำว่า “ก๊อลาปอ”

-ขาดแผนที่ของตำบลและของหมู่บ้าน

.3ตะลุบัน ชื่อหมู่บ้าน บางตาหยาดและปาตาตีมอ

-ขาดแผนที่ตำบลและของชุมชน

ผลการจัดเวที

.1ทีมวิจัยได้รู้ข้อมูลที่ขาด

.2ทีมวิจัยมีการวางแผนทำงานต่อ

เวที ที่21

เรื่อง เรื่อง ลงพื้นที่ เก็บหลักฐาน ตำบลกะดุนง เตราะบอน ตะลุบัน

วันที่ 28 มีนาคม 2552

สถานที่ ตำบลกะดุนง เตราะบอน ตะลุบัน

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

.1หาข้อมูลเพิ่มเรื่องชื่อ ความหมาย

.2หาข้อมูลแผนที่ของตำบลและหมู่บ้าน

.3หาข้อมูลอาณาเขต

ขั้นตอน / วิธีการ

.1แบ่งนักวิจัยออกเป็น 3 กลุ่ม

-กลุ่มนายบารูดิน สามะ ไปตำบลกะดุนง

-กลุ่มนายสาการียา ซาเระ ไปตำบลเตราะบอน

-กลุ่มนายอับดุลเลาะ เปาะอิ ไปตำบลตะลุบัน

เมื่อแบ่งกลุ่มเรียบร้อยแล้วให้แต่ละกลุ่มไปทำหน้าที่ของกลุ่มให้แล้วเสร็จแล้วนัดเจอกันที่ ศรช.กะดุนง เวลา 14.00 น .เพื่อสรุปผล

ผลของการจัดเวที

-นักวิจัยเปลี่ยนแปลงไม่สรุปผลตามที่นัดกันเวลา 14.00 น .ขอเลื่อนไปเป็นวันที่ ต่อไป

เวที ที่22

เรื่อง สรุปผลเพิ่มเติมข้อมูล 3 ตำบล ตำบลกะดุนง เตราะบอน ตะลุบัน

วันที่ 29 มีนาคม2552

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

.1รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ 3 ตำบล

ขั้นตอน / วิธีการ

.1นายบารูดิน สามะ ได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากตำบลกะดุนง

-ความหมายของชื่อละอาร์ไม่ได้ข้อมูล

-ได้แผนที่ตำบลกะดุนง

.2นายสาการียา ซาเระ ได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากตำบลเตราะบอน

-ความหมายของคำว่ากะลาพอเพิ่มเติม ว่า กะลาพอ มาจากคำว่ากือลาปอ หมายถึงต้นมะพร้าว จากนายอาแซ อูเซ็ง

-ได้แผนที่จาก อบต .เตราะบอน อาราเขตติดต่อของตำบล สำหรับของหมู่บ้าน นายก อบต .แนะนำให้ไปเอาที่ กศน.สายบุรี

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ ได้นำเสนอข้อมูลเพิ่มเติมของตำบลตะลุบัน

-ได้ความหมายชื่อหมู่บ้าน บางตาหยาด ได้มาจากคำว่าทัฮยัต เป็นภาษาอาหรับ

-ได้แผนที่ตำบลจากนายดาบนิรันดร์ ธรรมรักษา สภ.สายบุรี

-ได้แผนที่ชุมชนแต่ละชุมชน แต่ยังขาดแผนที่ชุมชนอุเมะ ชุมชนลาเมาะทะเล

ผลที่ได้รับจากการจัดเวที

.1ได้ข้อมูลเพิ่มเติม

.2ทำให้รายงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เวที ที่ 23

เรื่อง พิจารณาและรวบรวมเรียบเรียงชื่อหมู่ที่ 4 แซะโมะ ,หมู่ที่ 5 ลานช้าง ,หมู่ที่ 6 กาเยาะมาตี

วันที่ 4 เมษายน2552

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1 .เพื่อเรียบเรียง ความหมายและความเป็นมาและเรื่องเล่า

2. เพื่อให้ทีมวิจัยยืนยันและยอมรับสิ่งที่เขียน

3. เพื่อให้ชุมชน ยอมรับ

ขั้นตอน/วิธีการ

นำเอาข้อมูลชื่อหมู่บ้านให้ทีมวิจัยอ่านก่อนจากนั้นให้ทีมวิจัยพิจารณาชื่อความหมาย และนำเสนอหลักฐานถ้ามีจากนั้นให้ทีมวิจัยนำข้อมูลใหม่มาอภิปราย ชื่อหมู่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านแซะโมะ

ความหมาย แซะโมะ ภาษาไทยไม่มีความหมาย

ภาษามลายู ไม่มีความหมาย

สันนิฐาน คำว่าแซะ มาจากภาษาไทย เสร็จ

คำว่า โมะ มาจากภาษาไทย หมด

รวมความแล้ว แซะโมะ มาจากคำว่า เสร็จหมดซึ่งทีมวิจัย ได้ค้นหา เอกสารและคนในชุมชน สอดคล้องกันน่าเชื่อว่ามาจาก คำภาษาไทย คนใช้สำเนียงมลายู

เวที ที่24

เรื่อง ลงพื้นที่ หาข้อมูลเพิ่ม ในเรื่องความหมายชื่อหมู่บ้านความหมาย ของละอาร์ ม.6 กะดุนง

วันที่ 5 เมษายน2552

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาความหมายเพิ่มเติม

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยลงพื้นที่ หาแบเลาะ บ้านเลขที่ 6 ละอาร์ได้ความว่า ทางตะวันออกของโรงเรียนบ้านละอาร์ มีหนองลึกเรียกว่า ลูโบะ ลาฮา อาจจะเป็น ไปได้ว่าการตั้งชื่อ ละอาร์ อาจจะมาจาก ลาฮา ซึ่งแบเลาะก็ไม่ยืนยันเพราะ ลูโบะนี้ ถูกกัดเซาะ ได้ตื้นเขินแล้วชุมชนไม่ค่อยได้เรียกว่า ลาฮา แล้วแต่ได้คนในบริเวณนี้ยืนยันว่า จุดนี้เป็น ลูโบะ ลาฮาจริง

ลักษณะพื้นที่เป็นแม่ทั้งสายบุรี ส่วนโค้งของแม่น้ำบริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ มีส่วนลึกคล้ายหนองเป็นกระทะยื่นเข้าไปในพื้นที่ดิน

เวที ที่25

เรื่อง สรุปผล ความหมายชื่อหมู่ที่ 6 ละอาร์

วันที่ 11 เมษายน 2552

สถานที่ ศรช .ปายอใน

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาความหมายเพิ่มเติม
2. เพื่อหาหลักฐานประกอบ

ขั้นตอน/วิธีการ

ทีมวิจัยได้สรุปคำว่า ละอาร์ มาจาก

1. ละอาร์ มาจากภาษาไทย หมายถึงหลักขนาดใหญ่ปักอยู่ริมแม่น้ำสายบุรี)
   นายสาเหาะ อับดุลลาเตะ
2. ละอาร์ สันนิฐาน มาจาก คำอุทาน
3. ละอาร์ สันนิฐาน มาจากภาษา มลายูว่า ลาฮา ซึ่ง หมายถึงหนองนิ่ง

ทีมวิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่น่าจะมาจากหลักใหม่เพราะ ละอาร์ กับหลักใหญ่ ไม่น่าจะเพี้ยนไปคนละเสียง ส่วนที่ว่าเป็นคำ อุทาน ว่า หลักอาร์นั้น ทีมวิจัยพิจารณาแล้วใครอุทาน ให้ใครได้ยิน และคนที่พบหลักใหญ่จะอุทานทุกคนหรือ เป็นคำความที่ไม่มีใครตอบได้

ทีมวิจัยพิจารณาเห็นว่า คำว่า ละอาร์ มาจากภาษา มลายู ว่า ละฮา หมายถึง หนองบึง เพราะหลายแห่งหมู่บ้านที่ชื่อลาฮา มักหมายถึงหนองบึง แต่ไม่พบคนยืนยันว่าเป็น ลาฮา ไม่มี เรื่องเล่า

เวที ที่26

เรื่อง วางแผนลงพื้นที่ สัมภาษณ์เชิงลึก ตำบลปะเสยะวอ 7 หมู่บ้าน

วันที่ 12 เมษายน2552

สถานที่ ศรช .ม.3 ปายอใน

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาแนวทางในการลงพื้นที่ปะเสยะวอให้ปลอดภัย
2. เพื่อหาวิธีการหาข้อมูล
3.เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่

ขั้นตอน/วิธีการ

ทีมวิจัยวิเคราะห์ พื้นที่ ข้อเสนอแนะ

1.สภาพภูมิศาสตร์ ติดทะเล เส้นทาง เข้าไปทางหมู่บ้าน เส้นทางเดียว ได้แก่ หมู่ที่ 1 ปาตาบาระ หมู่ที่7 บ้านลุ่มปลอดภัยสูง เหตุเกิดบ่อยครั้ง ชุมชน อยู่ในความสามัคคี เป็นชุมชนที่ให้ความร่วมมือกับรัฐ ส่วนหมู่ที่ 3,4,5,6 เป็นหมู่บ้านที่ติดกับถนนใหญ่ความปลอดภัยอาจจะลดน้อยลง

ดังนั้นทีมวิจัยต้องหาผู้รู้ไม่สัมภาษณ์ที่อื่นเพราะการหาข้อมูลเรื่องชื่อหมู่บ้านทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจ ทีมวิจัยแบ่งบทบาทหน้าที่โดยให้ผู้ใหญ่ บ้าน นายอาแว ดีเยาะ เป็นผู้ประสานงานและนัดพบกับผู้รู้ ซึ่งวิธีการนั้นผู้ใหญ่ จะวางแผนอีกครั้งหนึ่ง และจะแจ้งเป็นราย ๆไปแล้วเอาข้อมูลทั้งหมดมาสรุปอีก เวทีหนึ่ง

<u>ผลของการจัดเวที</u>

1. สร้างความเข้าใจในทีมวิจัยเรื่องการเข้าพื้นที่
2 แบ่งบทบาทหน้าที่ โดยนายอาแว ดีเยาะ เป็นผู้ตัดสินใจในรูปแบบการเข้าหาผู้รู้

เวที ที่27

เรื่อง พิจารณาข้อมูลของหมู่ที่ 1 ปาตาบาระ

วันที่ 18 เมษายน2552

สถานที่ ศูนย์ปศุสัตว์ชุมชนบ้านค้อ

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายอับดุลเลาะ สะอิ

.5นายบารูดิน สามะ

วัตถุประสงค์

1. พิจารณาข้อมูลที่เป็นความหมายชื่อบ้านและความเป็นมา
2. นำเอกสารมาประกอบ

ขั้นตอน/วิธีการ

นายอาแว ตีเยาะ ได้ประสานงานกับกำนันตำบลปะเสยะวอ ได้ส่งให้นายสาการียา ซาเระ นายอับดุลเลาะ เปาะอิ และนายบารูดิน สามะ ไปสัมภาษณ์นายมะยูดิน สมาแอ ได้ความว่า ชื่อหมู่บ้านปาตาบาระ

ปาตา เป็นภาษามลายูถิ่น แปลว่า ชายหาด

บาระ เป็นภาษามลายูกลาง แปลว่า ทิศตะวันตกหรือมักจะใช้กับทิศทางลมมรสุม

ความเป็นมาหมู่บ้านนี้เดิม พื้นที่ชายหาดนี้ติดกับปาตาตีมอซึ่งหมายถึงชายหาดที่อยู่ทางทิศตะวันออก ปัจจุบันปาตาตีมอ อยู่ในเขตเทศบาลตำบลตะลุบัน ต่อมาแม่น้ำสายบุรี สายมาจากตะบิ้งและสายมาจากกอตอไม้แก่นได้มาบรรจบกันจึงได้กัดเซาะเป็นปากอ่าว ซึ่งได้คั่นปาตาตีมอกับปาตาบาระอย่างชัดเจน (นายมะยูดิน สมาแอ)

นายอาแว ตีเยาะ ได้มอบให้นายบารูดิน สามะ ไปบันทึกภาพชายหาดและปากน้ำที่แบ่งปาตาตีมอกับปาตาบาระ(1)

เวที ที่28

เรื่อง สัมภาษณ์เชิงลึก หมู่ที่ 2 บ้านบน

วันที่ 25 เมษายน2552

สถานที่ บ้านแบเฮง ช่างทำเรือกอและจำลอง

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายเจะเตะ สาและ

.3นายบารูดิน สามะ .4นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.5นายซูลกีฟลี วาจิ

วัตถุประสงค์

1 .เพื่อหาความหมายชื่อหมู่บ้าน

2 .เพื่อค้นหาประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

ขั้นตอน/วิธีการ

นายอาแว ดีเยาะ ได้ประสานกับแบเฮง ช่างทำเรือกอและ ทีมวิจัยได้เชิญไปพบที่ร้านน้ำชาบ้านบน จากการเล่าของแบเฮง บอกว่าบ้านบนเดิมเป็นป่าทึบมากไม่มีคนอยู่อาศัย คนจะอาศัยริมทะเลส่วนมาก) บ้านลุ่มปัจจุบัน (ต่อมาบ้านลุ่มถูกลมมรสุมชายหาดถูกกัดเซาะ บ้านเรือนเสียหายทุกที คนบางส่วนก็ทยอยออกมาอยู่ที่สูงแต่ประสบความลำบากในฤดูแล้งน้ำไม่มี ชุมชนจึงมีการขุดบ่อขนาดใหญ่ที่บ้านลุ่ม ซึ่งคนบ้านบนก็ใช้ผ่านกลางหมู่บ้านบน ทำให้คน อบพยบมาอาศัยบ้านบนมากขึ้นและมีความเจริญอย่างรวดเร็ว ได้สร้างมัสยิด และมีสุสานฝังศพ หลายหมู่บ้านได้ฝังศพที่นี้เพราะเป็นที่สูง

เดิมหมู่ชุมชนนี้ชื่อว่า กาปงอาตะ หมายถึงหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่สูง ต่อมาทางการได้ตั้งชื่อใหม่ เป็นภาษาไทยว่า บ้านบน หมายถึงหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สูงหมู่บ้านนี้ได้ตั้งชื่อตรงกับคำแปลภาษามลายู

เวที ที่29

เรื่อง สัมภาษณ์เชิงลึก ม.3 ปะเสยะวอ

วันที่ 26 เมษายน2552

สถานที่

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายซูลกีฟลี วาจิ .2นายเจะเตะ สาและ

.3นายอาแว ตีเย๊าะ .4นายสาการียา ซาเระ

.5นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

วัตถุประสงค์

1 .เพื่อค้นหาความหมายของชื่อและความเป็นมา

ขั้นตอน/วิธีการ

นายอาแว ดีเยาะ ได้ประสานกับผู้ใหญ่บ้านปะเสยะวอแล้วส่งทีมวิจัยไปพบที่บ้านนายมะยูดิน สมาแอ ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ผู้ใหญ่รับรู้ จากนั้น ทีมวิจัยได้สนทนาเดี่ยวกับความหมายความเป็นมาของชื่อและของหมู่บ้าน พอจะสรุปได้ดังนี้

ความหมายของชื่อหมู่บ้านปะเสยะวอ คำว่าปะเสกับคำว่ายะวอ เขียนภาษาไทยว่าปะเสไม่ใช่ภาษาไทยและไม่ใช่ภาษามลายู แต่น่าจะมาจากคำว่าปาเซ เป็นภาษามลายูถิ่น แปลว่าทราย

คำว่า ยะวอ ไม่ใช่ภาษาไทย แต่สันนิฐานว่าน่าจะมาจาก ยาวอ ภาษาถิ่น หมายถึง ชาวชวา จากอินโดนีเซีย ที่มาอาศัยอยู่ในแถบนี้เรียกว่า ออ-แร ยาวอ

นายมะยูดิน สมาแอ ได้เล่าประวัติย่อของปะเสยะวอดังนี้

ในสมัยหนึ่งเกาะสุมาตราประเทศอินโดนีเซีย มีการล่าอานานิคม ทำให้คนสุมาตราได้หนี อพยพมาทางเรือมาถึงประเทศไทย ในแถบบริเวณนี้ ซึ่งมีความชอบอาศัยอยู่ริมชายหาด เตรียมพร้อมที่จะแล่นต่อไปเมื่อเจ้าของพื้นที่ไม่อนุญาต แต่ในแถบนี้ ชาวชวาอาศัยอยู่อย่างอิสระต่อมาคนในพื้นที่มาเห็น ชาวชวา อพยพ มักจะเรียกว่า ออ-แร ยาวอ หมายถึงชาวชวา คนที่มาอยู่ที่นี้คนแรกเป็นผู้รู้และเชี่ยวชาญในเรื่องศาสนาอิสลาม จึงมีการเผยแพร่ ศาสนาอิสลามต่อไป

คนที่อพยพ มากจากชวามีผู้รู้ในเรื่อง

-การต่อเรือกอและ

-การทำน้ำบูดู

เวที ที่30

เรื่อง รวบรวมเรียบเรียงข้อมูลชื่อ หมู่ที่ 3 ปะเสยะวอ

วันที่ 2 พฤษภาคม2552

สถานที่ กศน .สายบุรี

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเรียบเรียงข้อมูลและวิเคราะห์ให้เหมาะสม

2 .เพื่อให้ทีมวิจัยแสดงความคิดเห็นข้อมูลที่ได้อย่างมีส่วนร่วม

ขั้นตอน/วิธีการ

จากข้อมูลที่ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกได้ 2 ความหมาย

1. จากนายมะยูดิน สมาแอ บอกว่า

ปะเสยะวอ มาจากคำ 2 คำ

คำว่าปะเส มาจากภาษามลายูว่า ปาเซ แปลว่าทราย

คำว่ายะวอ มาจากภาษามลายู หมายถึง คนที่ อพยพ มาจากชวา ประเทศอินโดนีเซีย

2. จากเอกสาร โครงการวิจัย บูดู สามตำบลที่ ปี 48 ให้ความหมายปะเสยะวอว่า

ปะเส แปลว่า ทราย

ยะวอ เพี้ยนมาจาก บลากอ แปลว่า ชนกัน

ปะเสยะวอ หมายถึง พื้นที่ ที่คลองสองสายมาประรายกัน เกิดเป็นเนินทรายจากที่ทีมวิจัยได้ข้อมูล 2 อย่าง ทีมวิจัยต้องลงไปดูพื้นที่เพื่อ ดูหลักฐาน ซึ่งมีการนัดกัน และกำหนดวันที่กำหนดตัวบุคคล

สิ่งที่ทีมวิจัย ลงพื้นที่เก็บหลักฐานมาประกอบปะเสยะวอ มาจากหาดทรายชาวชวาอาศัยอยู่

1 .หาดทรายที่เป็นที่อยู่ของชาวชวา

2. เชื้อสายชาวชวายังมีอยู่อีกหรือไม่

3. วัฒนธรรมของชนชาวชวา

ปะเสยะวอ ที่หมายถึง แม่น้ำสองสายมาประจบกันเกิดเป็นเนินทราย

หาหลักฐาน

1. คลองสองสายชื่ออะไร อยู่จุดไหน

2 .ปัจจุบันมีอยู่หรือไม่

เวที ที่31

เรื่อง ลงพื้นที่หาข้อมูล หมู่ที่ 3 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

วันที่ 3 พฤษภาคม2552

สถานที่ หมู่ที่ 3 ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายอับดุลอาซิ หะยีสาและ .2นายสาการียา ซาเระ

.3นายซูลกีฟลี วาจิ .4นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.5นายอาแว ตีเย๊าะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาหลักฐานประกอบ
2. เพื่อดูลักษณะพื้นที่

ขั้นตอน / วิธีการ

นายสาการียา ซาเระ ลงพื้นที่พูดคุยในร้านน้ำชา เกี่ยวกับคนมาตั้งถิ่นฐานเดิม เป็นคนอพยพมาจากชวาจริงๆ คนสุดท้ายที่เสียชีวิต ชื่อ เขาไม่บอก แต่ไปชี้กูโบร์ได้ แต่ปัจจุบันนี้ได้สร้างบ้านทับกูโบร์นี้แล้ว

ชาวชวาคนนี้มีความรู้ในเรื่องศาสนาอิสลามมาเผยแพร่ในแถบนี้ เขาบอกว่าเดิมในแถบนี้เป็นชาวฮินดูอาศัยอยู่

ชาวชวามีความสามารถในการต่อเรือกอและ ซึ่งปะเสยะวอนี้ชุมชนมีการต่อเรือกอและจริงๆและปัจจุบันนี้แบเฮงเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามรถในการต่อเรือกอและจำลองซึ่งมีชื่อเสียงอย่างมาก

สำหรับน้ำบูดู เขาบอกว่ามาจากชาวชวาเหมือนกัน เพราะในขณะที่แล่นเรือเดินทางนั้นได้จับปลาเล็กๆ หมักเกลือไว้รับประทานในระหว่างการเดินทาง

สำหรับที่ว่า ชื่อปะเสยะวอ มาจากคลองสองทรายมาบรรจบกันเกิดเป็นเนินทรายนั้นเขาบอกว่าแม่น้ำสายบุรี มาบรรจบกับคลองตูเวะ เกิดเป็นเนินทราย จุดที่เป็นเนินทรายคือที่สะพานหัวโค้งก่อนถึงหมู่ที่ 3นายมะรอบี ดือราแม ผู้นำมาชี้จุดเป็นหลักฐาน

เวที ที่32

เรื่อง ทีมวิจัยสรุปรวบรวมหลักฐานและแสดงความคิดเห็น

วันที่ 16 พฤษภาคม 2552

สถานที่ ที่ทำการปศุสัตว์บ้านค้อ

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมเรียบเรียงให้ถูกต้อง
2. เพื่อกลันกรองข้อความให้เหมาะสม

ขั้นตอน / วิธีการ

นายสาการียา ซาเระ ลงพื้นที่หาข้อมูลปะเสยะวอ ที่หมายถึงหาดทรายที่มีคนชวาอาศัยอยู่ ทีมนี้บอกว่ามีคนชวาตั้งถิ่นฐานที่นี้จริงซึ่งมีหลักฐาน

สุสานของคนชวาแต่บันทึกภาพไม่ได้เพราะมีอะไรบางอย่างที่ปิดไว้

.2มีวัฒนธรรมการต่อเรือกอและซึ่งมีการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน

.3สถานที่ผลิตน้ำบูดูอร่อยขึ้นชื่อของสายบุรีอยู่ที่นี่และชุมชนที่นี้เกือบทุกครัวเรือนประกอบอาชีพผลิตน้ำบูดูครบวงจร

ทีมวิจัยลงความเห็นว่า

ปะเสยะวอ มาจากคำ 2 คำ

ปะเส ใน ภาษาไทย ไม่มีความหมาย

ปะเส ใน ภาษามลายู ไม่มีความหมาย

สันนิษฐานว่า ปะเสน่าจะมาจากปาเซ หมายถึงทราย

คำว่า ยะวอ ในภาษาไทยไม่มีความหมาย

ในภาษามลายู ยะวอ ไม่มีความหมาย น่าจะเพี้ยนมาจาก คำว่า บือลากอ แปลว่า ชนกัน หรือมาบรรจบกัน

ความเห็นของทีมวิจัย จากหลักฐานเห็นว่า คำว่ายะวอ เพี้ยนมาเป็นบือลากอ นั้น ไม่น่าจะเพี้ยน ยะวอ ไปเป็นบือลากอ เพราะเสียงที่เปล่งออกมาคนละคำ ทีมวิจัยให้น้ำหนักน้อย หลักฐานแม่น้ำกับคลองมาบรรจบกับมีจริง แต่ไม่มีหลักฐานว่า มีเนินทรายเกิดขึ้นซึ่งอาจจะแปรสภาพจากการสร้างสะพานทำให้ทรายได้เปลี่ยนทิศทางไปตามแม่น้ำสายบุรี ซึ่งปัจจุบันนี้จุดที่เกิดเนินทรายทุกปีคือหลังดับเพลิงสายบุรี ซึ่งระยะห่างจากปะเสยะวอประมาณ 1 กิโลเมตร

หลักฐานจากการเล่าไม่มีใครรู้ว่าจุดไหนแน่แต่สันนิษฐานว่าที่สะพานปะเสยะวอ

เวที ที่33

เรื่อง สัมภาษณ์เชิงลึก

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งเค็จ ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

วันที่ 17 พฤษภาคม2552

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.3นายเจะเตะ สาและ .4นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.5นายบารูดิน สามะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อหาความหมายของชื่อหมู่บ้าน

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยลงมติให้นายอับดุลเลาะ เปาะอิ นายสาการียา ซาเระ และนายบารูดิน สามะ ทีมติดตาม 2คน โดยที่ นายอาแว ตีเยาะ ประสานงานกับนายมะรอบี ดือราแม ครู ศรช.บ้านทุ่งเค็จ ลงพื้นที่ ได้สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน นาย .....ได้ความว่า ทุ่งเค็จ เป็นภาษาไทย เดิมมาจากภาไทยหมายถึง ทุ่งแขก สาเหตุที่ตั้งชื่อทุ่งแขกนั้นมาจากคนไทยพุทธที่มาจากตำบลแป้น มาศรัทธา ศาสนาอิสลามและได้ทำมาหากินโดยการทำนาที่ทุ่งนานี้ เวลาญาติ พี่ น้องถามว่า มักจะบอกว่ามาทำนาที่ทุ่งแขก เพราะสมัยก่อนคนมุสลิม คนไทยมักจะเรียกว่า คนแขก ต่อมาได้ติดปากบุคคลภายนอก ทุ่งเค็จ มักจะเรียกว่า ทุ่งแขก ต่อมาคนในพื้นที่จึงเรียกด้วย แต่ได้เพี้ยนจากทุ่งแขก เป็น “ตอแคะ” ซึ่งในภาษามลายู ไม่มีความหมาย จึงสันนิษฐานว่า ตอแคะ ที่คนมลายูเรียกนั้นมาจากภาษาไทยว่าทุ่งแขก

นายรอมลี อาแวบือซา บอกว่าทุ่งแขก มาจากคำว่า “ลงแขก” ในการทำนา เพราะสมัยก่อนหมู่บ้านนี้ มีความสามัคคีมากเวลาทำนาจะมีการช่วยเหลือกัน คนที่มีพื้นที่นาข้างใน ทุกคนจะไปเวียนกันช่วยจนเสร็จทีละคน ภาษามลายูเรียกว่า ดือรฺา แปลว่าเวียนช่วยกันในการทำนา วัตถุประสงค์หลักไม่ใช้ปิดทางเดินในการไปทำนาของแต่ละคน

ผลการสัมภาษณ์ หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งเค็จ ได้ 2 ความหมาย ซึ่ง ทีมวิจัยต้องพิจารณาและหาหลักฐานมาประกอบ ชื่อไหนที่มีน้ำหนักกว่าตามข้อมูลที่ได้

เวที ที่34

เรื่อง ลงพื้นที่หาหลักฐาน หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งเค็จ ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

วันที่ 23 พฤษภาคม 2552

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งเค็จ ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายอาแว ตีเย๊าะ .2นายบารูดิน สามะ

.3นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ .4นายสาการียา ซาเระ

.5นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อหาหลักฐานมาประกอบการพิจารณาความหมาย

ขั้นตอน / วิธีการ

ได้ข้อมูลจากเอกสารของ วัฒนธรรมของ อาจารย์ปาริตา จัดทำรายงานโดยบันฑิตอาสาประจำบ้านทุ่งเค็จ

คนไทยที่มาจากแป้น มาอาศัยอยู่ที่ทุ่งเค็จจริง เป็นหมอตำแยที่โด่งดัง ดังนั้นทุ่งแขกน่าจะมาจากคนไทยภายนอกบอกต่อๆ ว่าไปบ้านหมอตำแยที่ทุ่งแขก ต่อมาคนมลายูเรียกเพี้ยนว่า ตอแคะ น่าสังเกตว่า คำภาไทยเวลาคนมลายูนำมาใช้ ท มักจะเป็น ตอ เต่า เสมอ และมักจะไม่มีตัวสะกด ทุ่ง กลายเป็น “ตอ” คำว่า แขก มี ก ตัวสะกด ภาษามลายู เป็น แคะ

ส่วนสำเนียง ตอแคะ มาจากภาษาไทยว่าลงแขกนั้น ทีมวิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่น่าเป็นไปได้ เพราะ ตอแคะ กับลงแขกนั้น ต จะเพี้ยนเป็น ล ยังไม่พบคำดังกล่าวใช้ในภาษามลายู

ทีมวิจัยสันนิษฐานว่า ทุ่งเค็จ เป็นภาษาไทย เมื่อคนมลายูมาใช้ จะใช้คำว่า “ตอแคะ”

ทีมวิจัยลงพื้นที่ดูพื้นที่นา มีขนาดไม่กว้างเท่าไร และที่นามีคันนาและไม่จำเป็นต้องลงแขกทำนา เพราะนาแต่ละพื้นมีทางเดินสะดวก คนที่มีพื้นที่ด้านใน ทำนาเสร็จที่หลังก็ได้ เพราะมีทางเดิน

ทีมวิจัยลงความเห็นว่า คำว่าทุ่งเค็จ เป็นภาษาไทย น่าจะมาจากคำว่า ทุ่งแขก หมายถึง พื้นที่ ที่มีคนมุสลิมทำนา

เวที ที่35

เรื่อง สัมภาษณ์เชิงลึก หมู่ที่ 5 บ้านบาเลาะ

วันที่ 24 พฤษภาคม 2552

สถานที่ บ้าน นายมุกตา หะมะ

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายบารูดิน สามะ .2นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.3นายสาการียา ซาเระ .4นายอาแว ตีเย๊าะ

.5นายซูลกีฟลี วาจิ

วัตถุประสงค์

1 .เพื่อหาความหมาย และความเป็นมา

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิ ใช้ความเป็นเพื่อน ประสานงานขอสัมภาษณ์ ผู้รู้ ชื่อหมู่บ้าน บ้านบาเลาะ ซึ่งนายมุกตา หะมะ ได้เชิญญาติมาคุย และได้เชิญผู้ใหญ่ หมู่ที่ 5 เป็นผู้ให้ข้อมูล
ดังนี้

.1ผู้ใหญ่ หมู่ ที่ 5 บาเลาะ นายรอมลี อาแวบือซา บอกว่าชื่อหมู่บ้านบาเลาะ ตั้งมาจากชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งเป)นพืชยืนต้นมีขนาดใหญ่มาก ต้นไม้ต้นนี้มีอาถรรพ์ เป็นที่เล่าลือกัน คนจึงตั้งชื่อว่า บ้านบาเลา

2 .นายมุกตา หะมะ บอกว่า “บาเลาะ” หมายถึง ต้นไม้ใหญ่ ที่ตัดเป็นท่อนยาวประมาณ 4 – 5 เมตร เดตรียมที่จะไปแปรรูปเรียกว่า “กายูบาเลาะ” หมายถึงท่อนซุง นายมุกตา หะมะ บอกว่าสมัยก่อนบ้านบาเลาะ เป็นป่าทึบ มีไม้ขนาดใหญ่จำนวนมาก คนจึงตัดไม้ใหญ่เป็นท่อนซุงไปจำหน่ายโดยบรรทุกเรือขนาดใหญ่ ซึ่งที่บาเลาะมีท่าเรือขนาดใหญ่อยู่ริมแม่น้ำสายบุรี ปัจจุบันนี้มีทางสุดที่ท่าเรือนี้ แต่เดียวนี้ท่าเรือนี้ไม่ใช้แล้ว

สิ่งที่ทีมวิจัย ต้องลงพื้นที่ ค้นหา คือ

1.ต้นบาเลาะ

2.ท่าเรือ

เวที ที่36

เรื่อง การลงพื้นที่หาหลักฐาน หมู่ที่ 5 บ้านบาเลาะ

วันที่ 6 มิถุนายน 2552

สถานที่ หมู่ที่ 5 บ้านบาเลาะ

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อหาหลักฐานมาประกอบ

.2 เพื่อสรุป

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัย 3 คน ลงพื้นที่ อีก 7 คน ได้ประชุมที่ห้องประชุม กศน .สายบุรี เพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นเมื่อทีมลงพื้นที่มาถึง เอาข้อมูลลงพื้นที่มาประกอบการพิจารณา

ชื่อหมู่บ้านบาเลาะนี้ ทีมวิจัยได้ถามข้อมูลจากหมู่บ้านอื่นมาบ้างแล้วโดยเฉพาะต้นบาเลาะ ที่อื่นไม่ปรากฏว่ามีต้นไม้ที่มีชื่อว่าบาเลาะ จากการลงพื้นที่วันนี้ก็เช่นกัน ไม่มีใครรู้จักต้นบาเลาะ แต่ส่วนมาก เขาจะรู้จักบาเลาะ หมายถึงท่อนซุง หมู่บ้านนี้มีต่อไม้ขนาดใหญ่หลงเหลืออยู่ เช่น ต้นตำเสา

ทีมวิจัยพิจารณาว่า บาเลาะเป็นภามลายู หมายถึง ท่อนซุง จากนั้นได้พบกับ นายมะ จ่ากอง ซึ่งเป็นนายช่างรับเหมาถนน ทีมวิจัยถือโอกาสสัมภาษณ์ ชื่อหมู่บ้านจ่ากอง

คำว่า จ่ากอง เพี้ยน มาจากภาษามลายูว่า จือกอง ซึ่งหมายถึงพื้นที่ ที่มีน้ำใต้ดินเวลาเดินมักจะสปริง แต่สามารถปลูกพืชได้

สรุปว่า จ่ากอง มาจากคำว่า จือกอง หมายถึง พื้นที่ ที่มีน้ำใต้ดินเวลาเดินจะสปริง ยุบตัว หมู่บ้านนี้ไม่ไปหาหลักฐาน เพราะพื้นจ่ากองนั้นได้แปรสภาพหมดแล้ว

เวที ที่37

เรื่อง ทีมวิจัยวางแผนลงพื้นที่ตำบล ละหาร

วันที่ 7 มิถุนายน2552

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายบารูดิน สามะ

.3นายซูลกีฟลี วาจิ .4นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.5นายอาแว ตีเย๊าะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อค้นหาผู้รู้
2. เพื่อรู้เส้นทางในการลงพื้นที่

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอาแว ตีเยาะ ได้แนะนำสภาพพื้นที่ตำบลละหารและได้วิเคราะห์สถานการณ์ในตำบลละหาร อัตราเสี่ยงไม่มากนัก ทีมวิจัยมีอยู่ในทีมสามารถแก้ปัญหาได้

นายสาการียา ซาเระ แนะนำให้ทำแผนที่ผู้รู้และได้กำหนดผู้นำในการลงพื้นที่ละหาร

พื้นที่ หมู่ที่ 1 ทุ่งน้อย มอบให้ ดิง

หมู่ที่ 2 บ้านลาลอ มอบให้บารูดิน

หมู่ที่ 3 บ้านเขา มอบให้ เจะเตะ

หมู่ที่ 4 บ้านช่องแมว มอบให้อับดุลเลาะ

หมู่ที่ 5 บ้านละหาร มอบให้นายเจะเตะ

แผนดังกล่าวอาจจะเปลี่ยนแปลงได้

ผลการวางแผน

.1มีแผนการลงพื้นที่

.2แบ่งหน้าที่

.3ได้รู้เส้นทางคร่าวๆ

เวที ที่38

เรื่อง สัมภาษณ์เชิงลึก

วันที่ 13 มิถุนายน2552

สถานที่ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งน้อย

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายเจะเตะ สาและ

.5นายอาแว ตีเย๊าะ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อหาความหมายของชื่อหมู่บ้านและเรื่องเล่า

ขั้นตอน / วิธีการ

นายสาการียา ซาเระ ได้ประสานงานกับนายเจะเตะ ไปพบผู้รู้ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งน้อย ซึ่งไปพบผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายมะ และได้ให้ผู้รู้อธิบาย คำว่าทุ่งน้อยเป็นอย่างไร

จากการเล่า

คำว่าทุ่งน้อยมาจากภาษาไทย แปลว่า พื้นที่นามีจำนวนน้อย

ทุ่งน้อย ภาษามลายูถิ่นเรียก “ทอนอ” ไม่มีความหมาย

ทีมวิจัยได้ดูลักษณะพื้นที่นามีขนาดเล็ก ส่วนมากจะเป็นป่า มีพื้นที่นาของแต่ละคนมีคันนาบอกเขตพื้นที่นาเล็กๆ ทีมวิจัยลงความเห็นว่า ทุ่งน้อย หมายถึง สถานที่ทำนามีพื้นที่น้อย

เวที ที่39

เรื่อง สัมภาษณ์เชิงลึก

วันที่ 14 มิถุนายน2552

สถานที่ หมู่ที่ 3 บ้านเขา

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .2นายเจะเตะ สาและ

.3นายบารูดิน สามะ .4นายอาแว ตีเย๊าะ

.5นายสาการียา ซาเระ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อต้องการหาความหมายและความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน

.2ต้องการหาหลักฐาน

ขั้นตอน / วิธีการ

นายเจะเตะ สาและ ลงพื้นที่พบกับผู้ใหญ่บ้านแล้วผู้ใหญ่บ้านได้เชิญผู้รู้มาบอกเล่าเกี่ยวกับชื่อหมู่บ้าน

บ้านเขาเป็นภาษาไทย ชื่อภาษามลายูว่า กาปงบูเกะ ซึ่งแปลความหมายตรงๆ ความเป็นมา บ้านเขาเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ที่เชิงเขา จึงตั้งง่ายๆ ว่า กาปงบูเกะ เมื่อทางการตั้งชื่อหมู่บ้าน ตั้งเป็นภาษาไทยซึ่งหมู่บ้านนี้ไม่มีคนไทยเลย อาจจะเป็นผู้นำยินยอมให้ตั้งชื่อไทย การตั้งชื่อไทยหมู่บ้านนี้ไม่มีปัญหาจนถึงปัจจุบันนี้ ทุกคนยอมรับ

เวที ที่40

เรื่อง ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก

วันที่ 20 มิถุนายน2552

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านช่องแมว

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายซูลกีฟลี วาจิ .2นายอับดุลอาซิ หะยีสาและ

.3นายอาแว ตีเย๊าะ .4นายสาการียา ซาเระ

.5นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อต้องการหาความหมายและประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านช่องแมว

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิ ลงพื้นที่ไปพบกับนายราดี อดีตเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ได้ซักถามความหมายของหมู่บ้านช่องแมว ได้รับคำบอกเล่าจากนายรุสดี ว่า ช่องแมวภาษาไทย แต่เพี้ยนมาจากซองแมวหมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่งเป็นไม้ยืนต้นเป็นยาสมุนไพร ผลของมันบีบน้ำผสมกับน้ำผึ้งเป็นยาแก้ไข

ภามลายูว่า ปาฮง “ชอแม”

จากเอกสารข้อมูลพื้นฐานตำบลละหารไค่จากนางอ่อนทิวา วิชัยดิษฐ บอกว่าเป็นคำวิเศษที่กล่าวถึงหญิงสาวที่สวยงามคนหนึ่งในหมู่บ้านที่ถูกฆาตกรรมไม่รู้สาเหตุ

คำว่า ชอแม เพี้ยนมาจาก “จอแม” แปลว่า สวย

ผลของการสัมภาษณ์ผู้รู้ทีมวิจัยได้ 2 ความหมาย ซึ่งทีมวิจัยต้องไปค้นหาหลักฐานเพิ่มเติม

เวที ที่41

เรื่อง ลงพื้นที่ค้นหาหลักฐาน

วันที่ 21 มิถุนายน2552

สถานที่ หมู่ที่ 4 บ้านช่องแมว

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ .2นายบารูดิน สามะ

.3นายสาการียา ซาเระ .4 นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.5นายอาแว ตีเย๊าะ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อค้นหาหลักฐานที่เป็นต้นไม้

.2เพื่อค้นหาหลักฐานที่เป็นหญิงสาว

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิและทีมงานลงพื้นที่ หานายมามุ กือมิ และนายอับดุลกอเดร์ เปาะอิ

นายมามุ ได้ไปค้นหาต้นซองแมวมีหลายต้นทั้งที่เป็นต้นใหญ่และต้นเล็ก เพราะพื้นที่ ที่นี้เป็นดินทราย ต้นซองแมวชอบขึ้นมาก เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ผลสุกมีสีเหลือง เมื่อบีบน้ำจะมีรสเปรี้ยว เขาว่าเป็นยาแก้ไอ

นายอับดุลกอดร์ เปาะอิ ได้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับ จอแม ว่า กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีผู้หญิงสาวสวยคนหนึ่งในหมู่บ้าน พวกหนุ่มๆ หลายคนหมายปองเพื่อที่จะแต่งงานด้วย แต่ผู้หญิงคนนั้นไม่เลือกใครเลย ต่อมาหญิงสาวคนนั้นถูกฆ่าตายโดยไม่รู้สาเหตุจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “จอแม” หมายถึงสวยงาม ต่อมาคนรุ่นหลังๆ เรียกเพี้ยนเป็น “ซอแม” ทางก็นำไปตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ช่องแมว

ผลของการลงพื้นที่

1 . ได้รู้จักต้นซองแมว

.2 ได้เรื่องเล่าของคำว่า “จอแม”

เวที ที่42

เรื่อง ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก

วันที่ 27 มิถุนายน2552

สถานที่ หมู่ที่ 5 บ้านละหาร

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายเจะเตะ สาและ

.3นายบารูดิน สามะ .4นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.5นายซูลกีฟลี วาจิ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อหาความหมายและเรื่องราวของชื่อหมู่บ้าน

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิ และคณะได้ลงพื้นที่ สัมภาษณ์ นายมะนอ ละหาร เขาบอกว่า ละหาร ในภาษาไทยไม่มีความหมาย เดิมมาจาก ลาฮา หมายถึงชื่อคนที่มาตั้งถิ่นฐาน คนแรก ที่นี้ ชื่อว่าเวาะฮา ต่อมาชุมชนได้เรียกว่า ลาฮา ซึ่งปัจจุบัน มีนามสกุลที่ใช้กันอยู่คือละหาร เขียนภาษาไทยเพี้ยนไปแล้ว เดิมคือลาฮา

ไปบ้านของ ได้บอกว่า ชื่อละหาร เป็นชื่อที่ทางการเขียนใหม่ เดิม ชื่อว่าลาฮา เป็นภาษามลายู แปลว่า หนองน้ำ

ทีมวิจัยสรุปว่า หมู่ที่ 5 ละหาร ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้รู้แล้วได้ 2 ความหมาย

.1เป็นชื่อคนที่ตั้งถิ่นฐาน

.2เป็นชื่อหนองบึง

เวที ที่43

เรื่อง การลงพื้นที่ค้นหาหลักฐาน

วันที่ 28 มิถุนายน2552

สถานที่ หมู่ที่ 5 ละหาร

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .2นายเจะเตะ สาและ

.3นายบารูดิน สามะ .4นายสากาเรียา ซาเระ

.5นายอาแว ตีเย๊าะ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อค้นหาหลักฐานมาประกอบ

.2เพื่อหาเรื่องราวความเป็นมา

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิ และคณะได้เดินทางไปที่จุดแรก คือ คนที่มีนามสกุลละหาร มีหลายครอบครัว เขายืนยันว่า นายลาฮา เป็นผู้เริ่มสร้างถิ่นฐานที่นี่เรียกว่าลาฮา ซึ่งได้มีลูกหลานของนายลาฮาจำนวนหลายคนที่มีอยู่ในปัจจุบัน

นายสาและ ยูโซะ บอกว่า เป็นหนองบึงเพราะในพื้นที่มีหนองน้ำหลายแห่งที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันนี้คือหนองน้ำหรือบึงที่ทาง อบต .ใช้แข่งเรือประเพณีทุกปี ตั้งอยู่ริมทางถนนสายบุรี → นราธิวาส

จากการวิเคราะห์ ทีมวิจัยให้น้ำหนักไปทาง ลาฮา หมายถึงหนองบึง เพราะมีหลักฐานที่ชัดเจน แต่ทั้ง สองชื่อมีความหมายเป็นไปได้

เวที ที่44

เรื่อง สัมภาษณ์เชิงลึก

วันที่ 4 กรกฎาคม2552

สถานที่ ชุมชนบางตาหยาด

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายอาแว ตีเย๊าะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.5นายเจะเตะ สาและ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อหาความหมายและหลักฐานชื่อหมู่บ้าน

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิ และทีมงานได้ลงพื้นที่ชุมชนบางตาหยาดทั้งหมด 3 ครั้งไม่ได้ข้อมูลเลย เพราะอธิบายไม่ได้ ชุมชนบางตาหยาด ความเป็นมาของชื่อได้มาอย่างไร

ภาษามลายูถิ่นเรียกว่า ตายะ ไม่มีความหมาย จากการที่แบโซะ สันนิษฐานว่า มาจาก ดาระนั้น ไปถามชุมชนแล้วเขาบอกว่าไม่ใช่เพราะมีพื้นที่คล้ายกัน) ดาระ แปลวา บนบก (กับปาตาตีมอ

ครั้งสุดท้ายไปสัมภาษณ์ นายมะฮะ เจะแว อายุ 46 ปี บ้านเลขที่ 33 ถนนบางตาหยาด เป็นผู้รู้ เล่าว่า ชุมชนบางตาหยาด เดิมอยู่ที่ปูลากาโตะ ปัจจุบันอยู่ที่ปาตาตีมอ 2 คำว่าบางตาหยาด มาจากคำว่าตัฮยัต เป็น ภาษาอาหรับ หมายถึง การปฏิบัติศาสนกิจของศาสนาอิสลามหรือการละหมาดซึ่งเป็นท่าสุดท้ายของการละหมาดเป็นการนั้งพับเพียบ ซึ่งแสดงถึงการระลึกถึงผู้ให้กำเนิดตัวเราและขอบคุณ อัลเลาะฮ

ประวัติความเป็นมา

ปูลากาโตะ เป็นปากอ่าวลงสู่ทะเลเมื่อถดูแล้งปากอ่าวจะปิดน้ำตื้นจึงเรียกว่าปูลากาโตะสมัยก่อนที่ปากอ่าวเป็นสถานที่ทำพิธีของ 3 ศาสนา ได้แก่ศาสนาอิสลาม พุทธ และคริสต์ ความเชื่อของแต่ละศาสนามีความแตกต่างกัน ศาสนาคริสต์มาประกอบพิธีอาบน้ำสเดาะเคราะห์ ศาสนาพุทธจะมีการแห่ชักพระอาบน้ำ ศาสนาอิสลามจะมีการมาเยี่ยมเยียนสุสาน และละหมาดฮายัดที่กูโบร์ปูเตฮ สาเหตุที่ตั้งชื่อตัฮยัดนั้นเพราะชาวพุทธและชาวคริสต์ได้ซักถามว่า ท่านั่งพับเพียบครั้งสุดท้ายเรียกว่าอะไร ชาวบ้านก็ตอบไปว่าท่าตัฮยัด ต่อมาชาวบ้านก็ได้เล่าต่อๆกันมาจึงเรียกที่นี่ว่าตัฮยัด ต่อมาได้เพี้ยนเป็นตายะ และเมื่อทางการไปตั้งเป็นชื่อชุมชนตั้งว่าชุมชนบางตาหยาด

ผลการลงพื้นที่ทีมวิจัยได้

.1ความหมายของชื่อชุมชน

.2ได้ในเรื่องสมัยหนึ่งทั้ง 3 ศาสนาในพื้นที่มีความสามัคคีไ-ม่เบียดเบียนในเรื่องความเชื่อ

เวที ที่45

เรื่อง การลงพื้นที่

วันที่ 5 กรกฎาคม2552

สถานที่ ชุมชนบางตาหยาด

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .2นายซูลกีฟลี วาจิ

.3นายบารูดิน สามะ .4นายสาการียา ซาเระ

.5นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

วัตถุประสงค์

.1สำรวจพื้นที่เป็นหลักฐานประกอบ

ขั้นตอน / วิธีการ

นายเจะเตะ สาและ ได้ประสานโตะอีหม่ำลงพื้นที่ ไปดูกัวลอกาโตะ จุดที่ดูที่ศูนย์ศิลปะชีพบ้านปาตาตีมอ ซึ่งมีร่องรอยของปากอ่าว ปัจจุบันนี้มีรอยเอาดินลูกรังไปถมกว้างประมาณ 50 เมตร ยาวประมาณ 100 เมตร ซึ่งน่าเชื่อว่าเป็นปากอ่าวจริงเพราะเป็นที่ราบต่ำ ถ้าหากไม่ถมดิน น้ำอาจจะกัดเซาะเป็นปากอ่าวได้ คนแถบนี้มีความสามัคคีและมีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์อยู่เช่น ในเรื่องของขลัง

จากการสอบถามปัจจุบันนี้ไม่ปรากฏว่า 2 ศาสนามาทำพิธีดังกล่าวและไม่ปรากฏว่าชุมชนนี้มีคนนับถือศาสนาพุทธและคริศต์มีเฉพาพคนมุสลิม% 100

เวที ที่46

เรื่อง ทีมวิจัยรวบรวมเรียบเรียงวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้าน

วันที่ 11 กรกฎาคม2552

สถานที่ ศรช .ปายอใน

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อเรียบเรียงข้อความให้สละสลวยและถูกต้อง

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยนำข้อมูลมาเสนอให้ทีมวิจัยเรียบเรียงและวิเคราะห์ในเรื่องชื่อชุมชนบางตาหยาด คำว่าบางตาหยาดนั้น เป็นชื่อที่เขียนภาษาไทยไม่มีคำแปล และในภาษามลายูไม่มีคำแปลเช่นกัน

บางตาหยาด ชื่อที่ชาวบ้านเรียกคือ ตายะไม่มีคำแปลในภาษามลายู ทีมวิจัยได้สันนิฐานจากข้อมูลว่ามาจากภาษาอาหรับว่าทัฮยัด ซึ่งเป็นท่าหนึ่งในการละหมาดในท่าที่) 2 รอกาอัด (และท่าสุดท้ายของการละหมาด ซึ่งพิจารณาที่สาเหตุที่มาของชื่อ มาจากคนศาสนาพุทธและคริสต์ ได้พบเห็นมุสลิมนั่งพับเพียบในพิธีละหมาด เขาถามว่าเขาเรียกอะไร ได้คำตอบจากมุสลิมว่า การนั่งทัฮยัด

เวที ที่47

เรื่อง หาข้อมูลเพิ่มเติม

วันที่ 12 กรกฎาคม 2552

สถานที่ หมู่ที่ 1 ปาตาบาระ

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายบารูดิน สามะ

.5นายอาแว ตีเย๊าะ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อหาความหมายชื่อหมู่บ้านเพิ่มเติม

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอาแว ตีเยาะ ได้ประสานกำนัน ลงพื้นที่ หาคำว่า “บาร๋ะ”

ปาตา หมายถึง ชายหาด หรือหาด

บาร๋ะ หมายถึง ทิศตะวันตก

รวมความแล้วหมู่บ้านที่อยู่ทางทิศตะวันตกจากข้อมูลเดิม แต่พบข้อมูลใหม่ บาร๋ะ แปลว่าลมตะวันตก

ดังนั้น ปาตาบาร๋ะ หมายถึง ชายหาดที่ตั้งอยู่ตามทิศทางลมตะวันตก

<u>เวที ที่48</u>

เรื่อง ยืนยันชื่อหมู่บ้าน 10 ชุมชนโซนทะเล

วันที่ 18 กรกฎาคม 2552

สถานที่ บลูกาบายะห์

ผู้เข้าร่วมทีมวิจัย 5 คน ตัวแทนแต่ละชุมชน 10 คน

.1นายบารูดิน สามะ .2นายเจะเตะ สาและ

.3นายอาแว ตีเย๊าะ .4นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.5นายสาการียา ซาเระ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อยืนยันข้อมูลชื่อที่ทีมวิจัยค้นหา

.2เพื่อแก้ไขเพิ่มเติม

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยได้นำชื่อชุมชนโซนทะเลมานำเสนอ

.1 ตะพาบน .2ตะพาล่าง

.3อุเมะ .4ปาตาตีมอ1

.5ปาตาตีมอ2 .6บางตาหยาด

.7บลูกาบายะห์ 8 .โรงภาษีเก่า

.9ลาเมาะทะเล .10หวายขม

วิธีนำเสนอ

นายสาการียา ซาเระ เขียนชื่อหมู่บ้านในกระดานแล้วให้ผู้เข้าร่วมพิจารณา

.1ชุมชนตะพา

ตะพา ภาษาไทย ไม่มีความหมาย)ทีมวิจัยยืนยัน(

ตะพา ภาษามลายูถิ่น ไม่มีความหมาย) ผู้เข้าร่วมยืนยัน(

สันนิษฐานมาจากคำว่าตะเภา แปลว่า เรือใบ มาจากภาษาไทย เหตุผล สมัยก่อนมีอู่ซ่อมเรือสำเภาหรือตะเพาในบริเวณนี้ สมัยก่อนได้รับคำยืนยันว่าบริเวณนี้มีปากอ่าว มีท่าเรือขนาดใหญ่ของชาวต่างชาติมาซ่อมเรือและบริเวณนี้มีการฉลองจัดงานทุกปี ปัจจุบันนี้ปากอ่าวได้ถูกปิดไปแล้ว ในที่ประชุมสันนิษฐานว่าน่าจะมาจากเรือตะเพา คำว่าตะเพา ภาษามลายูถิ่นนำมาใช้เพี้ยนเป็นตือพา ต่อมาทางการนำมาเขียนเป็นชื่อชุมชนว่าตะพา

ชุมชนตะพาแบ่งออกเป็น 2 ชุมชน ในเอกสารเขียนว่า ตะพาบนและตะพาล่าง หรือตะพา 1และตะพา 2 ได้รับคำอธิบายว่า ตะพาบน หมายถึง ตะพา 2 ตะพาล่าง หมายถึง ตะพา1

ตะพาบน หมายถึง สภาพพื้นที่สูง เป็นป่าต้นสนต้นไม้สมบูรณ์ติดทะเล

ตะพาล่าง หมายถึง สภาพพื้นที่เป็บที่ราบ มีที่นา มีทำนบ มีคลอง มีส่วนมะพร้าว สวนผลไม้ ดินอุดมสมบูรณ์

ชุมชนอะเมะ

คำว่าอุเมะ ภาษาไทยไม่มีความหมาย

ภาษามลายูไม่มีความหมาย

สันนิษฐานว่า มาจากคำว่า อาเมะ เป็นภาษามลายู แปลว่า เอา หมายถึงเอาพื้นที่ใหม่
ทีมวิจัยเรียบเรียงใหม่ว่า

อุเมะ สันนิษฐานมาจาก อาเมะ เป็นภามลายูถิ่น แปลว่า เอา) จากการเล่าเอาในที่นี้ย้ายเอาพื้นที่ใหม่(

ปาตาตีมอ 1 ปาตาตีมอ2

ปาตา หมายถึง หาดทราย

ตีมอ หมายถึง ลมตะวันออก

ปาตาตีมอ หมายถึง พื้นที่หาดทรายที่อยู่ทางทิศทางลมตะวันออก
อีกข้อมูลหนึ่งมีความหมายว่า

ปาตา หมายถึง ชายหาด

ตีมอ เพี้ยนมาจาก ตีโม แปลว่าโผล่

ปาตาตีมอ หมายถึง ชายหาดที่เพิ่งโผล่

จากสองความหมายนี้ที่ประชุมให้น้ำหนักไปทางทิศทางลมเพราะว่าไปเชื่อมโยงกับหมู่บ้าน
ปาตาบาระ ซึ่งหมายถึง หมู่บ้านที่อยู่ทางทิศลมตะวันตก

คำว่าตีมอเป็นภาษามลายูกลางแปลว่าตะวันออก

บาระ เป็นภาษามลายูกลางแปลว่าตะวันตกคำสองคำนี้น่าจะเกี่ยวกับทิศทางลม
บลูกาบายะห์

บลูกา หมายถึง ป่ารกมากไม่สามารถเข้าไปได้

บายะห์ หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่งที่คล้ายกับต้นกะพ้อมีหนาม

บลูกาบายะห์ หมายถึง ป่าที่มีต้นบายะห์จำนวนมากซึ่งทีมวิจัยและตัวแทนชุมชนได้บอกลักษณะบลูกาซึ่งแปลว่าป่ารกมีต้นไม้หนาแน่นมากไม่สามารถเข้าไปได้ มีต้นไม้ไม่ใหญ่ และได้บอกลักษณะของต้นบายะห์มีลักษณะเหมือนต้นกะพ้อใบเลี้ยงเดียวมีหนาม ปัจจุบันนี้ ไม่มี

นายอัสมาดี ลาเตะ เสนอว่า ชื่อบางตาหยาด ชื่อนี้มาจาก กูโบร์ขาว ภาษามลายูเรียกกูโบร์ปูเตฮ ซึ่งมีเรื่องเล่าว่าทุกปีจะมีคนแต่งชุดขาว นั้งพับเพียบ อ่านตัฮยัดปรากฏให้คนเห็นบ่อยๆ ทำให้เป็นที่รู้จักของชาวมุสลิมสมัยก่อนจึงได้มาเยี่ยมกูโบร์และละหมาดทุกปี ชุมชนจึงตั้งชื่อว่าตัฮยัดเป็นภาษาอาหรับ ต่อเพี้ยนมาเป็นภาษามลายูว่า ตายะและทางการนำไปเขียนเป็นชื่อชุมชนเป็นภาษาไทยว่า “บางตาหยาด” นายอับดุลเลาะ ได้ถามว่า กูโบร์ขาวมีความสำคัญอย่างไร นายอัสมาดี ตอบว่า กูโบร์ขาวเป็นที่ฝังศพของผู้มีความรู้ในเรื่องศาสนาอิสลาม เมื่อเสียชีวิตได้ฝังที่นี่ มีคนศัทธามาเยี่ยมกูโบร์นี้ทั่วสารทิศ

ทีมวิจัยและตัวแทนชุมชนได้เรียงคำใหม่

บางตาหยาด เป็นภาษาทางการไม่มีความหมาย

ภาษามลายูไม่มีความหมาย

สันนิษฐานมาจากเรื่องเล่า บางตาหยาดมาจากคำว่าตัฮยัด ภาษาอาหรับ ภาษามลายูเรียกว่าตายะ สรุปว่า บางตาหยาด หมายถึง คนนั่งพับเพียบอ่านตัฮยัต ขั้นตอนสุดท้ายในพิธีละหมาดเพื่อขอพรต่อพระอัลเลาะฮ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิ เสนอชุมชนหวายขม คำว่าหวายขมเป็นภาษาไทยหมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่งประเภทเป็นเถาเลื้อย ชนิดไม่มีหนามลำต้นเล็กๆ ชอบขึ้นตามดินทรายเป็นก่อ

ภาษามลายู เรียกว่า แวคง สันนิษฐานว่าทับศัพท์ภาษาไทย

ทีมวิจัยและตัวแทนเห็นสอดคล้องกันว่าที่ตั้งหวายขมเพราะว่าพื้นที่มีหวายมีจำนวนมาก ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยจะมี ถูกถางเป็นที่อยู่อาศัยและปลูกพืชสวน

นายสาการียา ซาเระ เสนอ ชุมชนโรงภาษีเก่า ชุมชนนี้เพิ่มตั้งใหม่ ภาษามลายูเรียกว่ากัวลอ แปลว่า ปากอ่าว ภาษาไทยเรียกว่าปากน้ำ ต่อมาทางการได้ชุมชนใหม่ว่า ชุมชนโรงภาษีเก่า หมายถึง อาคาร เคยเป็นด่านศุลการกรเก็บเงินคนต่างชาติเข้าเมือง

โรง หมายถึง อาคาร บ้านเรือน

ภาษี หมายถึงที่เก็บภาษีคนต่างชาติเข้าเมือง

เก่า หมายถึงตัวอาคารเก่าไม่ใช้งาน

ชุมชนลาเมาะทะเล

คำว่า ลาเมาะ หมายถึง ปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งที่มีจำนวนมาก

ทะเล หมายถึง พื้นที่น้ำที่มีขนาดใหญ่

ลาเมาะทะเล หมายถึง ปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งที่อยู่ในน้ำจืดที่อยู่ในพืนที่ใกล้ทะเล

อีกความหมาย) นายมะลาเย็ง (คำว่า ลาเมาะ เป็นป่าชายเลน

ทะเล หมายถึง พื้นที่ละเมาะอยู่ใกล้ทะเล

เวที ที่49

เรื่อง เวทียืนยัน 10 ชุมชนโซนที่ราบสู่ภูเขาสลินดงบายู

วันที่ 19 กรกฎาคม2552

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิตบ้านค้อ

ผู้เข้าร่วม 15 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายบารูดิน สามะ

.3นายซูลกีฟลี วาจิ .4นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.5นายอาแว ตีเย๊าะ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อยืนยันความถูกต้องของชื่อหมู่บ้าน

.2เพื่อแก้ไขเพิ่มเติม

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยนำเสนอข้อมูลชื่อชุมชน 10 ชุมชน โซนที่ราบสู่ภูเขา ได้แก่

.1ชุมชนลาเมาะบก .2 ชุมชนบลูกา .3ชุมชนกาหยี .4ชุมชนตลาดสด

.5ชุมชนวังเก่า .6ชุมชนบ้านใต้ .7ชุมชนบ้านค้อ .8ชุมชนหลังมัสยิด

.9ชุมชนจือง .10ชุมชนสะพานม้า

นายสาการียา ซาเระ ได้นำเสนอชื่อลาเมาะบกโดยการเขียนที่กระดาษกรุ๊ปแปะที่กระดานให้ผู้เข้าร่วมพิจารณา ทีมวิจัยได้เขียนว่า

ลาเมาะบก เป็นภาษาทางการ

ภาษามลายูเรียกว่า ลาเมาะดาระ

ลาเมาะ แปลว่า ปลาชนิดหนึ่งที่อยู่ในน้ำจืดคล้ายปลาตะเพียน อยู่เป็นฝูง

ดาระ แปลว่า บนบกหรือพื้นที่ ที่เป็นดิน

ลาเมาะบก หมายถึง ครั้งหนึ่งปลาลาเมาะมีจำนวนมากในพื้นที่นี้ เวลาน้ำท่วมเลยขึ้นบกจึ้งตั้งเป็นชื่อชุมชน

สรุปพื้นที่ 10 ชุมชนโซนที่ราบสู่ภูเขา

.1ชื่อสถานที่แลกเปลี่ยนสินค้า 1ชุมชน

.2ชื่อลักษณะตามภูมิศาสตร์ 1ชุมชน

.3ชื่อตามโบราณสถาน 1ชุมชน

.4ชื่อต้นไม้ 3ชุมชน

.5ชื่อป่า 1ชุมชน

.6ชื่อสัตว์น้ำ 1ชุมชน

.7ลักษณะพื้นที่ 1ชุมชน

.8โครงสร้างพื้นฐานสะพาน 1ชุมชน

จากการที่นำชื่อชุมชน 10 ชุมชนในวันนี้ ผู้เข้าร่วมส่วนมากจะไม่รู้ความหมาย แต่ได้รู้ความหมายแล้ว มีความรู้สึกว่าเห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าของชื่อชุมชนแม้ว่าจะเรียงคำหรือประโยคให้สละสลวยไม่ถนัด แต่เข้าใจในความหมายของชื่อชุมชนแต่ละชุมชนที่บรรพบุรุษตั้งชื่อมา มันมีสาเหตุที่ตั้งชื่อเรียกกันมาอันยาวนาน ส่วนมากเป็นสิ่งที่ดี ทุกคนยอมรับจึงเรียกกันมาจนถึงปัจจุบัน

มีการอภิปรายว่าชื่อเดิมของสะพานม้า

ชุมชนเดิมเรียกว่า จือเมาะแตกูดอ ต่อมาได้ตัดคำว่าจือเมาะแตออกไป เพิ่มบาแตกูดอ ซึ่งสั้นกว่า ปัจจุบันนี้ คนอายุ 50 ปี ยังเรียกอยู่ ส่วนคนที่อายุ 30 ปี ไม่รู้จักแล้ว มักจะเรียกภาษาไทยว่าสะพานม้า

ผลของการจัดเวทียืนยันวันนี้

.1ผู้เข้าร่วมส่วนมากไม่รู้ข้อมูลจึงไม่ยืนยันความถูกต้อง แต่เพียงมาเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัยในเรื่องความหมายชื่อหมู่บ้าน

.2ได้มีการแก้ไขบางประโยคที่ผู้เข้าร่วมสับสนในความหมาย เช่นชุมชนบ้านใต้ เป็นพื้นที่ราบหรือว่าอยู่ทางทิศใต้ ซึ่งในที่ประชุมเห็นวาเป็นพื้นที่ราบต่ำไม่เกี่ยวกับทิศ เพราะพื้นที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอสายบุรี

<u>เวที ที่50</u>

เรื่อง เวทียืนยันตำบลแป้น 4 หมู่บ้าน

วันที่ 25 กรกฎาคม 2552

สถานที่ หมู่ที่ 1 บ้านเจาะโบ

ผู้เข้าร่วม 15 คน

.1นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .2นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.3นายอาแว ตีเย๊าะ .4นายเจะเตะ สาและ

.5นายสาการียา ซาเระ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อให้ผู้เข้าร่วมยืนยันความถูกต้องของความหมายชื่อหมู่บ้าน

.2เพื่อแก้ไขเพิ่มเติม

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยอาศัยเวทีพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุที่ กศน .จัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ โดยทีมวิจัยไปผลิตยาสมุนไพรแจกให้ผู้สูงอายุ โดย กศน.บริการซื้อวัสดุผลิตยาสมุนไพร ทีมวิจัยบริการเครื่องดื่ม

ดำเนินการหลังจากทีม กศน .บรรยายสาธิตการผลิตยาสมุนไพรเสร็จ ทีมวิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูล 4 หมู่บ้านมานำเสนอให้ผู้สูงอายุ ซึ่งในการจัดเวทีครั้งนี้ ผู้สูงอายุเห็นความสำคัญของชื่อหมู่บ้านและความหมาย ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในโครงการนี้ ผู้สูงอายุได้ช่วยกันวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านที่มีความสับซ้อน เช่นเจาะโบ ได้ 2 ความหมายดังนี้

คำว่าเจาะโบ มาจากภาษามลายู จาเราะกูโบร์และมาจากภาษาไทยว่า เตราะบัว ซึ่งในเวทีสรุปว่าเป็นไปได้ทั้งสองเพราะว่าสมัยก่อนหมู่บ้านนี้มีสองวัฒนธรรมให้ทีมวิจัยคงไว้สองภาษาดีแล้ว

สำหรับหมู่ที่ 2 บ้านจะเฆ่นั้นผู้เข้าร่วมได้สันนิษฐานว่ามาจากภาษาไทยว่าจระเข้แน่นอนเพราะ มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับจระเข้มากมายในหมู่บ้านนี้ เดิมหมู่บ้านนี้ มีสองวัฒนธรรมเหมือนกัน

อีกหมู่บ้านหนึ่งเป็นหมู่ที่ 3 จะเฆ่ตก ภาษามลายูเรียกว่าจือเคยฺาโตฮหมายถึงหมู่บ้านที่แยกจากหมู่ที่ 2 เรียกตามทิศของหมู่บ้านภาษาไทยเรียกว่าจะเฆ่ตก

สำหรับหมู่ที่ 4 บ้านด่าน ภาษามลายูเรียกว่ากาปงแดหมายถึงตามทันและอีกความหมายหนึ่ง ที่ราบอยู่บนที่สูงผู้เข้าร่วมเน้นหนักไปทาง “แด” หมายถึงตามทันเพราะมีเรื่องราวเกี่ยวกับตามช้างทันที่นี่

ส่วนอีกข้อมูลหนึ่ง ด่าน หมายถึง ด่านตรวจในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 ผู้เข้าร่วมบอกว่าเป็นไปได้เพราะปัจจุบันนี้ก็ยังมีด่านตรวจประจำหมู่บ้านอยู่ที่วัดโบก ผู้เข้าร่วมให้ใส่ข้อมูลทั้งหมดเพื่อความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ได้ข้อคิด ซึ่งความหมายทั้งหมดที่ทีมวิจัยนำเสนอเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกันทั้งหมดจึงสมควรเขียนไว้

ผลของการจัดเวที

.1ผู้เข้าร่วมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและต่างยอมรับในความหมายและประวัติความเป็นมา

.2ผู้เข้าร่วมมีความรู้สึกพอใจวิจัยเรื่องนี้เพราะจะได้เล่าต่อสู่ลูกหลานต่อไปในข้อมูลที่เหมือนกัน

.3ผู้เข้าร่วมได้แนะนำแก้ไขบางส่วนของความหมายชื่อหมู่บ้านที่

<u>เวที ที่51</u>

เรื่อง จัดเวทียืนยัน 4 หมู่บ้านตำบลแป้น

วันที่ 26 กรกฎาคม2552

สถานที่ หมู่ที่ 7 ช่องหมู

ผู้เข้าร่วม 20 คน ทีมวิจัย 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายอาแว ตีเย๊าะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายบารูดิน สามะ

.5นายซูลกีฟลี วาจิ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อให้ผู้เข้าร่วมยืนยันความหมายและประวัติความเป็นมา

.2เพื่อแก้ไขเพิ่มเติม

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยได้นำเสนอข้อมูล 4 หมู่บ้านของตำบลแป้นได้แก่

.1หมู่ที่ 5 เตราะแก่น

.2หมู่ที่ 6 บ้านแป้น

.3หมู่ที่ 7 บ้านช่องหมู

.4หมู่ที่ 8 บ้านละหาร

ทีมวิจัยได้เสนอ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมไม่มีข้อมูลเพราะผู้สูงอายุ เป็นมุสลิมมาจากหมู่ที่ 7 และ หมู่ที่ 8 ดังนั้นได้พิจารณายืนยันแค่ 2 หมู่

บ้านช่องหมู่ เป็นภาษาทางการ ภามลายูเรียกว่าชอมู ผู้เข้าร่วมยอมรับว่าชื่อหมู่บ้านนี้มาจากภาษาไทยว่าช่องหมูแต่ภามลายูเรียกทับศัพทีว่า “ชอมู” ซึ่งบางคนบอกว่าไม่ได้คิด เรียกตามบรรพบุรุษที่เรียกต่อๆ กันมา แต่รู้ว่าที่นี่มีหมู่ป่าจำนวนมากอยู่ช่องระหว่างเขาสองลูกแต่ก่อนเป็นปัญหาหมูลงมากินพืชผลของชาวบ้านเสียหาย แต่ปัจจุบันนี้คนไทยพุทธได้ล่าเป็นอาหารหมดแล้ว

นายอาแว แลแด ได้พาไปดูช่องระหว่างเขาสองลูก ซึ่งเป็นภูเขาขนาดเล็กมีถนนตัดผ่านระหว่างช่องเขา

ส่วนหมู่ที่ 8 ละหาร

ชื่อทางการ ละหาร ไม่มีความหมาย

ชื่อภาษามลายู ลาฮา หมายถึง หนอง บึง ที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นที่นา แต่ยังมีบางช่วงยังลึกอยู่ เป็นหมู่บ้านที่เกิดใหม่ล่าสุด จากการลงพื้นที่ดูลักษณะแล้วเหมือนหนองบึงจริงๆ สอดคล้องกับที่ตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน

เวที ที่52

เรื่อง กานยืนยันชื่อหมู่บ้านตำบลเตราะบอน

วันที่ 1 สิงหาคม2552

สถานที่ หมู่ที่ 11 บ้านกะรุบี

ผู้เข้าร่วม 15 คน

.1นายอาแว ตีเย๊าะ .2นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

.3นายมะลี มะเละ .4นายสาการียา ซาเระ

.5นายบารูดิน สามะ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อยืนยันชื่อหมู่บ้าน 11 หมู่บ้าน

ขั้นตอน / วิธีการ

นายสาการียา ซาเระ ได้ประสานสมาชิก อบต .หมู่ที่ 11 นางยือนะ อาบู ให้ประสานผู้สูงอายุจัดเวทีผลิตยาสมุนไพรแจกให้ผู้สูงอายุและทีมวิจัยหมู่บ้านไปนำเสนอ ชื่อความหมายและความเป็นมาของ 11 หมู่บ้าน ชื่อ 10 หมู่บ้านเขาเห็นด้วยกับข้อมูลของทีมวิจัย แต่ขอเพิ่มหมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 8 บ้านกะลาพอออก และกะลาพอตก

จากข้อมูล กะลาพอ มาจากคำว่า กลาบา หมายถึง ปลาชนิดหนึ่ง แต่ นายการิม บอกว่า กะลาพอ มาจากภาษามลายูกลาง หมายถึง มะพร้าว เขาบอกว่าสมัย ก่อนพื้นที่นี้มีต้นมะพร้าวจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันส่วนมะพร้าวจำนวนมากเช่นกัน และนายบารูดิน สามะ ได้ลงพื้นที่ไปดูมีต้นมะพร้าวต้นสูงๆ กะประมาณต้น 100 ปีก็มี ซึ่งไปสอดคล้องกับนายชาคริตบอกว่า สมัยก่อนพื้นที่นี่ ย่างมะพร้าวแห้งส่งกรุงเทพฯ มีกะลาพก กองสูงเท่าบ้าน ซึ่งคำว่า กะลาพอ เพี้ยนมาจาก กะลาพกก็ได้ กะลาพก หมายถึง กาบผลมะพร้าว จำนวนมาก

จากนั้นในเวทีเรียนรู้เรื่องส่วนประกอบของผล มีส่วนประกอบอะไร ซึ่งที่ประชุมได้บอกเอง

.1เปลือกนอกภาษาไทยเรียกว่า กะลาพก ภาษามลายู เรียกว่า ซาโบะ

.2ข้างในกะลาพกเรียกว่า กะลา ภาษามลายู เรียกว่า ปูรุง ทีมวิจัยเอาประโยคทั้งหมดมาเขียนเปรียบเทียบ

-กลาบา ปลาชนดหนึ่ง ภาษามลายู ปลาที่มีขนาดใหญ่

-กะลาพก หมายถึงกาบมะพร้าวที่หุ้มกะลา มีจำนวนมาก

-กือลาปอ ภากลาง แปลว่าต้นมะพร้าว มีจำนวนมาก

ทีมวิจันและผู้เข้าร่วมได้พิจารณา ความน่าจะเป็นส่วนมากเน้นำไปที่ กือลาปอ ภาษามลายูกลาง แปลว่า ต้นมะพร้าว ผู้เข้าร่วมเชื่อว่า กือลาปอ ภาษามลายูกลาง มาจากโตะครูที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านศาสนา ชาวบ้านเรียกว่า โตะกือลาบอ ปัจจุบันนี้มีทายาทที่มีนามสกุลมะอูเซ็ง ซึ่งเป็นตระกูลใหม่ของอำเภอสายบุรี เป็นผู้มาเผยแพร่ภามลายูกลาง คือคำว่า “กือลาปอ”

จากทั้ง 3 ชื่อล้วนแต่มีเรื่องเล่า มีหลักฐานเชื่อมโยงโดยเฉพาะ กือลาปอ สำหรับกะลาพกนั้น เป็นภาษาไทยจะมาเพี้ยนเป็นกะลาพอนั้นเป็นไปไม่ได้เพราะกะลาพกเป็นคำตาย จะเพี้ยนเป็นคำเป็นนั้นไม่เคยพบ อันนี้ต้องให้ผู้รู้ด้านภาษามาวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง

ผลของการจัดเวที

.1ผู้เข้าร่วมกับทีมวิจัยมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบทำให้เห็นความสำคัญของชื่อหมู่บ้าน

.2ทำให้ชุมชนไปพูดคุยต่อในชุมชนเกิดเป็นโจทย์ได้พูดคุยในร้านกาแฟ ทำให้มีคำคำตอบที่ชัดเจนกว่านี้

เวที ที่53

เรื่อง ลงพื้นที่หาความหมายชื่อลาลอ

วันที่ 2 สิงหาคม2552

สถานที่ หมู่ที่ 2 บ้านลาลอ

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายซอลาฮูดิง ดาราโอะ

.3นายเจะเตะ สาและ .4นายอาแว ตีเย๊าะ

.5นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อต้องการค้นหาความหมาย ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน บ้านลาลอ

ขั้นตอน / วิธีการ

นายอับดุลเลาะ เปาะอิ ได้ประสานกับนางอ่อนทิวา วิชัยดิษฐ์ ผู้รับผิดชอบตำบลละหาร ได้ประสานกับผู้รู้ที่เป็นคนไทยพุทธ ชื่อนางเจียมและเพื่อนบ้าน 3 คน

ทีมวิจัยได้ซักถาม คำว่าลาลอแปลว่าอะไร ปรากฏว่าไม่รู้ความหมาย ไม่รู้ว่าภาอะไรด้วย จากนั้นทีมวิจัยเดินทางไปที่หมู่ที่ 3 บ้านกูวิง หานายอับดุลรอแม มะแซ นายอับดุลรอแม ก็ไม่รู้ เดาก็ไม่ได้ จากนั้นทีมวิจัยเดินทางไปหมู่ที่ 4 บ้านช่องแมว ถามนายรุสดี เปาะอิ ซึ่งเป็นญาติกับนายอับดุลเลาะ เปาะอิ นายรุสดี ก็ไม่สามารถรู้ได้ ทีมวิจัยจึงกลับบ้าน

สรุปว่า

.1การลงพื้นที่ในวันนี้ หานางเจียม หมู่ที่ 1 นายอับดุลรอแม หมู่ที่ 3 นายรุสดี เปาะอิ หมู่ที่ 4 ไม่ได้ความหมาย

เวที ที่54

เรื่อง ทีมวิจัยวางแผนสืบผู้รู้เรื่องลาลอ

วันที่ 8 สิงหาคม2552

สถานที่ ศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิตบ้านค้อ

ผู้เข้าร่วม 5 คน

.1นายสาการียา ซาเระ .2นายอาแว ตีเย๊าะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ .4นายอับดุลเลาะ สะอิ

.5นายเจะเตะ สาและ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อค้นหาผู้รู้ ชื่อ ความหมายของลาลอ

ขั้นตอน / วิธีการ

ทีมวิจัยได้สอบถามเพื่อนๆ และมีเพื่อนคนหนึ่งแนะนำว่าให้ไปหานายมะนุ ยูโซะ อยู่ที่รังมดแดง อำเภอไม้แก่น เป็นคนที่ชอบเล่าเรื่องประวัติหมู่บ้าน ทีมวิจัยเลยวางแผนไปที่อำเภอไม้แก่น บ้านรังมดแดง ในวันที่ เวลา 10.00 น .เวลา 11.15 น .ถึงบ้านของนายมะนุ ยูโซะ โชคดีเป็นของทีมวิจัยที่ นายมะนุ ยูโซะ อยู่บ้านได้สนทนาทักทายและบอกจุดประสงค์ของทีมวิจัยและบอกข้อมูลว่า คำว่า ลาลอมา จากชื่อคนคือดาโตะลาลอ เป็นโตะครูเปิดปอเนาะสอนศาสนาอิสลาม

จากนั้นนายมานุ ยูโซะ บอกว่า ดาโตะลาลอนั้นมาอยู่ที่นี่หลังแล้ว ชื่อหมู่บ้านตั้งก่อน ดังนั้นคำว่า ลาลอ เป็นภาษามลายูหมายถึงร่องน้ำเล็กๆ ที่รองรับน้ำล้นจากลาฮา ลาฮาคือหนองหรือบึงที่มีพื้นดิน ล้อมรอบ ไม่มีทางน้ำไหลเวลาน้ำท่วมระดับน้ำจะสูงขึ้น น้ำล้นหนองหรือบึงไหลลงสู่ร่องน้ำนั้นเรียกว่าลาลอ จุดที่เรียกว่าลาลอคือที่สะพานมัสยิดบ้านเขา นายมะนุ ยูโซะ ได้ลำดับลักษณะดังนี้

.1คู น้ำเล็กที่สุด

.2ร่องน้ำมีขนาดใหญ่กว่าคูน้ำ

.3ลำธาร

.4คลอง

.5แม่น้ำ

ทีมวิจัยได้เดินทางกลับพร้อมไปดูพื้นที่ ทีมวิจัยสรุปว่า

ลาลอ หมายถึงร่องน้ำที่รองรับน้ำล้นจากลาฮา จากการดูพื้นที่ลาลอน่าจะเป็นร่องน้ำตามที่นายมะนุ ยูโซะ ได้บอก

เวที ที่55

เรื่อง ทีมวิจัยตรวจสอบชื่อหมู่บ้านที่ยังไม่สมบูรณ์

วันที่ 9 สิงหาคม 2552

สถานที่ ศรช .ตำบลกะดุนง

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์

ขั้นตอน / วิธีการ

ให้เลือกตำบลที่ยังไม่สมบูรณ์โดยพิจารณาจากตำบลละหาร มะนังดาลำ และตะบิ้ง แบ่งหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

.1ตำบลละหารให้นายบารูดิน สามะ

.2ตำบลมะนังดาลำให้นายสาการียา ซาเระ

.3ตำบลตะบิ้งให้นายอับดุลเลาะ เปาะอิ

ขั้นตอนแรกให้ทีมวิจัยพิจารณาชื่อและความหมาย ประวัติความเป็มา

ขั้นที่สอง ให้ตรวจสอบแผนที่อาณาเขต และทีมวิจัยได้กำหนดลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเพิ่มเติม

ผลของการจัดเวที

.1ตำบลละหารขาดแผนที่ตำบลและแผนที่หมู่บ้าน หัวหน้าทีมวางแผนลงพื้นที่

.2ตำบลมะนังดาลำขาดแผนที่ตำบลและแผนที่หมู่บ้าน หัวหน้าทีมวางแผนลงพื้นที่

.3ตำบลตะบิ้งขาดแผนที่ตำบลและแผนที่หมู่บ้าน หัวหน้าทีมวางแผนลงพื้นที่

นัดลงพื้นที่ในวันที่ 15 สิงหาคม2552

เวที ที่56

เรื่อง ทีมวิจัยสรุปการลงพื้นที่ 3 ตำบลหาข้อมูลเพิ่มเติม

วันที่ 15 สิงหาคม2552

สถานที่ ศรช.ตำบลกะดุนง

ผู้เข้าร่วม 10 คน

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

วัตถุประสงค์

.1เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์

ขั้นตอน / วิธีการ

.1นายบารูดิน สามะ ได้มานำเสนอข้อมูลเพิ่มเติมตำบลละหาร

-ได้แผนที่ตำบลจากนางอ่อนทิวา วิชัยดิษฐ

-ได้แผนที่หมู่บ้านจากนายซาวา ดือราแม

สำหรับชื่อหมู่บ้านและความหมายค่อนข้างจะสมบูรณ์แล้ว

.2นายสาการียา ซาเระ ได้นำเสนอข้อมูลเพิ่มเติมตำบลมะนังดาลำ

-ได้แผนที่ตำบลจากนายสุกรี ดะมุ

-ได้แผนที่หมู่บ้านจากนางฮุสนา นิตีเมาะ

.3นายอับดุลเลาะ เปาะอิ ได้นำเสนอข้อมูลเพิ่มเติมตำบลตะบิ้ง

-ได้จุดที่เป็นหลักฐานว่าตะบิ้งอยู่จุดไหน

-ได้ไปหา อบต .หมู่ที่ 1 นายเซ็ง บอกว่าจุดตะบิ้ง จริงๆ อยู่ที่ 4 แยก ต้นพุทรา ทางไป ลาคอ ⟶ จือกอง

-ได้แผนที่ตำบลและแผนที่หมู่บ้าน

ผลของการจัดเวที

.1ได้ข้อมูลความหมายชื่อหมู่บ้าน

.2ได้แผนที่ 3 ตำบล

เวที ที่57

วันที่ 16 สิงหาคม2552

ผู้เข้าร่วม

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

เวที ที่58

วันที่ 22 สิงหาคม2552

ผู้เข้าร่วม

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ

เวที ที่59

บันทึกการประชุม

วันที่ 23 สิงหาคม2552

1.นายสาการียา	ซาเระ	2.นายอาแว	ตีเย๊าะ
3.นายอับดุลเลาะ	เปาะอิ	4.นายอับดุลอาซิ	หะยีสาและ
5.นายซูลกีฟลี	วาจิ	6.นายมะลี	มะเละ
7.นายบารูดิน	สามะ	8.นายอับดุลเลาะ	สะอิ
9.นายซอลาฮูดิง	ดาราโอะ	10.นายเจะเตะ	สาและ